

การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู
**A STUDY OF THE FIVE PRECEPTS APPLICATION IN DAILY LIFE OF
PEOPLE IN SUWANNAKHUHA DISTRICT,
NONGBUALAMPHU PROVINCE**

พระชาญวิทย์ ธมมทีโป (พลชัย)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตรประจำวันของประชาชน
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

พระชาญวิทย์ ธมมทีโป (พลชัย)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A Study of The Five Precepts Application in Daily Life
of People in Suwanakhuha District,
Nongbualamphu Province**

Phra Chanwithaya Dhammathepo (Polachai)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
“การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัด
หนองบัวลำภู” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิภิโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิภิโร, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.หอมวล บัวระภา)

กรรมการ

(ดร.สมเดช นามเกต)

กรรมการ

(ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.สมเดช นามเกต

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระชาญวิทย์ ธมมทีโป)

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	: การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู
ผู้วิจัย	: พระชาญวิทย์ ธมมทีโป (พลชัย)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	: ดร.สมเดช นามเกต, พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), ค.ม. (การบริหารการศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอ พธ.บ. (ศาสนา), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (IN-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลจากการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม พบว่า ศีลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี) ส่วนมากจะไม่ค่อยฆ่าสัตว์ใหญ่ จะซื้อเนื้อสัตว์จากตลาดมาประกอบอาหาร สภาพปัญหา บางครั้งมีการฆ่าสัตว์ใหญ่ในงานบุญ งานเลี้ยง และเป็นอาหารภายในครอบครัว แต่สัตว์ที่เป็นพาหะนำเชื้อโรคมารู้นคน เช่น ยุง แมลงสาบ มด สัตว์เลื้อยคลานบางประเภทจะมีการฆ่าอยู่เสมอ เพราะกลัวสัตว์มากัดหรือทำร้ายตนเองและคนในครอบครัว ศีลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เปียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี) ยังคงรักษาศีลข้อ ๒ ไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม สภาพปัญหา อาจจะมีหีบจับของภายในบ้านที่วางอยู่ไปใช้โดยไม่ได้บอกกล่าวใคร เพราะเห็นเป็นของใช้ที่อยู่ในบ้านของตนเอง และในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็ก ๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งผู้ใหญ่ได้ทำการตักเตือนเด็ก ๆ ในการประพฤติเช่นนี้แล้ว

ศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดนินทา ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิจจา จารา เวรมณี) โดยส่วนมากเคร่งครัดใน ศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดนินทาคู่ครองของตน สภาพปัญหา อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง ศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหก หลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี) ส่วนมากเคร่งครัดใน ศีลข้อ ๔ สภาพปัญหา มีบางครั้งที่โกหกเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว หรือเรียกว่า โกหกสีขาว ศีลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องทองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) โดยปกติไม่ดื่มสุราและเสพของมึนเมา ไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด อาจจะมีสูบบุหรี่บ้าง มีการรณรงค์เมาไม่ขับ สภาพปัญหา มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง หรือดื่มในงานเลี้ยง งานบุญตามประเพณีต่าง ๆ

หากประชาชนไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ย่อมรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่นได้ และไม่เกิดความสูญเสียต่อชีวิตทรัพย์สิน และปัญหาทางสังคมในเรื่องยาเสพติดก็จะทำให้ไม่กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกายโดยได้รับบาดเจ็บหรือบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ชีวิต หรือการทำความผิดตามกฎหมายจราจรในที่สุด

Thesis Title : A Study of The Five Precepts Application in daily life of People in Suwanakhuha District, Nongbualamphu Province

Researcher : Phra Chanwithaya Dhammathepo (Polachai)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Somdet Namket, B.A. (Social Studies), M.A. (Educational Administration), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Asst. Prof. Dr. Jesada Munyapo, B.A. (Religion), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : February 11, 2018

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the principle of Five Precepts in Theravada Buddhism 2) to study the condition of problems to apply the principle of Five Precepts in daily life of people in Suwanakhuha District, Nongbualamphu Province and 3) to study the application of Five Precepts for daily life of people in Suwanakhuha District, Nongbualamphu Province.

The research methodology had chosen the purposive sampling by using the in-depth interview. The key informants consisted of Buddhist monks, head of villages, leaders of community and people in Suwanakhuha District, Nongbualamphu Province in order to receive the empirical data in accordance with the qualitative research.

The results of applying the five precepts for daily life of people in Suwanakhuha District, Nongbualamphu Province, as a whole were found that the first precept, that is, to abstain from killing the creatures, not to hurt the lives and bodies (*Pānātipātāveramani*), the majority of people did not kill the big creatures, they bought the meats from the market to cook for food, for the condition of problem, they killed the big animals in the meritorious celebration, parties and for food in their families. But the creatures that are a vehicle to bring the diseases into the person such as mosquito, , ants, some cockroaches, reptiles will be always killed because they are afraid of their biting or hurting themselves and people in families. The second precept, that is, to abstain from stealing, embezzling and cause a trouble, not to harm

the property (*Adinnādānāveramani*), still practice the second precept as well altogether to preserve the property and the benefits of people in the society. The condition of problem, they might take the left thing in the house without telling anybody because they might think that all those are the things in their own houses and sometimes it is impossible that some children might take the others' things without permission and the adults should warn the children not to do like that. The third precept, that is, to abstain from the sexual misconduct, not to harm the others' lovers that will destroy the dignity and the mind including their families (*Kāmesumicchācārāveramani*) by the majorities, they strict on the third precept, to commit the offence by violating their own wives. For the condition of problem, some families might have the problems that the third person would interrupt. The fourth precept, that is, to abstain from the fault speech, not to harm them or their benefits with words (*Musāvādāveramani*), the majorities strict on the four precept. For sometimes, they tell a lie in order to make them resolution of persons in their families or sometimes, it might be called "the white fault words". The fifth precept, that is, to abstain from alcoholic drinking and drug addicted that result in the carelessness, harmfulness and wrong doing something because of carelessness (*Surāmerayamajjapamādatthānāveramani*) Formally, some of them do not drink the alcohol and the addicted drug, not to concern with the addicted drugs. Some might smoke cigarettes and to propagate when they get drunk, they will not drive. For the condition of problem, sometimes they still drink with their friends or drink in the party, and meritorious ceremony in various customs.

If people do not violate the fifth precept, they will maintain their own lives and the others' lives and will not cause the harmfulness to the life and property and the social problems concerning the addicted drugs and they will not commit the criminal laws that concern with the carelessness by making other people face the physical danger by getting pain or serious hurts or causing death or commit the offence in accordance with the traffic law in the end.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ เพราะความเมตตาอนุเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูล จากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระอาจารย์ ที่ควบคุมเป็นประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์ แก่ไขและเพิ่มเติมความสมบูรณ์แบบของงานผู้วิจัย ดร.สมเดช นามเกต ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร. เจษฎา มุลยาพอ กรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ชี้แนวทาง และเทคนิคในการวิจัย และเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง ทำให้เนื้อหาของวิทยานิพนธ์มีความชัดเจนและสมบูรณ์

ขอขอบคุณไปยังท่านที่เกี่ยวข้องทุกรูป/คน และอีกหลาย ๆ ท่านที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งได้มีส่วนช่วยในการให้สัมภาษณ์ของส่วนต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกจนทำให้วิทยานิพนธ์แล้วเสร็จสมบูรณ์

หากมีความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจด้วยดีตลอดมา พร้อมกันนี้ความดีใด ๆ ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเป็นเครื่องบูชาแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม และพระอริยสงฆ์ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณทั้งหลายนับตั้งแต่ บิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ผู้วิจัย ซึ่งคอยให้ความสนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอความมุ่งหวังเจตนาด้วยความ پاکเพียรของผู้วิจัยจงมีส่วนสนับสนุนให้พระพุทธศาสนา สังคม และประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

พระชาญวิทย์ ธมฺมทีโป (พลชัย)

๒๒ กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๓
บทที่ ๒ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๔
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕	๑๔
๒.๑.๑ ความหมายของศีล ๕	๑๔
๒.๑.๒ ศีล ๕ ในกรอบของสิกขาบท	๑๘
๒.๑.๓ โทษแห่งศีลวิบัติ	๑๙
๒.๑.๔ อานิสงส์ของศีล	๒๓
๒.๒ หลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของศีล ๕	๓๑
(๑) ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี	๓๓
(๒) ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี	๓๖
(๓) ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี	๓๙
(๔) ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี	๔๓

(๕) ศิลข้อที่ ๕ สุราเมรยัมชชปมาทัญฐานา เวรมณี	๕๖
บทที่ ๓ สภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน	๕๑
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู	
๓.๑ บริบทของอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู	๕๑
๓.๒ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๕๓
๓.๓ สภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอ	
สุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู	๕๘
๓.๔ แนวทางการแก้ไขการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน	
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู	๖๕
๓.๕ สรุป	๖๖
บทที่ ๔ การประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน	๖๗
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู	
๔.๑ การประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา	
จังหวัดหนองบัวลำภู	๖๗
๔.๒ สรุปการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน	
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู	๙๔
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๙๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๗
๕.๒ อภิปรายผล	๑๐๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๖
บรรณานุกรม	๑๐๗

ภาคผนวก	๑๑๓
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๑๔
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๑๖
ภาคผนวก ค ภาพสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๒๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๑

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

๑. แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๘๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก		
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก		
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ขุ.ธ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมมะปะทะ	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.นิ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ทสก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิปาตะ	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิง ซึ่งจะระบุ เล่ม / ชื่อ / หน้า/ เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๑๓๓ หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ชื่อที่ ๓๒๑ - ๓๒๒ หน้าที่ ๑๓๓ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาแล้วกว่า ๒๕๐๐ ปี นับตั้งแต่ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ และได้ประกาศพุทธธรรมซึ่งเป็นคำสอนที่เป็นบรมสัจจะหรือความจริงอันประเสริฐที่เกี่ยวกับโลกและชีวิต ที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ และนำมาสั่งสอนเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมวลมนุษยชาติ^๑ ดังนั้น หลักคำสอนในทางพุทธศาสนาจึงมี ๒ ระดับ คือระดับศีลธรรม และระดับจริยธรรม ในบรรดาคำสอนที่เป็นโลกุตตระ (สัจธรรม) และในระดับโลกียะ (จริยธรรม) ซึ่งคำสอนในระดับโลกุตตระ เป็นคำสอนก็เพื่อมุ่งความหลุดพ้นหมดจากกิเลส เป็นคำสอนในระดับที่สูง คือ นิพพาน ส่วนคำสอนระดับโลกียะ เป็นคำสอนทั่วไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในชาติปัจจุบัน และชาติอื่นต่อไป เป็นคำสอน สำหรับผู้ที่ต้องการความเจริญและความสุขในสังสารวัฏ หลักคำสอนที่เป็นจริยธรรมในการดำรงชีวิต เช่น ทาน ศีล สวรรค์^๒ เป็นต้น การที่มนุษย์ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏซึ่งยังเป็นความสุขในระดับของโลกียะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักธรรม ที่เรียกว่า ศีล ๕ มาดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมที่พระพุทธศาสนาได้เล็งเห็นคุณค่าของสังคมที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาพฤติกรรม ด้านกาย จิตใจ และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปัจจุบันนี้บุคลิกภาพด้านพฤติกรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก บุคลิกภาพ เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละคนหรือจะเรียกว่า เป็นแบบแผนความประพฤติ ของตนเองที่แสดงออกมาจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันบางส่วน นอกจากนี้บุคลิกภาพ อันเกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ที่จะสามารถปรับตัว และการแสดงปฏิกิริยาได้ตอบกับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล^๓

^๑ มั่นเกียรติ โกศลนิรติวงศ์, **ทฤษฎีและเทคนิคในการให้คำปรึกษาพุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๑), หน้า ๒๘-๒๙.

^๒ นฤมล มารคแมน, **มนุษย์และความเป็นจริงของชีวิตในทัศนะของพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^๓ รังสรรค์ แสงสุข และคณะ, **ความรู้คู่คุณธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๖.

ในสังคมไทยจะเห็นว่า ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ การดำเนินชีวิตของคนไทยและวัฒนธรรมต่างๆ ได้รับอิทธิพลหล่อหลอมด้วยหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งอยู่ในความคิดหรือชีวิตจิตใจของคนไทยเป็นเวลานานสามารถสังเกตได้จากผลสะท้อนที่ปรากฏออกมาในด้านต่างๆ เช่นวิถีชีวิต ทักษะคติ พฤติกรรม นิสัยใจคอของชาวไทยตลอดจนถึงวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ลักษณะดังกล่าวซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยการนำมาปฏิบัติดัดแปลงให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต^๔

การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหา ตามสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคล ดังนั้นระดับคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีหลายระดับทั้งที่เป็นศีลธรรมเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องสูง มีทั้งส่วนที่เรียกว่า เป็นโลกียธรรมและโลกุตระธรรม ศีล เป็นคำสอนระดับเบื้องต้น หรือระดับพื้นฐาน คำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติเพราะเหตุที่คำสอนเป็นศีลธรรมคือ เกิดจากประสบการณ์จริง คำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริงเฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นคำสอนระดับพื้นฐาน แต่ถ้าคนนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้วจะมีความสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ และพัฒนาขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ศีลมีลักษณะอย่างนี้ สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ ปัญญามีลักษณะอย่างนี้ สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตอันบุคคล อบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลาย คือ กามาสวะ ภาวาสวะ และอวิชชาสวะ^๕

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อย ๆ ตลอดถึงปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจการเมืองการปกครอง เมื่อว่าโดยสรุปล้วนแต่เป็นการประพาศติผิด ในเรื่องการละเมิดศีล ๕ ทั้งสิ้น เพราะคนยึดเอาประโยชน์ตนและพวกพ้องเป็นใหญ่ ไม่ใส่ใจผลกระทบต่อส่วนรวม ขาดความรับผิดชอบ เห็นผิดเป็นชอบ ในขณะที่สังคมเปลี่ยนไป ประกอบกับขาดความเข้าใจหลักศีลธรรม และไม่เห็นความสำคัญของศีลธรรม เพราะความโลภ โกรธ หลง เข้าครอบงำจิตใจ ความคิดอ่านและความประพฤติหลายๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว ความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับแล้วพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่รู้สึกระส่ำ ระสือ จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตมีดมนลงไป พวกเราชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ต้องยึดหลักการให้มันคงที่จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความดีเป็นความถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อให้ผล

^๔ สมเด็จพระมหารัชมงคลมุนี, จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองศรีอยุธยา, (พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบรรณกิจเทรดดิ้ง, ๒๕๑๖), หน้า ๗.

^๕ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๔๒/๘๘.

ความประพฤติปฏิบัติชอบ บังเกิด เพิ่มพูนขึ้นและคำนวณส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุด หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ

เมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงแต่พฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ยังคงเดิม ผู้บริหาร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพุทธศาสนิกชนทุกคน จึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการดำรงคงไว้ซึ่งการประพฤติปฏิบัติการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยร่วมกันช่วยวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และประชาสัมพันธ์ให้สังคมได้รู้ถึงศีล ๕ และความหมายที่แท้จริงของศีล นอกจากนั้นยังต้องศึกษาให้ลึกซึ้งถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม เนื่องจากในปัจจุบันโดยรวมแล้วคนในสังคมยังขาดจิตสำนึกและความเข้าใจเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติในเรื่องของศีล ๕ ผู้นำหรือผู้ปกครองหมู่บ้านมีความสำคัญ การกระทำในสิ่งที่ดีเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน และนำพาทำกิจกรรมไปในทางที่ตรงถึงการให้การศึกษาทางศีลธรรมที่ต้องเอาจริงเอาจัง ประกอบกับในอดีตความต้องการของมนุษย์ก็คือ ความจำเป็นหรือเป็นแค่เพียงปัจจัยสี่ แต่ปัจจุบันความต้องการของมนุษย์มีมากกว่าความจำเป็น หรือนับไม่ถ้วนจนทำให้สาเหตุในการล่วงละเมิดศีลสลับซับซ้อนไปตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงขอศึกษาโดยลงภาคสนามไปสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลหาปัจจัยที่ทำให้คนในสังคมยุคนี้ล่วงละเมิดศีล ๕ หรือรักษาศีล ๕ ซึ่งสะสมจนฝังลึกลงไปในชีวิตจิตใจกลายเป็นพฤติกรรม เพื่อนำผลที่ได้ไปขยายผลให้สังคมทราบถึงปรากฏการณ์ด้านศีลธรรมของผู้บริหาร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพุทธศาสนิกชนในอำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาให้กับคนในอำเภอสวรรคคูหา ในโอกาสต่อไป

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ อันเป็นศีลระดับพื้นฐานเบื้องต้น เพราะศีล หมายถึง ความเป็นปกติธรรมดา หรือการประพฤติชอบทางกาย วาจา และทางจิตเป็นศีลพื้นฐานที่จะสกัดมิฉฉาธิฐเบื้องต้นของประชาชนทุกกลุ่มอาชีพในชุมชน ผู้นำหรือผู้ปกครองหมู่บ้านมีความสำคัญ การกระทำในสิ่งที่ดีเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน และลูกหลานต่อไป นำพาทำกิจกรรมที่สื่อไปในทางที่ดี ทั้งการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจสังคม ความสามัคคี การให้การศึกษาในระบบการเรียนการสอนมีความจำเป็น รวมถึงการให้การศึกษาทางศีลธรรมที่ต้องเอาจริงเอาจัง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในอำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนในหลายอาชีพทั้งผู้นำท้องถิ่นและมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมเผยแผ่ศีลธรรมตามแนวพุทธศาสนาให้เกิดมีขึ้นในหมู่ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เหตุที่เลือกชุมชนประชาชนอำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากพื้นที่นี้ไม่ค่อยมีข่าวความรุนแรงเหมือนในตำบลอื่น ๆ ที่มีปรากฏข่าวเป็นประจำของจังหวัดหนองบัวลำภู ที่ลงตามสื่อต่าง ๆ ทางด้านการเมืองท้องถิ่น เรื่องการทุจริต ขัดผลประโยชน์ หรือที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ศีล ๕ แต่ก็มียุ้งบ้างและยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู จึงทำการวิจัยเป็นกรณีศึกษา เพื่อการวิจัยครั้งนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ ต้องการทราบ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ต้องการทราบ สภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ ต้องการทราบ การประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

- ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙
เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู และศึกษาการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี)
๒. ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เปียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)
๓. ด้านการละเว้นจากการประพฤติดมในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวง อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนท่วงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี)

๔. ด้านการละเว้นจากพุทเทจโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี)

๕. ด้านการละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท มัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี)

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จำนวน ๒๕ รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักศีล ๕ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดปกติ ข้องดเว้นจากบาปทั้งปวง สำรวมอดทน อดกลั้นต่อโลภะ โทสะ โมหะ ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นด้วยกาย หรือด้วยวาจา เพื่อให้เกิดความปกติ เรียบร้อย สงบสุขในสังคม ระวังความเดือดร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นข้อฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในชีวิตประจำวันสำหรับพระสงฆ์และฆราวาสเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม สงบ และเป็นฐานปฏิบัติธรรมในขั้นสูงต่อไป ประกอบด้วย ๕ ข้อ คือ

๑. ด้านการละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี)

๒. ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)

๓. ด้านการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็น การทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี)

๔. ด้านการละเว้นจากพุทเทจโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี)

๕. ด้านการละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท มัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี)

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำหลักศีล ๕ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ๕ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน ด้านครอบครัว ด้านจิตใจ ด้านสังคม

ประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา หมายถึง ประชากรที่อาศัยในอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

สภาพปัญหา หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ทำให้เกิดปัญหาทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน ด้านครอบครัว ด้านจิตใจ และด้านสังคม

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พุทธทาสภิกขุ^๖ กล่าวว่า ศีลธรรมกลับมาเมื่อโลกสงบเย็นปรมิทธธรรมกลับมาเพื่อโอกาสสว่างไสว ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาจะวินาศ ถ้าปรมิทธธรรมไม่กลับมาโลกาจะมีมนต์นั้นทุกคนต้องช่วยกันทำให้กลับมาในฐานะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับโลก ธรรม คือ หน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอดชีวิตด้วยขอให้ธรรมเป็นที่พึ่งเป็นสรณะ พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้ มีธรรมะเป็นสรณะมีตนเองเป็นที่พึ่งมีตนเองเป็นสรณะ ต้องทำด้วยตนเองจะให้คนอื่นมาทำแทนไม่ได้ มีบอกให้ทราบว่ามีแต่พบที่ไหนในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าสอนให้พึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่ไม่เคยมีหรอก มีแต่การสอนให้พึ่งตนเองให้พึ่งธรรมะ คือ จงปฏิบัติตามหลักพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นการปฏิบัติธรรมะ ก็กลายเป็นการพึ่งตนเองขึ้นมา ถ้าพระพุทธเจ้าช่วยเป็นไสยศาสตร์ขึ้นมาอีกนั้นแหละส่วนภายนอกมาช่วยก็กลายเป็นไสยศาสตร์พึ่งตนเอง ช่วยตนเอง จึงจะเป็นพุทธศาสน์

สุรศักดิ์ ม่วงทอง^๗ ได้ศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์การปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนไทยในหลักธรรมว่าด้วยบุญกิริยาวัตถุ ๓ ได้แก่การทำงานรักษาศีลและการเจริญภาวนาได้เปรียบเทียบกับระหว่างผู้มีอาชีพเกษตรกรรม และผู้เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่กำลังเปลี่ยนไปสู่สภาพสังคมอุตสาหกรรมใหม่ คือ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยในหัวข้อการเจริญภาวนา ซึ่งได้แก่ทั้งสวดมนต์ไหว้พระ และการทำสมาธิ พบว่าเกษตรกร และลูกจ้างโรงงานส่วนใหญ่ ๗๐% และ ๘๐% ไม่เคยสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน มีเพียง ๓๐% และ ๔๐% ที่สวดเป็นบางครั้ง มีความเห็นของเกษตรกรและลูกจ้างในโรงงาน ๕๖% และ ๖๖% ที่เห็นว่าการทำสมาธิมีประโยชน์เพื่อกำจัดกิเลสแต่ในการทำสมาธินั้นทั้งเกษตรกร และลูกจ้าง ๙๐% และ ๙๘% ไม่เคยทำสมาธิเลย รูปแบบการใช้เวลาว่างจากการทำงานหนักมักใช้ไปในกิจกรรมทางการบันเทิงการท่องเที่ยวมากกว่าเข้าสู่กิจกรรมทางศาสนาซึ่งมีทัศนคติว่ายุ่งยากจึงไม่เข้าไปร่วมพัฒนาวัดหรือให้ความสนใจในการสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิเกิดความห่างเหินและมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ น้อยลง

สมหวัง สวัสดิ์^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธจริยธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคัมภีร์พระพุทธศาสนาตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาแสดงว่าพระพุทธศาสนานั้นมีหลักจริยธรรมอยู่ ๓ ระดับ คือระดับต้นสำหรับความสงบสุขในสังคมระดับกลางเป็นการฝึกตนเองให้มีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ส่วนอันดับสูงนั้นคือจริยธรรมที่นำไปสู่ความหลุดพ้นหรือเข้าถึงความเป็นอริยบุคคล พนักงานเทศบาลนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ระดับเช่นกัน คือระดับผู้บริหาร ระดับผู้นำและระดับปฏิบัติงานแต่ละระดับของผู้ปฏิบัติงานกับคุณธรรมนั้นมีความแตกต่างกัน การนำพุทธจริยธรรมมาปรับใช้กับพนักงานเทศบาล เพราะองค์กรเทศบาลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามหลักพุทธจริยธรรม จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน

^๖ พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะบันทึกรำลึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอ็ดสันเพรสโปรดักส์, ๒๕๔๙), หน้า ๘.

^๗ สุรศักดิ์ ม่วงทอง, “พระพุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๐.

^๘ สมหวัง สวัสดิ์, “พุทธจริยธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๖.

ราศี ทองสวัสดิ์^๙ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การอบรมศีลธรรม และพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมตอนต้น ในทัศนคติของครู” การวิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์จากอาจารย์ใหญ่ ๘ ท่าน และครูสอนวิชาศีลธรรมและพระพุทธศาสนาให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ อีก ๗ ท่าน รวม ๑๕ ท่านเพื่อต้องการทราบว่าทัศนคติของครูต่อการอบรม ผลที่ได้รับคือ การอบรมศีลธรรมและพระพุทธศาสนาควรเริ่มจากเด็กเล็กเพราะเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีศีลธรรม จริยธรรมที่ดีและควรเลือกวิธีอบรมธรรมให้เหมาะสมกับวัยเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจประพจน์และปฏิบัติตามได้

อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล^{๑๐} ได้ศึกษาปัญหาพิเศษเรื่อง “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ ๓ เว้นจากการประพฤติดินในกาม และศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยในระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ ๔ เว้นจากการพูดปดอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ นอกนั้นคือ อายุ สถานภาพ สมรส อาชีพ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้า

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยกระทรวงศึกษาธิการ สื่อมวลชน และอื่นๆ จำนวน ๒๗๙ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะคือมีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีความสนใจในปัญหาสังคม หรือมีความเชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แล้วใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำคัญและความสัมพันธ์ของค่านิยมและวิเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับการสอนจริยธรรมให้แก่เยาวชนด้วยค่าความถี่และร้อยละ

สร้อยสุริรัตน์ พลพรพิสิฐ^{๑๒} ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของทางราชการ โดยปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และกฎหมายอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ จากการวิจัยดังกล่าวพบว่า ผู้นำมีบทบาทในการทำงานกับชุมชนและมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือมีฐานะดี จึงมีเวลาเสียสละเอาใจจริงเอาใจในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นผู้มีความรู้

^๙ ราศี ทองสวัสดิ์, “การอบรมศีลธรรม และพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมต้นในทัศนคติของครู”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑๔.

^{๑๐} อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล, “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร ปัญหาพิเศษ”, วิจัยบัณฑิตศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๙.

^{๑๑} ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, “การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๘.

^{๑๒} สร้อยสุริรัตน์ พลพรพิสิฐ, “ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

ความสามารถทำให้คนรัก ศรัทธา และเชื่อถือด้วยความจริงใจมีสัมพันธภาพอันดีในชุมชนเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมสั่งสมความดีงามแห่งสังคม ยิ่งก่อให้เกิดอำนาจทางใจหรืออำนาจแห่งธรรม ที่จะทำให้ผู้อื่นรักศรัทธาเชื่อฟังและเชื่อถือด้วยความจริงใจเกิดขึ้นโดยจะใช้อำนาจเพื่อการปกครองใจผู้อื่นและสามารถชักจูงโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้คล้อยตามไปในทางที่ถูกที่ควร โดยไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจการบังคับการให้รางวัล การให้คุณและโทษตามระเบียบแบบแผนหรือธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น หลักธรรมจึงมีคุณค่าสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเสริมภาวะ กำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของทางราชการ โดยปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และกฎหมายอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการเป็นมิตรไมตรีกับทุกคนในชุมชนมีความเป็นกลางไม่มีอคติต่อคนในชุมชนเป็นผู้นำที่ปกครองดูแลคนในชุมชนด้วยความยุติธรรม การทำงานให้เหมาะสมกับเวลามีการวางแผนที่ดีทำให้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย

บุญน้อย มุ่งงาม^{๑๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ศาสนาพุทธและพระสงฆ์ ยังคงมีบทบาทต่อสังคมไทยมาก แม้ว่าสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงแต่ชาวไทยร้อยละ ๙๕.๐๒ ก็ยังนับถือ พระพุทธศาสนา และชาวพุทธกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัยภาคสนาม จำนวน ๓๐๐ คนจาก ๓ กลุ่มอาชีพ คือ พ่อค้าหรือนักธุรกิจ นักศึกษาวิทยาลัยครู และนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลธรรมสิทธิศาสตร์ อุบลราชธานี มีความเชื่อและค่านิยมแบบพุทธเกี่ยวกับการให้ทาน รักษาศีลบุญและบาป การดำรงชีวิตประจำวัน ความเมตตากรุณา ความไม่ประมาท การฝึกตนเอง ความสันโดษ การใช้ปัญญาและเหตุผล ถูกต้องตรงตามหลักพระพุทธศาสนา แต่ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม อันเป็นส่วนหนึ่งของบุญและบาปสัมพันธ์กับการดำเนินยังไม่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา เพราะมีความเชื่อเบี่ยงเบนว่ากรรมจะให้ผลแก่ผู้กระทำในทางลบเท่านั้น

พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไฟ^{๑๔} ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ผลการวิจัยพบว่า การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์มีความสำคัญเพราะเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความสงบสุข ป้องกันการเบียดเบียนชีวิตและความหวาดระแวงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสัตว์ และในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจหลักศีลข้อนี้ถูกต้องแต่ไม่สามารถจะปฏิบัติให้สมบูรณ์ได้ เพราะความจำเป็นในการดำรงชีวิต และเชื่อว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาปมีผลทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ผู้ที่ปฏิบัติที่ขาดความเข้าใจอย่างถูกต้องในการรักษาศีลจะเข้าใจว่าการรักษาศีลยากเกินไปจึงไม่รักษาศีล

^{๑๓} บุญน้อย มุ่งงาม, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๓, หน้า ๑๑๔.

^{๑๔} พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไฟ, “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๔๒, หน้า ก.

พระสุวณฺณมหังสา^{๑๕} ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของชาวพุทธ” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยได้ศึกษากับกลุ่มประชากรโดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๔๘๑ คน ผลการวิจัย ทำให้ทราบว่า ทัศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของชาวพุทธมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนครั้งที่ไปวัด / เดือน จำนวนครั้งที่ทำบุญ / เดือน จำนวนที่ฟังเทศน์ / เดือน และจำนวนครั้งที่ไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา / เดือน ทัศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของประชากรขึ้นอยู่กับ จำนวนครั้งที่ทำบุญ / เดือน จำนวนครั้งที่ไปวัด / เดือน จำนวนครั้งที่ฟังเทศน์ / เดือน ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน และอาชีพรวมทั้งมีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน

นันทนา อังสุรังสี^{๑๖} ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบทที่อยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านในอำเภอกอพระ จังหวัดนครสวรรค์” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ จากการวิจัยภาคเอกสารสรุปผลการวิจัยว่า พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงความสำคัญของศีลเป็นองค์แห่งความประพฤติเบื้องต้นของการบรรลุธรรมทางพระพุทธศาสนาและกล่าวถึงปฐมเหตุแห่งการปรากฏของเบญจศีลสืบเนื่องมาจากความละโมภและเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นการเบียดเบียนผู้อื่น นอกจากนี้ได้แสดงคุณและโทษของการปฏิบัติเบญจศีล และละเมิดต่อเบญจศีลทั้งชีวิตนี้และชีวิตหน้า ส่วนอรรถกถา ได้อธิบายเพิ่มเติมพร้อมทั้งแจกแจงรายละเอียดต่างๆ เช่น อธิบายความหมายของคำว่า ศีล คือ ความสงบ และแสดงประเภทและลักษณะของการรักษาศีลนอกจากนั้นกล่าวถึงองค์ประกอบหลักเกณฑ์การพิจารณาโทษ และประมวลวิธีการต่างๆ ที่นับว่าเป็นความพยายามในการละเมิดต่อเบญจศีล จากการวิจัยภาคสนามพบว่า” ประชากรส่วนใหญ่ใน ๓ พื้นที่ ยังคงมีค่านิยมและปฏิบัติต่อเบญจศีลสอดคล้องตามหลักทฤษฎี คือ มีความเห็นว่าเบญจศีลมีความสำคัญมากและบัญญัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคม และเห็นว่าการถือศีลนำไปสู่สวัสดิ พรั่งพร้อมด้วยทรัพย์ และถึงความทุกข์ได้ ทั้งยังเห็นว่าเบญจศีลไม่ขัดกับสภาพสังคมปัจจุบันการประกอบอาชีพและการพัฒนาความเจริญของชาติ แต่ยังมีประชากรบางส่วนในพื้นที่ทำการวิจัย มีค่านิยมและการปฏิบัติต่อเบญจศีลเบี่ยงเบน และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัย ๓ ประการคือ อาชีพ, ความเจริญทางวัตถุ, ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเขตเมือง ดังนั้น หมู่บ้านชนบทจะยังคงรักษาค่านิยม และการปฏิบัติต่อเบญจศีลได้ถูกต้องมากกว่าหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองซึ่งมีความใกล้ชิดกับเขตเมืองมากกว่า”

^{๑๕} พระสุวณฺณ มหังสา, “ทัศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของชาวพุทธ”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒, หน้า ๓๔.

^{๑๖} นันทนา อังสุรังสี, “การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมือง และชนบทที่อยู่ในนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านในอำเภอกอพระ จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๓๓, หน้า ๒๓.

พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน)^{๑๗} ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” ได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น ๔ ประเด็นดังนี้คือ

๑. ความหมายของสุราเมรัยและของเมา คือของเมาทุกชนิด หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด หมายถึงสิ่งเสพติดนั่นเอง ที่มีปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน

๒. แรงจูงใจ ให้เกิดการเสพของเมาก่อขึ้นจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ

ก) องค์ประกอบภายใน คือตัวเราเองมีอำนาจกิเลส คือโลภ โกรธ และหลง โดยมีความพอใจชอบใจเป็นพื้นฐาน มีอวิชชามูลเหตุแห่งปัญหาทั้งสี่ อันเป็นปัจจัยภายใน

ข) องค์ประกอบภายนอก คือสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น ค่านิยมของสังคม สื่ออันเป็นสิ่งยั่วชวนหรือจูงใจให้อยากมีอยากเป็นเรียกว่าค้นหาเป็นปัจจัยภายนอก

๓. ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย ปัญหาที่มีผลกระทบมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือปัญหาเรื่องสิ่งเสพติดในสังคมไทย พระพุทธศาสนาสอนว่าสุราเมรัยและของเมานั้นเป็นสิ่งต้องห้าม โดยเห็นโทษว่าสุราเมรัยเป็นพิษร้ายแก่สังคมทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ

๑) ด้านตัวเอง

ก. สติปัญญาเสื่อมถอย ทำให้เสียสุขภาพกายและจิต เสียทรัพย์สิน เกิดโรคและเสียชื่อเสียงที่สำคัญที่สุดทำให้หมดความละเอียด หมดความเกรงกลัวต่อการทำความชั่วทั้งปวง

ข. ผู้เสพของเมาเป็นนิตย์ เมื่อตายไป ย่อมมีนรกภูมิ เปตภูมิ และเดรัจฉานภูมิเป็นที่ยังได้ โทษอย่างเบาที่สุด แม้เมื่อได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกก็กลายเป็นคนบ้า

๒) ด้านทางสังคม นั้นเกิดขึ้นเป็นผลกระทบทางสังคม คือ เป็นโลกวิฆะ ขาวโลก ตีเตียนเพราะผู้เสพของเมา ย่อมกระทำความผิดทุกอย่างได้โดยไม่รู้สีกตัว

๔. พุทธวิธีการแก้ไขปัญหตามหลักพุทธธรรม คือแก้ไขปัญหส่วนภายใน คือปรับที่โยนิโสมนสิการ แก่ที่กิเลส ๓ กอง ความพอใจชอบใจเป็นพื้นฐาน มีอวิชชามูลเหตุแห่งปัญหาทั้งสี่ แล้วสร้างภูมิคุ้มกันจิตด้วยอุบายสงบใจ และอุบายเรื่องปัญญา แก่ที่สิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่แวดล้อมตัวเราอยู่ โดยมีเราเป็นศูนย์กลางมีกัลยาณมิตรเป็นเครื่องนำทางและเป็นเครื่องชี้หนทางสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้

ดังนั้น ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน จึงทำให้ทราบวัตถุประสงค์ศีลข้อนี้ว่า ความไม่ประมาท คือ การไม่อยู่ปราศจากสติ บรรดาคุณธรรมทั้งหลาย มีความไม่ประมาทเป็นมูล เรียกว่า เป็นยอดของศีลธรรมทั้งหลาย ฉะนั้น ความไม่ประมาทจึงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีทางสังคมและเศรษฐกิจตามหลักพุทธธรรมที่ว่าละชั่วทางกาย วาจา และใจ ตลอดถึงละความเห็นผิดแล้วปฏิบัติดีทางกาย วาจา และใจ ตลอดถึงทำความเห็นให้ถูก เพราะบรรดาคุณความดีทั้งหลาย ย่อมเกิดขึ้นเพราะมีความไม่ประมาทเป็นมูล

พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี)^{๑๘} ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อการกระบวนการควบคุมทางสังคม” จากการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบพรรณนา

^{๑๗} พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒, หน้า ๑๑.

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า หลักคำสอนศีล ๕ เป็นหลักคุณธรรมเชิงห้ามปราบอันเป็นเครื่องมือที่เกื้อกูลให้ผู้ปฏิบัติตามสามารถเข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม กระบวนการควบคุมทางสังคมทั้งหมด ล้วนมีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานต่างๆ ของสังคม เช่น กฎหมายระเบียบข้อบังคับและจารีตประเพณี หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อการควบคุม การปรากฏออกมาโดยการใช้มาตรการต่างๆ ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล การใช้มาตรการควบคุมทางสังคมดังกล่าวมุ่งก่อให้เกิดการควบคุมบุคคลสองประเภทคือ (๑) การควบคุมภายใน ซึ่งหมายถึงการปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคลให้มีhiriโอดตปปะหรือมีโนธรรมต้องการทำความดี ละเว้นการทำชั่ว ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีของตนเองซึ่งเป็นหลักของความจริง และ (๒) การควบคุมภายนอก ซึ่งย้ำการให้รางวัลจูงใจให้คนทำความดีและการลงโทษเพื่อชดเชยให้บุคคลละเว้นการทำความผิด ตามหลักเกณฑ์ความถูกต้องและเป็นธรรม ก่อให้เกิดความมีระเบียบวินัยในสังคม

แพรภัทร ยอดแก้ว^{๑๙} ได้วิจัยเรื่อง บทเรียนการดำเนินงานหมู่บ้านศีล ๕ ของจังหวัดนครปฐมสรุปผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่า ๑) มีแนวปฏิบัติที่ดีจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทั้ง ๗ หมู่บ้านนำร่อง แบ่งออกเป็น ประเด็น ได้แก่ (๑) การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำของทั้งฝ่ายสงฆ์และผู้นำ ท้องถิ่น ซึ่งมีการดำเนินงานประสานความร่วมมือกันเป็นอย่างดี (๒) การประชาสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ และมีความต่อเนื่อง (๓) การจัดกิจกรรมที่ดี ซึ่งอาศัยทุนเดิมของชุมชนที่มีอยู่ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น และ (๔) การส่งเสริมสนับสนุนที่ดีทั้งโดยวัดซึ่งนำโดยพระสงฆ์และโดยหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ที่มีการดำเนินงานสนับสนุนร่วมกันอย่างจริงจังต่อเนื่อง ๒) ผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดนครปฐม พบว่า จังหวัดนครปฐมมีรูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทั้งในส่วนของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมนำโดยเจ้าคณะจังหวัดและจังหวัดนครปฐมนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด มีการจัดตั้งคณะทำงานทุกระดับตั้งแต่ระดับจังหวัดจนกระทั่งถึงระดับหมู่บ้าน มีการดำเนินงานตามแผนระยะ คือ ระยะที่ ๑ ระยะเร่งด่วน (เดือนมิถุนายน – สิงหาคม ๒๕๕๗) เน้นการประชาสัมพันธ์โครงการ ระยะที่ ๒ ระยะปานกลาง (เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ – กันยายน ๒๕๕๘) เน้นการรับสมัครเข้าร่วมโครงการและการสร้างแกนนำในการดำเนินงาน และระยะที่ ๓ ระยะยาว (เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ – กันยายน ๒๕๖๐) เน้นการขยายผลและสร้างความยั่งยืน โดยในระยะเร่งด่วน ได้มีการดำเนินงานในหมู่บ้านนำร่อง ๗ แห่ง (อำเภอละ ๑ แห่ง) แนวทางการดำเนินงานในระยะที่ ๑ และ ๒ ที่ผ่านมามีการดำเนินงานโดยเน้นการประชุมหารือ และจัดทำแนวปฏิบัติต่าง ๆ จากส่วนกลางเพื่อ

^{๑๘} พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี), “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อการควบคุมทางสังคม, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ก..

^{๑๙} แพรภัทร ยอดแก้ว, “บทเรียนการดำเนินงานหมู่บ้านศีล ๕ ของจังหวัดนครปฐม”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔-๑๕.

สร้างความเข้าใจสู่ท้องถิ่น รวมทั้งมีการจัดทำแผนการดำเนินงานในระดับอำเภอ เพื่อส่งเสริมให้อำเภอร่วมดำเนินการวางแผนการดำเนินงานในระยะยาวกับตำบลและหมู่บ้านต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑.๗.๑ ขั้นรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และข้อมูลที่เป็นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๒ ขั้นตรวจสอบข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนการวิเคราะห์ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มาเนื้อหา และความสมบูรณ์ของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาจัดเรียงลำดับก่อน และหลังเรียงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๑.๗.๓ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ ศึกษาหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู และศึกษาการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ

๑.๗.๔ ขั้นสรุปผลเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษานำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการศึกษาต่อไป

๑.๗.๕ ขั้นเขียนรายงานการวิจัย เขียนรายงานการวิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการทำวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๘.๓ ทำให้ทราบการประยุกต์ใช้ศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอ
สุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ ๒

หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การศึกษา “การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู” ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕

๒.๑.๑ ความหมายของศีล ๕

๒.๑.๒ ศีล ๕ ในกรอบของสิกขาบท

๒.๑.๓ โทษแห่งศีลวิบัติ

๒.๑.๔ อานิสงส์ของศีล ๕

๒.๒ หลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของศีล ๕

องค์ประกอบของศีล ๕

(๑) ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี

(๒) ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี

(๓) ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิจฉารวา เวรมณี

(๔) ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี

(๕) ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕

๒.๑.๑ ความหมายของศีล ๕

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอน คือ ในพระไตรปิฎก รวมไปถึงคำอธิบายความที่ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา ฎีกา ทั้งนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้หลายแห่งด้วยกันดังนี้

ในมหานามสูตรอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล ๕ โดยทรงมุ่งถึง การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดีกามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล”^๑

ในกุกกัณฐสูตร ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสศีล โดยทรงเรียกว่า “สิกขาบท” โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจาว่า การที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมาทานสิกขาบท

^๑ อัง. อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๒๕/๒๖๔.

ทั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติดิในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท นี่เป็นยัญซึ่งใช้ทุนทรัพย์และมีการตระเตรียมน้อยกว่า แต่มีผลานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติ ๓ ประการมี องค์ประกอบ ๑๖ กว่ำนิตยทานที่ทำสืบกันมา กว่่าวิหารทาน และกว่าสรรณคมน์^๒

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคพระพุทฺธโฆสจารย์^๓ ได้อธิบายความหมายของ ศีล ไว้ว่าคำว่า “ศีล” นี้ แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด แปลว่า เย็น คือ ทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล, แปลว่า เกษม คือ ปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้ มีความหมายเป็น สีสณะ กล่าวคือ เป็นมูลราก ส่วนคำว่า “สีสนะ” นี้ ก็คือ กิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึง ความที่กรรมในทวาร มี ภายกรรมเป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเปียบอันด้อยอย่างหนึ่งคือ ความเข้าไปรับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับโดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย หรืออีกนัยหนึ่งว่า

ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปกรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ เจตสิก (ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของ บุคคลผู้งดเว้นจากบาปกรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วย ความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม

ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของ ผู้ที่ สมาทานศีลแล้ว

ในคัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปติสสเถระ^๔ กล่าวความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล หมายถึง ศีระชะ ความเย็น สันติ ดีเลิศ การกระทำปกติและสภาพปกติตามธรรมชาติ ของทุกข์และสุข

ศีล หมายถึง ความเย็น มีอธิบายว่า ไม่วุ่นวายที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อน ของพิษไข้ในร่างกายได้ฉับไฉน ศีลก็ฉับนั้น คือ ช่วยทุเลาไข้ใจที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาด และก่อให้เกิดปราโมทย์

ศีล หมายถึง สันติ มีอธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้าง ความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น

ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ สันสกฤต^๕ ให้ความหมายของศีลไว้ว่า “ศีล คือ ความปกติ ของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ สภาวะความสำรวม”

^๒ ที.สี. (ไทย) ๙/๓๕๒/๑๔๗.

^๓ พระพุทฺธโฆสเถระ, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยวรงค์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐-๑๑.

^๔ พระอุปติสสเถระ, **วิมุตติมรรค**, แปลโดย คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙-๑๐.

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^๖ ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีลคือข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘

พุทธทาสภิกขุ^๗ ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใด ๆ เกิดขึ้นโดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ศีล คือ การปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศีลพัฒนาที่กายวาจาให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดู เมื่อเรามีศีลเป็นพื้นฐานแล้ว เราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่าย ถ้ามีศีลดีสมาธิก็ง่าย

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^๘ ทรงแสดงทัศนะเรื่องความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล แปลตามศัพท์ว่า ปกติ หมายความว่า ความเป็นปกติเรียบร้อย (อย่างหนึ่ง) ความเคยชินลงรูปลงตัวติดอยู่ประจำอยู่ เป็นปกติ(อย่างหนึ่ง) ความเป็นปกติเรียบร้อย หมายถึง ความปกติเรียบร้อยของความประพฤติ เพราะเว้นการที่ควรเว้น ประพฤติการณ์ที่ควรประพฤติ

ศีล ๕ หรือ เบญจศีล คือ ความประพฤติชอบทางกาย และวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^๙ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความประพฤติดีทางกาย และวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ มักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า อธิศีลสิกขา (ข้อ ๑ ในไตรสิกขา, ข้อ ๒ ในบารมี ๑๐, ข้อ ๒ ในอริยทรัพย์ ๗, ข้อ ๒ ในอริยวัฑฒิ ๕)

^๕ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ, **พจนานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต** (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิพร, ๒๕๑๓), หน้า ๘๓๗.

^๖ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕๗.

^๗ พุทธทาสภิกขุ, **ทาน ศีล ภาวนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙), หน้า ๕๖-๕๗.

^๘ สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๖๕.

^๙ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๑๐} กล่าวไว้ในหนังสือภูมิธรรมชาวพุทธว่า ศีล ๕ ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า ลิกขาบท ๕ หมายถึง ข้อปฏิบัติในการฝึกตน ข้อฝึก ข้อศึกษาบ้าง เรียกว่า ธรรม ๕ เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ ก็ถือว่าเป็นผู้มีศีลคือ เป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล สมัยต่อมา จึงเกิดมีคำว่า เบญจศีล ซึ่งในพระไตรปิฎก เพิ่งพบในคัมภีร์ชั้น อปทาน-พุทธวงศ์ (รวมถึงวินย.; ขุ.ปฏิ. บางแห่ง) ต่อมาในสมัยหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น นิจศีล หมายถึง ศีลที่ควรหัดควรรักษาเป็นประจำ บ้าง เรียกว่า มนุษยธรรม หมายถึง ธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง การรักษาศีล ๕ เป็นการเว้นจากการเบียดเบียนกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ปราศจากเวรภัย ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย สังคมร่มเย็น แต่เหนือการฝึกไม่เบียดเบียนผู้อื่นโดยรักษาศีล ๕ แล้ว ควรฝึกยิ่งขึ้นไปในด้านชีวิตส่วนตัว ให้อยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาขึ้นต่อวัตถุ และการเสพบริโภคมากนัก พร้อมทั้งหันไปใช้เวลาแก่การแผ้วถางเพื่อประโยชน์พัฒนาด้านจิตใจและปัญญามากขึ้น ด้วยการรักษาศีล ๘ หรืออุโบสถ

กล่าวโดยสรุป ศีล ๕ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นปกติ ข้องตเว้นจากบาปทั้งหลายทั้งปวง สำรวม อดทน อดกลั้น ต่อโลภะ โทสะ โมหะ ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นด้วยกาย หรือด้วยวาจา เพื่อให้เกิดความปกติ เรียบร้อย สงบสุขในสังคม ระวังความเดือดร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในชีวิตประจำวันสำหรับฆราวาสเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม สงบ และเป็นฐานปฏิบัติธรรมในขั้นสูงต่อไป

๒.๑.๒ ศีล ๕ ในกรอบของลิกขาบท

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่าศีล ๕^{๑๑} ได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

๓. กาเมสุมิฉาจจารา เวรมณี เว้นจากกาเมสุมิฉาจาร คือ ไม่ประพฤติผิดในกามทั้งหลาย จับเอาสารว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตักเตือนประโยชน์หรือแก้แค้นทำลาย

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ภูมิธรรมชาวพุทธ**, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด), ๒๕๕๒, หน้า ๒๔-๒๕.

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด), ๒๕๕๒, หน้า ๗๖๙-๗๗๐.

๕. สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี เว้นจากของเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ไม่เสพของมีนเมา จักเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทหลังพลาดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

พระมหาทวี มหาปัญญา^{๑๒} ได้กล่าวถึงศีล ๕ ในฐานะของจริยธรรมในระดับปัจเจกบุคคล ดังนี้

(๑) เว้นจากการปลงชีวิตหรือว่าจ้างผู้อื่นกระทำ และอย่าเลี้ยงชีพด้วยอาชีพที่รุนแรงต่อธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์ ซึ่งในอีกนัยหนึ่งหมายถึง ปัจเจกบุคคลควรฝึกฝนความมีเมตตากรุณาให้เกิดขึ้นในตน

(๒) เว้นจากการยึดถือเอาของที่เขามิได้ให้ และหลีกเลี่ยงจากการกระทำตนให้ร่ำรวยมั่งคั่งขึ้นบนความทุกข์ยากของชีวิตบนโลก ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลควรพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตขึ้นในตน และสร้างประโยชน์สุขแห่งตนและสังคมบนความเคารพสิทธิของกันและกัน

(๓) เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน (มักตีงให้แค่ว่าไม่ให้ประพฤติผิด ในกาม) ซึ่งในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลควรมุ่งฝึกฝนเนื้อหาและศักยภาพ เพื่อการพัฒนาตนเอง

(๔) เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ยุแหยง และประณาม (สิ่งที่เรายังไม่รู้ความจริงแน่นอน) ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลควรเข้าสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความจริงหรือข้อเท็จจริงและความพยายามทั้งหมดต้องเป็นไปเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

(๕) เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลต้องสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความมีสติและสัมปชัญญะ

๒.๑.๓ โทษแห่งศีลวิบัติ

ในพระไตรปิฎก กล่าวถึงพุทธพจน์ เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาโปรดอุบาสกอุบาสิกา ชาวตำบลบ้านปาฏลิกาม ถึงโทษแห่งศีลวิบัติ ทำให้ได้ผล ๕ ประการ^{๑๓} กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๑. ย่อมเข้าถึงความเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ใหญ่หลวง
๒. กิตติศัพท์อันชั่วย่อมกระฉ่อนไป
๓. เข้าไปหาบริษัทใดๆ เช่น ชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัทย่อมไม่แคล้วกล้าเก้อเขินเข้าไปหาบริษัทนั้นๆ
๔. ย่อมเป็นผู้หลงลืมสติ
๕. หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๑๔} ได้กล่าวเรื่องโทษแห่งศีลวิบัติไว้ว่า

^{๑๒} พระมหาทวี มหาปัญญา, ศีล ๕ : ปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของสังคม, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.Learners.inth/blog [๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๐].

^{๑๓} วิ. ม. (ไทย) ๕/๒๘๕/๔๘ - ๔๙.

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๑. เมื่อกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์จะทำให้เขาเป็นคนอายุสั้น และมักถูกฆ่าตาย และยอมเดือดร้อนในปัจจุบันต้องติดคุกติดตาราง

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๒. เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ย่อมมีโรคภัยไข้เจ็บ เกิดในตระกูลยากจน ทำมาหากินเท่าใดก็ไม่รวยทำให้เขาเป็นคนยากจน และถูกโกง ถูกปล้น ถูกขโมย

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๓. เมื่อกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์เศษผลของกรรมที่ทำไว้ ทำให้เกิดการแตกแยกในครอบครัว และถูกปองร้าย บางคนเกิดมาเป็นหญิงก็ถูกทารุณกรรมถูกข่มขืน เป็นชายก็ต้องเกิดมาเป็นกะเทย ให้คนเขาหยามเล่นถูกดูหมิ่นดูแคลน เป็นที่น่าอับอาย

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๔. เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็มีผู้มากล่าวหาใส่ร้าย ใส่ความให้เสียหาย ให้เสียทรัพย์อยู่เสมอ โดนเขาใส่ความและมักได้ฟังแต่เรื่องที่ไม่จริง โดนหลอกลวงให้หลงเชื่อบ่อย ๆ ถูกเอาเปรียบตลอดเวลา จะพูดจากับใครไม่มีคนเชื่อถือ

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๕. เกิดเป็นมนุษย์ก็จะเป็นคนสติไม่ดี เป็นบ้าใบ้ คลั่งไคล้หลงใหล หลงบำ ๆ บอ ๆ เสียคน เสียจิตไปอย่างน่าทุเรศ สุขภาพเสื่อม สมอเสื่อม ปัญญาเสื่อม

ตัวอย่างผลกรรมจากการละเมิดศีล ๕

ตัวอย่างผลกรรมจากการละเมิดศีลข้อที่ ๑

จากพระไตรปิฎก^{๑๔} พระพุทธเจ้าได้ตรัสเล่าถึงกรรมเก่าที่ทำให้ผลแก่พระองค์ กรรมเก่าที่ตรัสเล่าเป็นกรรมเก่าที่ทำไว้ในอดีตชาติ เมื่อครั้งยังเป็นปุถุชน แล้วมาให้ผลในชาติปัจจุบัน ถึงแม้ว่าพระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้วยังไม่พ้นไปจากผลของกรรมเก่า นั้น ซึ่งจะนำมากล่าวเป็นบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผิดศีลข้อที่ ๑ ดังนี้

กาลังโคไม่ให้ดื่ม น้ำ ชาติหนึ่งในอดีต พระองค์เกิดเป็นคนเลี้ยงโค ต้อนโคไปเลี้ยง เห็นแม่โคแหว่ดื่ม น้ำข้างทาง เกรงจะชักช้างไล่โคไม่ให้ดื่ม น้ำ ด้วยการแกล้งเอาไม้กวานน้ำให้ขุนบาปกรรมในชาตินั้นส่งผล ให้พระองค์กระหายน้ำแล้วไม่ได้เสวยสมปรารถนาทันที เมื่อคราวใกล้จะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน

ฆำน้องชายต่างมารดา ในชาติหนึ่งในอดีต พระองค์เกิดเป็นลูกเศรษฐี บิดาของพระองค์มีภรรยาหลายคน ภรรยาคนหนึ่งมีลูกชาย พระองค์เกรงว่าทรัพย์สมบัติส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งไปให้แก่น้องชายต่างมารดานั้น จึงลวงน้องชายไปฆ่าที่ซอกเขาแล้วเอาหินทับไว้ บาปกรรมส่งผลให้ไปเกิดอยู่ในนรกนานปี เกิดมาในชาตินี้แม้จะได้ตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้าแล้วเศษกรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ก็ส่งผลให้พระองค์ถูกพระเทวทัตกลิ้งหินกระแทกนิ้วพระบาทจนห่อพระโลหิต

เป็นหมอยารักษาคนไข้ตาย ในชาติหนึ่งในอดีต พระองค์เกิดเป็นหมอยารักษาลูกชายเศรษฐี โดยวิธีให้ถ่ายยาจนลูกชายเศรษฐีตาย บาปกรรมส่งผลให้ไปเกิดอยู่ในนรก เกิดในชาตินี้แม้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เศษกรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ ก็ส่งผลให้พระองค์เกิดพระโรคปากคันทิกภาพาร (โรคท้องร่วง) หลังจากเสวยสุกรมัททวะก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน

^{๑๔} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, วิธีสร้างบุญบารมี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พันพรัตน์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙-๒๒.

^{๑๕} พ.อ.บ. (ไทย) ๓๒/ ๖๖, ๗๘-๗๙, ๘๑/๕๗๔, ๕๗๖-๕๗๗.

ตัวอย่างผลกระทบจากการละเมิดศีลข้อที่ ๒

ในพระไตรปิฎก^{๑๖} ว่าด้วยการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ เรื่องพระธนิยกุมการบุตร อันเป็นเหตุให้พระพุทธานุเจ้ามีพระบัญญัติ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ เป็นตัวอย่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชาตินั้นของพระธนิยกุมการบุตร เนื่องจากพระธนิยะสั่งให้คนตัดไม้ของหลวงที่เก็บไว้ซ่อมแปลงเมืองในคราวจำเป็น ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินยังไม่มีรับสั่งให้พระราชทาน เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงทราบและทำการไต่สวนแล้วกล่าวกับพระธนิยะว่า “พระคุณเจ้า ... ท่านจงใจอ้างจะขโมยไม้ที่ไม่ให้ไป พระเจ้าแผ่นดินเช่นโยมจะฆ่า จ้องจำหรือเนรเทศสมณพราหมณ์อย่างไรได้ นิมนต์กลับไปเถิด ท่านรอดตัวเพราะชน (โลเมนตวุมุตโตสตีติ เอตถ โลมมิวโลม, ก็ ปน ตปพพชชาลิ่งค) คำว่า “ชน” ในที่นี้ หมายถึงเพศบรรพชิตคือ ผ่กาสาวพัสตร์ที่ท่านพระธนิยะห่มอยู่ท่านธนิยะทำความผิดลักไม้ของหลวง ควรถูกจับฆ่าหรือจ้องจำ แต่ท่านนุ่งห่มผ่กาสาวพัสตร์อันเป็นธงชัยของพระอรหันต์ จึงรอดตัวจากการถูกฆ่า ถูกจ้องจำ ท่านอุปมา เหมือนแพะมีขนยาวที่จะถูกฆ่ากินเนื้อ พอดีมีบุรุษคนหนึ่งเห็นว่า แพะนี้ขนมีราคา จึงเอาแพะที่ขนสั้น ๒ ตัว มาแลกไปแพะขนยาวจึงรอดตัวเพราะชน^{๑๗}” แต่อย่าได้ทำอย่างนี้อีก” ซึ่งพระธนิยะก็ถูกประชาชนตำหนิ ประณาม โพนทะนา ภิคุทั้งหลายตำหนิต่านพระธนิยกุมการบุตรโดยประการต่าง ๆ แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

จากประสบการณ์ของท่านอาจารย์ธนิธ อยู่วิทยา^{๑๘} เมื่อครั้งรับราชการในหน้าที่อธิบดีกรมศิลปากร (พ.ศ. ๒๔๙๙ – ๒๕๑๑) ได้เดินทางไปสำรวจโบราณวัตถุสถานในจังหวัดภาคเหนือเป็นประจำทุกปี เมื่อได้ไปนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอเมือง จังหวัดน่านแล้วเดินเวียนทักษิณาวรรต เห็นมีทรงสถฐานงามแปลกจากพระธาตุเจดีย์อื่น แต่ทองจังโกที่หุ้มองค์พระธาตุผุกร่อนและพังหลุดร่วง ในปีต่อมาเมื่อขึ้นไปตรวจราชการในจังหวัดภาคเหนืออีก คราวนี้ทางวัดได้รื้อเอาแผ่นทองจังโกที่หุ้มลงมากองซ้อนไว้ เห็นองค์พระธาตุที่ก่ออิฐก่อปูนผุพัง มีผู้บอกว่า สมภารวัด (ซึ่งเป็นเจ้าคณะ จังหวัดน่านด้วย) สั่งให้รื้อลงมาเพื่อเตรียมปฏิสังขรณ์ ในปีต่อ ๆ มาได้ขึ้นไปนมัสการอีก ก็ยังมิได้ซ่อมและไม่เห็นกองแผ่นทองจังโกของเก่า จึงสอบถาม มีชายสูงอายุผู้หนึ่ง ซึ่งคงจะมารักษาศีลเป็นประจำ ได้กรุณาเล่าให้ฟังว่า สมภารวัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อขายทองจังโกเก่าที่รื้อลงมาจากองค์พระธาตุโดยอ้างว่า จะเอาเงินไปสมทบซื้อแผ่นทองใหม่มาซ่อม แต่แล้วก็เอาไปขายและสีกเอาเงินไปแต่งเมียอยู่ด้วยกันมีลูกชายคนหนึ่งเกิดมาไม่มีหนังหุ้มกาย มีแต่เนื้อและมีเนื้อเยื่อบางๆ หุ้ม และมีน้ำเหลืองหรือเลือดจางๆ ซึมออกมา เมื่อวางให้นอนบนเบาะหรือผ้าปูนอนเลือดหรือน้ำเหลืองที่ตัวเด็กก็ติดกรังอยู่กับผ้า เวลาเด็กเคลื่อนไหวก็เจ็บปวดร้องครวญครางน่าสงสารทรมาณกายทรมาณใจพ่อแม่และผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง ต้องเอาไปตองกล้วยหรือไปตองตึงสด ๆ มาปูให้นอน เรื่องนี้น่าจะเป็นอุทาหรณ์เตือนสติ บางเรื่องแม้ว่าตำรวจยังตามจับกุมไม่ได้ แต่เชื่อว่าเขาจะต้องได้รับผลแห่งกรรมที่ทำไว้ในไม่ช้าอย่างแน่นอน เพราะไม่มีใครหนีพ้นผลแห่งกรรมได้

^{๑๖} วิ.ม.ท. (ไทย) ๑/๘๔-๘๘/๗๔-๗๘.

^{๑๗} วิ.อ. ๑/๘๘/๓๑๘.

^{๑๘} ดูรายละเอียดใน ธนิธ อยู่วิทยา, **อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๐ – ๑๗๒.

ตัวอย่างผลกระทบจากการละเมิดศีลข้อที่ ๓

ในอิสิทาสีเถรีคาถา^{๑๙} ได้แสดงถึงกรรมที่ทำให้หย่าร้าง ของพระภิกษุณีรูปหนึ่ง ชื่อ พระอิสิทาสีเถรี ท่านเป็นลูกสาวคนเดียวของเศรษฐีในเมืองอุชเชนี ต่อมาเมื่อโตเป็นสาว ท่านก็ได้แต่งงานกับลูกชายเศรษฐีในเมืองสาเกต ชีวิตดูน่าจะราบรื่น แต่หาได้ราบรื่นไม่ทั้ง ๆ ที่นางปฏิบัติตัวดีทุกอย่าง แต่ก็ไม่ใช่ที่พอใจของสามี สามีชอบบอกละเลิก โดยที่นางไม่ได้ทำผิดอะไรเลย จากนั้นนางก็ได้มาแต่งงานกับสามีคนที่ ๒ แต่อยู่กันได้เพียง ๑ เดือน นางก็ถูกสามีขับไล่ออกจากเรือนอีก ในเมื่อแต่งงานอยู่กินกับคนที่สามแล้วมีปัญหา บิดาของนางจึงยกนางให้กับขทานผู้เป็นบัณฑิตคนหนึ่ง อยู่กันได้เพียงครึ่งเดือนเท่านั้น สามีคนล่าสุดก็เกิดความเบื่อหน่าย ขอกลับไปเป็นขทานตามเดิม เมื่อชีวิตการครองเรือนของนางล้มเหลวโดยสิ้นเชิงเช่นนี้ นางจึงขอพ่อแม่ออกบวช โดยให้เหตุผลว่า อยากจะทำความแก่ให้พินาศ และหลังจากที่ท่านออกบวช ได้เพียง ๗ วัน ท่านก็ได้บรรลุวิชา ๓ ระลึกได้ว่าผลที่ได้รับทั้งหมดล้วนเป็นผลแห่งการคบชู้กับภรรยาของชายอื่น และได้บังคับสามีให้ขับไล่ภรรยาเก่าของเขาไปบาปกรรมนั้นก็ทำได้สำเร็จแล้ว

ตัวอย่างผลกระทบจากการละเมิดศีลข้อที่ ๔

ในพระไตรปิฎก^{๒๐} พระพุทธเจ้าตรัสเล่าว่า เป็นกรรมเก่าทำไว้ในหลายชาติในอดีต ดังนี้ ในชาติหนึ่ง พระองค์เกิดเป็นนักเลง ชื่อ "ปุนาลี" ได้กล่าวดู (ใส่ร้าย) พระปัจเจกพระพุทธเจ้าพระนามว่า "สุรวิ" ว่าทำผู้หญิงท้องตายจากชาตินั้น บาปกรรมส่งผลให้ไปเกิดอยู่ในรณานันแสนานเสวยทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัส เกิดมาในชาตินี้แม้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เศษกรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ ก็ส่งผลให้พระองค์มาถูกนางสุนทริกา กล่าวดูว่าพระองค์ได้ร่วมรักกับนางจนตั้งครรภ์

ต่อมาในชาติหนึ่ง มีพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก พระองค์ได้ทรงกล่าวดูพระเถระชื่อ "นันทะ" พระสาวกองค์หนึ่ง ของพระพุทธเจ้าด้วยเรื่องทำนองเดียวกัน ตายจากชาตินั้นบาปกรรมส่งผลให้ไปเกิดอยู่ในรณานันหมื่นปี เกิดมาในชาตินี้แม้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เศษกรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ก็ส่งผลให้พระองค์ถูกนางจิตฺติมาณวิกา กล่าวดูว่าพระองค์ได้ร่วมรักกับนางจนนางตั้งครรภ์อีกเช่นกัน

ตัวอย่างผลกระทบจากการละเมิดศีล ข้อที่ ๕

เป็นผลกระทบที่เกิดในชาติปัจจุบันได้เห็นทันตา^{๒๑} ซึ่งจากโครงการวิจัยของนางศยามล เจริญรัตน์ นักวิจัยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องการศึกษาผลกระทบของเหยื่อจากการข่มขืนชยวณขณะเมาสุราเพื่อหามาตรการป้องกันแก้ไข ปี ๒๕๔๙: กรณีศึกษาผู้พิการจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ ๑๐๐ กรณีซึ่งเป็นผู้พิการระดับต่างๆ อายุตั้งแต่ ๑๒-๗๐ ปีโดยมีค่าเฉลี่ยที่ ๓๕ ปี พบว่า กลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนชายได้รับอุบัติเหตุสูงถึงร้อยละ ๖๓ วัยรุ่นชายมาแล้ว

^{๑๙} คุรยละเอียดใน ชุ. เถรี.(ไทย) ๒๖/๔๐๖-๔๔๙/๖๒๒-๖๒๘.

^{๒๐} คุรยละเอียดใน ชุ. อป. (ไทย) ๓๒/๖๗-๗๒/๕๗๕.

^{๒๑} มูลนิธิพัฒนาคนพิการ, กรณีศึกษาผู้พิการจากอุบัติเหตุ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [www. tddf.or.th/tddf/research/article](http://www.tddf.or.th/tddf/research/article) [๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๐].

ข้าบร้อยละ ๕๔ ถูกคนเมาชนร้อยละ ๒๔ และโดยสารในรถที่คนเมาข้าบร้อยละ ๒๒ ฉะนั้น วัยรุ่นและ
เยาวชนชายจึงเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุสูงมาก

๒.๑.๔ อานิสงส์ของศีล ๕

อานิสงส์ของการรักษาศีลโดยรวมนั้นก็จะสามารถส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีสงบ
เรียบร้อย มีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังพุทธพจน์ ในพระไตรปิฎก^{๒๒} เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนาโปรดอุบาสก อุบาสิกา ชาวตำบลบ้านป่าภูสิตคาม กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

อานิสงส์ข้อที่ ๑ ย่อมได้โภคทรัพย์ใหญ่หลวงซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ

อานิสงส์ข้อที่ ๒ กิตติศัพท์อันดีงามย่อมกระฉ่อนไป

อานิสงส์ข้อที่ ๓ เข้าไปหาบริษัทใดๆ เช่น ชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท
สมณบริษัท ย่อมเป็นผู้แก่แล้วกล้า ไม่เก้อเขินเข้าไปหาบริษัทนั้น ๆ

อานิสงส์ข้อที่ ๔ ย่อมไม่หลงลืมสติ

อานิสงส์ข้อที่ ๕ หลังจากตายแล้ว ย่อมไม่บังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๒๓} ได้กล่าวเรื่อง
อานิสงส์ของศีล ๕ ไว้ว่า

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๑ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะทำให้มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัยอายุ
ยืนยาว ไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บไม่มีอุบัติเหตุต่างๆที่จะทำให้บาดเจ็บหรือสั้นอายุเสียก่อน
วัยอันสมควร

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๒ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหาเลี้ยง
ชีพมักจะประสบช่องทางที่ดี มั่งมีทรัพย์ ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะไปด้วยภยันตรายต่างๆ เช่น
อัคคีภัย วาตภัย โจรภัย ฯลฯ

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๓ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่
จริงจังจริงใจ ไม่อกหัก มีบุตรธิดา กว้านอนนอนง่าย ไม่ต้อด้าน ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าอนาจารไป
ทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาตบุตร ซึ่งจะนำเกียรติยศชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๔ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้ที่มีสุขุมเสียใจเพราะ พุดจามน้ำมี
นวลชวนฟัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น "พุทธวาจา" มีโวหารปฏิภาณไหวพริบในการเจรจา จะเจรจาความ
สิ่งใดก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถว่ากล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๕ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่มีสมองประสาท ปัญญา ความคิดแจ่มใส
จะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมเพื่อนและเลอะเลือน ไม่เสียสติ
วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ปัญญาทรม ปัญญาอ่อนหรือปัญญานิ่ม

^{๒๒} วิ. ม. (ไทย) ๕/๒๘๕/๙๙.

^{๒๓} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, วิธีสร้างบุญบารมี, หน้า ๑๙.

ผู้มีศีล ย่อมเป็นผู้องอาจกล้าหาญ ผู้มีศีลย่อมมีความสุขจักมั่งคั่งบริบูรณ์ สมบูรณ์ ไม่อดไม่ยากไม่จน ก็เพราะรักษาศีลได้สมบูรณ์ จิตดวงเดียว เป็นศีลเป็นสมาธิ เป็นปัญญา ผู้มีศีลแท้ เป็นผู้หมดเวรหมดภัย

ในอรรถกถา คัมภีร์ปรมัตถทีปนี^{๒๗} ได้กล่าวถึงผลอานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีล ๕ ดังนี้
อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๑. (เจตนางดเว้นจาก ปาณาติบาต)

๑. เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยอวัยวะใหญ่่น้อย	:	องคฺพจฺจกฺสมนฺนาคตา
๒. ความถึงพร้อมด้วยส่วนสูงและส่วนกว้าง	:	อาโรหฺปริณาทสมฺปตฺติ
๓. ความถึงพร้อมด้วยขาวไวโหวพริบ	:	ชวนสมฺปตฺติ
๔. ความเป็นผู้มีเท้าตั้งอยู่เหมาะสม	:	สุปฺติภูฏิตฺปาทตา
๕. ความสวยงาม	:	จารุตา
๖. ความเป็นผู้อ่อนโยน	:	มฺฤตา
๗. มีความสะอาด	:	สุจิตา
๘. มีความกล้าหาญ	:	สุรตา
๙. ความเป็นผู้มีกำลังมาก	:	มหาพลตา
๑๐. ความเป็นผู้มีถ้อยคำสละสลวย	:	วิสุทฺฐวจนตา
๑๑. เป็นผู้น่ารัก น่าพอใจ ของสัตว์ทั้งหลาย	:	สฺตตานํปิยมนานาปตา
๑๒. ความเป็นผู้มีบริษัไม่แตกแยกกัน	:	อภิขฺยปฺริสตา
๑๓. ความเป็นผู้ไม่สะดุ้งหวาดเสียว	:	อณฺมกิตา
๑๔. ความเป็นผู้อันใครๆกำจัดได้ยาก	:	ทฺพปฺปฺรฺสียตา
๑๕. ความเป็นผู้ไม่ตายด้วยการปองร้ายของผู้อื่น	:	ปฺรฺพุกฺกเมน อมรณตา
๑๖. ความเป็นผู้มีบริวารมาก	:	มหาปฺริวารตา
๑๗. ความเป็นผู้มีผิวดังทอง	:	สุวณฺณตา
๑๘. ความเป็นผู้มีทรวดทรงงาม	:	สุสณฺฐานตา
๑๙. ความเป็นผู้มีอาพาธน้อย	:	อฺปฺปาพาธตา
๒๐. ความเป็นผู้ไม่เศร้าโศก	:	อโศกตา
๒๑. ความเป็นผู้ไม่พลัดพรากจากของรักของชอบใจ :	:	ปิยมนานาเบหิโรวฺปิโยคตา
๒๒. ความเป็นผู้มีอายุยืน	:	ทีฆายูตา

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๒. (เจตนางดเว้นจาก อทินนาทาน)

๑. ความเป็นผู้มีทรัพย์	:	มหาธนธณฺจุตา
๒. ความเป็นผู้มีโภคะอเนกอนันต์	:	อนนฺตโกคตา
๓. ความเป็นผู้มีโภคะยั่งยืน	:	ถิรโกคตา
๔. การได้โภคทรัพย์ตามที่ต้องการอย่างฉับพลัน :	:	อิจฺจิตานํโกคา ขิปปปฏฺฐิลาโก
๕. การมีโภคะไม่ทั่วไปกับพระราชา	:	ราชาทีหิอสาธารณโกคตา

^{๒๗} พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๑/๔/๔๕๖-๔๕๙.

๖. ความเป็นหัวหน้าในที่นั้นๆ	:	ตตถตตถเชฏฐกาโว
๗. ความเป็นผู้ไม่รู้จักคำว่าไม่มี	:	นตถิกาวสสอชานนตา
๘. มีความเป็นอยู่อย่างสบาย	:	สุขวิหารตา

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๓. (เจตนางดเว้นจาก กาเมสุมิจฉาจาร)

๑. ความเป็นผู้ปราศจากข้าศึก	:	วิคตปจจตถิกตา
๒. ความเป็นที่รักเป็นที่พอใจ
ของสรรพสัตว์	:	สพพสตุตานปิยมนาปตา

๓. ความเป็นผู้มีปกติได้ของต่าง ๆ เช่น
ข้าว น้ำ ผ้า และวัตถุเครื่องปกปิด	:	อนนปานวตถจฉาพนาทีนลาภิตา
๔. การนอนหลับสบาย	:	สุขสุปนตา
๕. การตื่นขึ้นมาสบาย	:	สุขปฏิพุชฌนตา
๖. การพ้นจากภัยในอบาย	:	อภัยภยวิโมกโข
๗. ความไม่ควรแก่การเกิดเป็นหญิง
เป็นกะเทย	:	อิตถิกาวนปุกกาวานอภพพตา
๘. ความเป็นผู้ไม่โกรธ	:	อกโกธนตา
๙. ความเป็นผู้มีปกติทำจริง	:	สจจการิตา
๑๐. ความเป็นผู้ไม่เก้อเขิน	:	อมงกุฏตตา
๑๑. ความเป็นผู้มีความสุขด้วยการรับเชิญ	:	อาราธนสุขตา
๑๒. ความเป็นผู้มีอินทรีย์บริบูรณ์	:	ปริปัญณินทรียตา
๑๓. ความเป็นผู้ปราศจากความระแวง	:	นิราสงกตา
๑๔. ความเป็นผู้มีความชวนชวนน้อย	:	อปปโสฏกุกกตา
๑๕. ความเป็นผู้อยู่อย่างเป็นสุข	:	สุขวิหารตา
๑๖. ความเป็นผู้ไม่มีภัยจากที่ไหนๆ	:	อกุโตภยตา
๑๗. ความเป็นผู้ไม่มีการพลัดพราก
จากของรัก	:	ปิยวิปปโยคาภาโว

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๔. (เจตนางดเว้นจาก มุสาวาท)

๑. ความเป็นผู้มีอินทรีย์ผ่องใส	:	วิปปสนนินทรียตา
๒. ความเป็นผู้มีปกติพูดด้วยคำสละสลวย	:	วิสสุทฐมจรุภาณิตา
๓. ความเป็นผู้มีพินัยเรียบเสมอทั้งขา
ทั้งสะอวด	:	สมสิตสุทททนต์ตา
๔. ความเป็นผู้ไม่อ้วนจนเกินไป	:	นาติถูลตา
๕. ความเป็นผู้ไม่ผอมจนเกินไป	:	นาติกีสตา
๖. ความเป็นผู้ไม่ดำเกินไป	:	นาติรสสตา

๗. ความเป็นผู้ไม่สูงเกินไป	:	นาติทิมตา
๘. ความเป็นผู้มีสัมผัสเป็นสุข	:	สุขสมผลสตา
๙. ความเป็นผู้มีกลิ่นปากหอมเหมือนดอกอุบล	:	อุปปลคนธมุขตา
๑๐. ความเป็นผู้มีบริษัทเชื้อฟุ้งตั้งอยู่ในโอวาท	:	สุสุสูกปรีสตา
๑๑. ความเป็นผู้มีวาจาเชื่อถือได้	:	อาเทยยวงนตา
๑๒. ความเป็นผู้มีลิ้น อ่อน แดงและ บางเหมือนกลีบดอกอุบล	:	กมลทลสทิสมฺหุโลหิตนยชีวหตา
๑๓. ความเป็นผู้ไม่หดหู่	:	อลีนตา
๑๔. ความเป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน	:	อนฺทุตตตา

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๕. (เจตนางดเว้นจาก สุราเมรัยมีชชะ)

๑. ความเป็นผู้ไม่ประมาทในกิจและ กรณียกิจ ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต กิจจกรณียะสุ อุปมาทตาและปัจจุบัน	:	อิตตานาคตปจฺจุปฺปนเนสฺ
๒. ความเป็นผู้มีญาณ ในกิจการควรทำที่เกิดขึ้น	:	ปฏิกฺขณวณฺตตา
๓. ความเป็นผู้มีสติปรากฏอยู่ทุกเมื่อ	:	สทาอุปฺภูตฺตสตีตา
๔. ความเป็นผู้มีปัญญา เกิดขึ้นทุก- สถาน ในเมื่อมีกิจ และกรณียกิจเกิดขึ้น สพฺพฐาณูปตฺติกปฏิกฺขณวณฺตตา	:	อุปฺปนเนสฺ กิจจกรณียะสุ
๕. ความเป็นผู้ไม่เกียจคร้าน	:	อนลสตา
๖. ความเป็นผู้ไม่โง่เขลา	:	อชฺพตา
๗. ความเป็นผู้ไม่บ้าใบ้	:	อมฺมุตตา
๘. ความเป็นผู้ไม่หวาดสะดุ้ง	:	อจฺฉมฺภิตา
๙. ความเป็นผู้ไม่มีการแข่งดี	:	อสารมฺภตา
๑๐. ความเป็นผู้ไม่มีความริษยา	:	อนิสฺสุกิตา
๑๑. ความเป็นผู้ไม่ตระหนี่	:	อมจฺฉริตา
๑๒. ความเป็นผู้มีปกติกล่าวคำสัตย์	:	สจฺจวาทีตา
๑๓. ความเป็นผู้มีปกติไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ	:	อปีสุณ อมฺรฺสอสมฺพปฺลาปวาทีตา
๑๔. ความเป็นคนกตัญญู	:	กตญฺญตา
๑๕. ความเป็นคนกตเวที	:	กตเวทิตา
๑๖. ความเป็นผู้มีโภคะ	:	โภควณฺตตา
๑๗. ความเป็นผู้มีศีล	:	สีลวณฺตตา
๑๘. ความเป็นผู้ซื่อตรง	:	อุชฺชุดา
๑๙. ความเป็นผู้ไม่โกรธ	:	อกฺโกธนฺตา
๒๐. ความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยหิริและ	:	หิโรตฺตปฺปสสมฺปนฺนตาโอตตฺปปะ

๒๑. ความเป็นผู้มีความเห็นตรง	:	อุชุกิภูริตา
๒๒. ความเป็นผู้มีใจใหญ่	:	มหุตตดา
๒๓. ความเป็นผู้ฉลาด	:	ปณชิตตา
๒๔. ความเป็นผู้ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งมิใช่ประโยชน์	:	อตถาณตถกุสตา

เพียงตั้งใจรักษาศีลแต่ข้อเดียว ยังได้รับอานิสงส์มาก ถ้าตั้งใจรักษาทั้ง ๕ ข้อ จะมีอานิสงส์อย่างมาก ดังมีเรื่องเล่าถึงอานิสงส์ของศีล ๕ ไว้ในพระคัมภีร์ต่างๆ มากมาย ขอนำมาเล่าแต่บางเรื่องพอเป็นอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้

ในคัมภีร์ วิมานวัตถุ^{๒๘} มีเรื่องเล่าถึงผู้รักษาศีล ๕ ไปเกิดในสวรรค์เทวโลก ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑ เรื่องสตรีผู้รักษาศีล ๕ ในครั้งพุทธกาล มีอุบาสิกคนหนึ่งในพระนครสาวัตถี มีความรักดีซื่อสัตย์ต่อสามี มีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย รักษาศีล ๕ โดยบริสุทธิ์ และถวายทานตามสมควรแก่ทรัพย์สมบัติ ครั้นตายลงก็ไปบังเกิดในภพสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ท่านมหาโมคคัลลานะเถระ พระอัครมหาสาวกผู้มีฤทธิ์ ได้จาริกสอบถามไปในเทวโลก เช่นเคยปฏิบัติมาและท่านได้ไปยังวิมานนั้น เทพธิดาเจ้าของวิมานก็ออกมาถวายนมัสการพระเถระจึงไต่ถาม ท่านทำบุญอะไรไว้ ท่านจึงมี อานุภาพรุ่งเรืองอย่างนี้ และด้วยบุญอะไร ผิวพรรณของท่านจึงสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ เมื่อท่านพระโมคคัลลานะเถระถามแล้ว เทพธิดานั้นก็ตั้งใจที่มีผู้ถาม จึงพยากรณ์ปัญหาถวายว่าเมื่อดิฉันเป็นมนุษย์อยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ดิฉันเป็นอุบาสิกาของพระบรมศาสดาผู้มีจักขุ ดิฉันงดเว้นจากปาณาติบาต เว้นขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ในโลก ไม่ดื่มน้ำเมา อีกทั้งไม่พูดเท็จ ยินดีอยู่ด้วยสามีของตน เป็นผู้มั่งใจเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ได้ถวายทานคือ ข้าวและน้ำ อย่างไพบูลย์ ด้วยความเคารพ

อีกตัวอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องของบุรุษผู้รักษาศีล ๕ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน ใกล้พระนครราชคฤห์ สมัยนั้น ในพระนครราชคฤห์ มีอุบาสกคนหนึ่งเป็นคนมีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ตั้งอยู่ในศีล ๕ และสมาทานอุโบสถศีลในวันอุโบสถ ก่อนอาหารเช้าก็ถวายทานแก่พระภิกษุทั้งหลายตามสมควรแก่สมบัติของตน ครั้งรับประทานอาหารแล้ว ก็นุ่งผ้าที่สะอาด ห่มผ้าสะอาด ตกตอนบ่าย ก็ให้คนรับใช้ถือพานะ ๘ อย่าง ตามไปยังพระวิหาร แล้วถวายพานะแด่พระภิกษุสงฆ์ แล้วเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าและฟังธรรม อุบาสกนั้นสร้างสมสุจริตทางทานและศีลเป็นอันมากดังกล่าวนี้นี้ ด้วยความเคารพ ครั้นจุติจากโลกนี้ก็ขึ้นไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ด้วยบุญญาภพของอุบาสกนั้น มีช้างทิพขนาดใหญ่ ผีอกผ่องทั่วทั้งตัว เกิดขึ้นเป็นพานะ เทวบุตรก็ขึ้นขี่ช้างนั้น ห้อมล้อมด้วยบริวารเป็นอันมาก ไปเที่ยวเล่นอุทยานเป็นครั้งเป็นคราว ด้วยทิพญาณภาพอันยิ่งใหญ่ ครั้นกาลวันหนึ่ง ณ ราตรีกาลเที่ยงคืน เมื่อรำลึกได้ด้วยความกตัญญูมาตักเตือน เทวบุตรนั้นจึงขึ้นขี่ช้าง พร้อมด้วยบริวารหมู่ใหญ่ แล้วลงจากเทวโลกเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านพระวังคิสะเถระ ยืนเฝ้าอยู่ใกล้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้กราบทูลขออนุญาตพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วถามเทวบุตรนั้นว่า “ท่านขี่ช้างตัวใหญ่ เป็นช้างชั้นเยี่ยมยอด ผีอกทั้งตัว มีหมูนารีห้อมล้อม ออกจากน

^{๒๘} พุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๗-๑๘, ๑๐๔-๑๐๕.

อุทยานมีรัศมีส่องสว่างไปทั่วทุกทิศประดุจดวงดาวประกายพริ้ว ผิวพรรณของท่านสดใสเช่นนี้ ท่านเป็นมนุษย์ ท่านได้ทำบุญอะไรไว้ ท่านจึงมีอานุภาพรุ่งเรืองอย่างนี้และด้วยบุญอะไร ผิวพรรณของท่านจึงสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ เทวบุตรนั้นจึงพยากรณ์ปัญหาถวายว่า “ เมื่อข้าพเจ้าเป็นมนุษย์ ข้าพเจ้าเป็นอุบาสกของพระบรมศาสดาผู้มีพระจักขุ ข้าพเจ้างดเว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป งดขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่กล่าวคำเท็จ และยินดีอยู่ด้วยภรรยาของตน ข้าพเจ้าเป็นผู้มีจิตใจเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ได้ถวายทาน คือ ข้าวและน้ำ อย่างไพบูลย์ ด้วยความเคารพ ผิวพรรณของข้าพเจ้าสดในเช่นนี้ สำเร็จ ณ ที่นี้ ด้วยกรรมนั้น โภคะทั้งหลายอันเป็นที่รักของใจ ทุกสิ่งทุกอย่าง เกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าด้วยกรรมนั้น

รวมความว่า รักษาศีลให้ดีในเบื้องต้นเสียอย่างหนึ่งแล้ว คุณธรรมความดีในเบื้องสูง จะเกิดขึ้นสืบเนื่องติดตามมาเอง (ศีลมีประโยชน์และอานิสงส์สืบเนื่องโดยลำดับขั้นตอน) ดังจะเห็นได้จากพระพุทธดำรัสซึ่งตรัสไว้แก่ท่านพระอานนท์เถระดังต่อไปนี้

ดูก่อนอานนท์ ศีลทั้งหลายที่เป็นกุศล

๑. มี ความไม่เดือดร้อน เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์ความไม่เดือดร้อน
๒. มี ปราโมช (ความชื่นบาน) เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์ประโยชน์
๓. มี ปิติ (ความอิ่มเอิบ) เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์ปิติ
๔. มี ปัสสัทธิ (ความสงบ) เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์ปัสสัทธิ
๕. มี สุข (ความสุข) เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์สุข
๖. มี สมานี (ความตั้งใจมั่น) เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์สมานี
๗. มี ยถาภูตญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็นตามความเป็นจริง) ได้แก่ ตรุณะวิปัสสนาเป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์ยถาภูตญาณทัสสนะ
๘. มี นิพพิทา (ความเบื่อหน่าย) ได้แก่ พลละวิปัสสนา และวิราคะ (ความปราศจากกำหนด) ได้แก่ อริยมรรค เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์นิพพิทาและวิราคะ
๙. มี วิมุตติ (ความหลุดพ้น) ได้แก่ อริยผล (อรหัตตผล) และ ญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็น) ได้แก่ ปัจจเวกขณะญาณ เป็นประโยชน์ เป็นอานิสงส์

ดูก่อนอานนท์ ศีลทั้งหลายที่เป็นกุศล ย่อมบริบูรณ์เพื่อความเป็นพระอรหันต์ ด้วยประการฉะนี้แล^{๒๙}

๒.๒ หลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของศีล ๕

เมื่อครั้งพุทธกาลหรือหลังพุทธกาลไม่นาน สังคมไม่มีความซับซ้อน เป็นแบบสังคมเกษตรกรรม สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางศีลธรรมที่เป็นความผิดอย่างตรงไปตรงมาเท่านั้น ในยุคต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาการถกเถียงกันเกี่ยวกับว่าพฤติกรรมอย่างไรผิดหรือไม่ผิด ศีล ๕ หรือถ้าบอกว่าผิดหรือไม่ผิดมีหลักอะไรเป็นเกณฑ์ตัดสิน ปัญหาในลักษณะนี้คงจะหาเหตุผลมาอธิบายให้เป็นที่ยุติได้ยากพอสมควร พระอรุณเถระผู้แต่งคัมภีร์อธิบายข้อความในพระไตรปิฎกได้ประมวลหลักเกณฑ์บางอย่างไว้สำหรับกำหนดว่าการกระทำแค่นั้นเพียงใดจึงจะถือว่าเป็นการ

^{๒๙} ดูรายละเอียดใน อภ. ทสก. (ไทย) ๒๔/๑/๒-๓.

ละเมียดลึกลับแต่ละเอียด เป็นการให้ความสะดวกแก่ผู้รักษาศิล โดยจัดวางเป็นองค์ประกอบของการละเมียด เรียกว่า ง่าย ๆ ว่าองค์ บุคคลจะเชื่อว่าละเมียดลึกลับ ต่อเมื่อกระทำครบองค์ทั้งหมดของการละเมียด ดังนี้^{๓๐}

๑) ปาณาติบาต มืองค์ ๕ คือ (ก) สัตว์มีชีวิต (ข) รุ้อยู่สัตว์มีชีวิต (ค) มีจิตคิดจะฆ่า(ง) มีความพยายามในการฆ่า (จ) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

๒) อทินนาทาน มืองค์ ๕ คือ (ก) ของผู้อื่นหวงแหน (ข) รุ้อยู่ว่าเขาหวงแหน (ค) มีจิตคิดจะลัก (ง) มีความพยายามลัก (จ) ลักของได้ด้วยความสามารถนั้น

๓) กาเมสุมิฉาจาร มืองค์ ๔ คือ (ก) สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมียด (ข) จิตคิดจะเสพ (ค) มีความพยายามในการเสพ (ง)ยังมรรค คือ อวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกัน

๔) มุสาวาท มืองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน(ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น

๕) สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐาน มืองค์ ๕ คือ (ก) สิ่งนั้นเป็นของเมา (ข) จิตใคร่จะดื่ม (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่ใคร่จะดื่ม (ง) กลืนให้ลงลำคอลงไป

นอกจากแสดงเกณฑ์สำหรับตัดสินว่าผิดหรือไม่ผิดศีลแล้ว ยังได้แสดงเกณฑ์ตัดสินในแง่ของการผิดศีลที่มีโทษมากและโทษน้อยด้วย โดยวางเกณฑ์การตัดสินไว้ดังนี้

(๑) คุณ : ฆ่าสัตว์มีคุณมาก ก็มีโทษมาก ฆ่าสัตว์มีคุณน้อยหรือไม่มีคุณ ก็มีโทษน้อยเช่น ฆ่าพระอรหันต์มีโทษมากกว่าฆ่าปุถุชน ฆ่าสัตว์ช่วยงานมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ร้าย

(๒) ขนาดกาย : สำหรับสัตว์จำพวกดิรัจฉานทั่วไปที่ไม่มีคุณเหมือนกัน ฆ่าสัตว์ใหญ่ก็มีโทษมาก ฆ่าสัตว์เล็กมีโทษน้อย

(๓) ความพยายาม : ถ้ามีความพยายามในการฆ่ามากก็มีโทษมาก ถ้ามีความพยายามในการฆ่าน้อยก็มีโทษน้อย

(๔) กิเลสหรือเจตนา : ถ้ากิเลสหรือเจตนาแรงก็มีโทษมาก ถ้ากิเลสหรือเจตนาอ่อนก็มีโทษน้อย เช่น ฆ่าสัตว์ด้วยโทสะหรือจงใจเกลียดชัง มีโทษมากกว่าฆ่าด้วยป้องกันตัว

แม้ในศีลข้ออื่นๆ ก็กล่าวถึงการละเมียดที่มีโทษมากหรือโทษน้อยไว้แนวเดียวกัน เช่น อทินนาทานมีโทษมากหรือน้อยตามคุณค่าของสิ่งของ คุณความดีของเจ้าของ และความพยายามในการลัก กาเมสุมิฉาจาร มีโทษมากหรือน้อยตามคุณความดีของคนที่ถูกละเมียด ความแรงของกิเลสและความเพียรพยายาม มุสาวาทมีโทษมากหรือน้อย แล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกตรอนเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็กน้อย และแล้วแต่ผู้พูด เช่น คลุ่สัจจะไม่ให้ของของตน พูดไปว่าไม่มี ก็ยังมีโทษน้อย ถ้าเป็นพยานเท็จมีโทษมาก สำหรับบรรพชิตพูดเล่นมีโทษน้อย จงใจบอกของที่ไม่เคยเห็นว่าเห็นมีโทษมาก สำหรับการดื่มของเมา มีโทษมากน้อยตามอกุศลจิตหรือกิเลสในการที่จะดื่ม ตามปริมาณที่ดื่ม และตามผลที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดพลาดชั่วร้าย

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร^{๓๑} มองว่าหลักศีล ๕ ที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้ค่อนข้างจะมีความยืดหยุ่นและมีความหมายกว้างกว่าการตีความของพระอรธกถาจารย์ โดยเฉพาะถ้ามองในแง่

^{๓๐} อ่างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๗๗๒ – ๗๗๓.

^{๓๑} พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม”, [ออนไลน์]: [www. Learners.in.th./file/phannasom/](http://www.Learners.in.th/file/phannasom/). [๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๐].

ของการสร้างจิตสำนึกหรือความรู้แบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา ถือว่าเป็นจิตสำนึกที่ตระหนักรู้และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ดังข้อความตอนท้ายของพุทธพจน์ว่า “ อริยสาวกนั้นพิจารณาเห็นอย่างนี้แล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย กล่าวสรรเสริญการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย ” (ในศีลข้ออื่น ๆ ก็มีข้อความอย่างเดียวกันนี้) ผู้เขียนมองว่า พุทธพจน์นี้ค่อนข้างจะสอดคล้องกับการตีความศีล ๕ แนวใหม่ของพระดิชันทันท์ และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบสากล (universal responsibility) และจิตสำนึกที่หวังประโยชน์เพื่อผู้อื่น (altruistic mind) ขององค์ทะไล ลามะ ด้วย อย่างไรก็ตาม การตีความของพระอรรถกถาจารย์ในยุคหลังพุทธกาลที่เน้นการสร้าง กฎเกณฑ์ที่ครอบคลุมบริบท แม้จะมีประโยชน์ในแง่ที่ให้ความสะดวกในการวินิจฉัยหรือชี้ชัดลงไปว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เข้าข่ายผิดศีลหรือไม่ผิด แต่ในขณะเดียวกันกฎเกณฑ์เหล่านี้ก็มีส่วนทำให้ศีลแต่ละข้อมีลักษณะหยุดนิ่งตายตัวและมีขอบเขตคับแคบลงจนกลายเป็นเรื่องของพฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล และเกณฑ์สำหรับวินิจฉัยการละเมิดศีลแต่ละข้อก็มุ่งการตัดสินพฤติกรรมทางศีลธรรมที่บุคคลหนึ่ง ๆ กระทำขึ้นเท่านั้น บางครั้งการรักษาศีลก็กลายเป็นเพียงการเฝ้าระวังพฤติกรรมของใครของมันไม่ให้เข้าข่ายการผิดศีลตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้เหมือนกับการระวังตนไม่ให้ผิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการรักษาศีลแบบนี้อาจจะไม่ได้มาจากจิตสำนึกที่มองกว้างออกไปถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับก็ได้ ในที่สุดจิตสำนึกหรือเจตนารมณ์อันกว้างขวางที่อยู่เบื้องหลังการรักษาศีล ๕ ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ก็หมดความสำคัญลง

องค์ประกอบของศีล ๕

ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและใช้ให้คนอื่นฆ่า

ปาณาติปาต เป็นคำในภาษาบาลี แปลตามรูปศัพท์ว่า “ การทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป ” แม้แปลออกมาเป็นคำไทยแล้ว จะเข้าใจยากสักหน่อย ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี^{๓๒} คำขยายความแปลได้ดังนี้ “ วรกเจตนา (เจตนาผู้ฆ่า) ของบุคคลผู้มีความสำคัญในสัตว์มีชีวิตว่าสัตว์มีชีวิต อันยังความพยายามเป็นเหตุเข้าไปตัดชีวิตสัตว์ให้ตั้งขึ้น เป็นไปทางกายทวาร และวจีทวาร ทวารใดทวารหนึ่งชื่อว่าปาณาติปาต ” พูดง่าย ๆ ก็ว่า ทั้งรู้ยู่่ว่าสัตว์มีชีวิตก็ตั้งใจฆ่าสัตว์มีชีวิตรับด้วยลงมือทำเอง หรือออกปากหรือจ้างวานผู้อื่นด้วยวาจา

ที่กำหนดว่า “ สัตว์มีชีวิต ” เพราะมุ่งหมายว่า สัตว์ไม่มีชีวิตหรือสัตว์ที่ตายแล้ว ผู้ใดไปทำการฆ่า ก็ไม่ถือว่าเป็นปาณาติปาต คือไม่เป็นการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป

“ ปาณาติปาต ” กำหนดความพยายามที่เรียกว่า ปะโยคะ คือ ความพยายามในการทำปาณาติปาตไว้ ๖ อย่างคือ

๑. สาหัตถิกะปะโยคะ คือ ความพยายามลงมือทำด้วยตนเอง หมายถึง ความพยายามลงมือฆ่าคนหรือสัตว์มีชีวิตด้วยตนเอง นับเป็น กายทวาร คือ พยายามด้วยตนเอง เช่น ฆ่ายัดกล่อง ฆ่าทั้งน้ำทั้งคลอง และฆ่าทั้งร่องคู ฆ่าล้างโคตร ฆ่าล้างแค้น ยิงฆ่าล่าสัตว์ ฆ่าข่มขืนหรือข่มขืนแล้วฆ่า (ข้อหลังนี้ผิดทั้งปาณาติปาตและกาเมสุมิฉฉาจาร)

^{๓๒} มงคล. (ไทย) ๒/๒๐๐/๙๔-๙๕.

๒. อาณัตติกะปะโยคะ คือ ความพยายาม โดยบังคับใช้คนอื่นทำ หมายถึง ความพยายามด้วย วาจิตวาร เช่น พุดจาจางวาน สั่งการ ใช้บังคับให้คนอื่นฆ่าคน หรือฆ่าสัตว์มีชีวิต เช่น หัวหน้าหน่วยกล้าตาย ส่งลูกน้องไปทำการ

๓. นิสสัคคียะปะโยคะ คือ ความพยายามโดยการปล่อยหรือส่งเครื่องประหาร หมายถึง ความพยายามปล่อยหรือส่งอาวุธ หรือเครื่องประหาร ไปทำลายชีวิตของคนและสัตว์ เช่น พุ่งหอกยิงธนูหน้าไม้ ขว้างมีด ยิงปืน ขว้างระเบิดขวด ระเบิดพลาสติก ระเบิดสังหาร ส่งจรวด ยิงขีปนาวุธปล่อยหรือทิ้งระเบิดปรมาณู ส่งระเบิดทางไปรษณีย์

๔. ถาวรปะโยคะ คือ ความพยายามโดยการปล่อยหรือส่งเครื่องประหาร หมายถึง ความพยายามทำเครื่องประหารขึ้นทำลายชีวิตคนและสัตว์เป็นการถาวร เช่น ขุดหลุมพรางให้คนหรือสัตว์ตกลงไปตาย ปักขวากหนาม วางกับระเบิด ทำหรือสร้างอาวุธสำหรับประหารด้วยจงใจฆ่าให้ตาม เช่น มีด หอก แล่นหลาว ธนูหน้าไม้ ปืน เครื่องระเบิด จรวด และติดตั้งขีปนาวุธ

๕. วิชามะโยคะ คือ ความพยายามในการใช้วิชาอาคมเวทย์มนตร์คาถา หมายถึง ความพยายามทำคนหรือสัตว์มีชีวิตให้ตาย ด้วยวิชาอาคมเวทย์มนตร์คาถา ตามทางไสยศาสตร์

๖. อิทธิมยะปะโยคะ คือความพยายามในการใช้อิทธิฤทธิ์ หมายถึง ความพยายามฆ่าคนหรือสัตว์มีชีวิตให้ตาย ด้วยอิทธิฤทธิ์^{๓๓}

องค์ประกอบในการทำปาณาติบาต

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่า การฆ่าคนหรือสัตว์มีชีวิต จะถือเป็นปาณาติบาต หรือไม่หรือ ผิดศีล ๕ ข้อที่ ๑หรือไม่ ต่อเมื่อวินิจฉัยได้ว่า การกระทำของผู้นั้นประกอบด้วย องค์ ๕ หรือสัมภาระ๕ คือ

๑. ปาโณ คนหรือสัตว์นั้นมีชีวิต

๒. ปาณะสัณญิตา (ผู้ฆ่า) รู้ยู่ว่าคนหรือสัตว์นั้นมีชีวิต

๓. วัระกะจิตตัง มีจิตคิดจะฆ่า

๔. อุปักกะโม ความพยายามที่จะฆ่า

๕. เตนมรณัง คนหรือสัตว์มีชีวิตตายด้วยความพยายามนั้น

ถ้าขาดองค์ใดองค์หนึ่ง หรือ สัมภาระใดสัสมภาระหนึ่งขาดไป ไม่ครบ ๕ การกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าเป็นปาณาติบาต^{๓๔}

เกณฑ์การพิจารณาโทษของการทำปาณาติบาต^{๓๕} จะมีโทษมากหรือโทษน้อย มีเกณฑ์ดังนี้

๑. กำหนดด้วยขนาดกาย สัตว์ใหญ่ หรือเล็กที่ถูกฆ่า

๒. กำหนดด้วยคุณ สัตว์มีคุณมาก หรือมีคุณน้อย

^{๓๓} ฉนิต อยู่โพธิ์, อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๓๕-๓๗.

^{๓๔} พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๔๕.

^{๓๕} มงค. (ไทย) ๒/๒๐๐/๙๕-๙๗. , พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๔๔.

๓. กำหนดด้วยเจตนาในการฆ่ารุนแรงเพียงใดมีโทษมากมีโทษมาก มีโทษ โทษน้อย

๔. กำหนดด้วยประโยคะ ความพยายามในการฆ่ารุนแรงเพียงใด การฆ่าสัตว์ใหญ่มีโทษมากกว่าสัตว์เล็ก ฆ่าสัตว์มีคุณมีโทษมากกว่าสัตว์ไม่มีคุณ ฆ่าบุคคลมีคุณ เช่น พระภิกษุสงฆ์ พระมหากษัตริย์ บิดามารดา ครูอาจารย์มีโทษมากกว่าคนธรรมดาสามัญ การฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่น ฆ่าก็ผิดศีลเท่ากัน ส่วนบาปนั้น คนใช้ให้ทำอาชญาบาปมากกว่าคนทำ แต่เรื่องนี้ต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป^{๓๖}

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๑ ปาณาติบาต ก็เพื่อเป็นเครื่องรักษาอวัยวะและชีวิตของสรรพสัตว์ มิให้เบียดเบียนกันและกัน เพื่อให้มนุษย์คลายความเหี้ยมโหด มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เห็นชีวิตผู้อื่นมีคุณค่าเท่าเทียมกับชีวิตตน มุ่งคุ้มครองป้องกันชีวิต ขอบเขตของสิกขาบทข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องละเว้นคือ^{๓๗}

๑. การฆ่า คือ การทำให้สัตว์ตายด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกันทำ

๒. การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้ได้รับบาดเจ็บด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกัน เช่น ทำให้พิการ ทำให้เสียโฉม ทำให้เจ็บลำบาก เป็นต้น

๓. การทรมาน คือ การประพฤติดุร้ายต่อสัตว์ โดยไม่มีความปรานี ทำให้สัตว์ได้รับความลำบาก มี ๕ ประเภท คือ

๓.๑) การใช้ ได้แก่ ใช้สัตว์พาหนะสำหรับขี่ เหยียบ ลาก เช่น โดยไม่มีความปรานีปล่อยให้ลำบาก ซบพอม ให้ทำงานเกินกำลัง ไม่ให้หยุดพักผ่อน ใช้งานตลอดวัน

๓.๒) กักขัง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ไว้ในกรง ผูกไว้ในที่คับแคบหรือผูกให้แน่น จนเปลี่ยนอิริยาบถไม่ได้

๓.๓) นำไป ได้แก่ การผูกมัดสัตว์และนำไป หิวหามหรือลากไป โดยเอาศีรษะลงเอาเท้าขึ้น เช่น เป็ด ไก่ สุกร หรือ เอาปลาขึงข้อง ปล่อยให้หับยึดเยียดกัน กระเสือกกระสนดิ้นรนรอจนกว่าจะตาย

๓.๔) เล่นสนุก ได้แก่ การเอาสัตว์มาเล่นเพื่อ ความสนุก เช่น เอาประทัดผูกหางสุนัข แล้วเอาไฟจุด เอาก้อนหินขว้างนก หักขาสัตว์ เช่น ตักแตน จิ้งหรีด เป็นต้น

๓.๕) ผจญสัตว์ ได้แก่ การเอาสัตว์มาชนกัน เช่น ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปศีลข้อที่ ๑ ประสงค์ให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์รวมไปถึงสังคมโดยรวม

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองและใช้คนอื่น ให้ลัก ตามรูปศัพท์ภาษาบาลี “อทินนาทานา” แปลว่า “การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้” ใน

^{๓๖} ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์, **หลักพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓), หน้า ๕๒-๕๓.

^{๓๗} ปิ่น มุทุกันต์, **คำบรรยายพุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๕), หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

คัมภีร์มั่งคั่งที่ป็น^{๓๘} ขยายความของคำว่า “อทินนาทาน” ไว้ว่า “เถยเจตนา (เจตนาเครื่องเป็นขโมย) ของบุคคลผู้มีความสำคัญในพัสดุ อันผู้อื่นหวงแหน ว่าเป็นพัสดุอันผู้อื่นหวงแหนแล้วอันยังความพยายามเป็นเหตุถือเอาพัสดุที่ผู้อื่นหวงแหนนั้นให้ตั้งขึ้น เป็นไปทางกายทวารและวจีทวาร ชื่อว่า อทินนาทาน”

“อทินนาทาน” กำหนดความพยายามที่เรียกว่า ปะโยคะไว้ ๖ อย่างเหมือนกับ ปาณาติบาต จะกล่าวถึงการลักขโมย ที่เรียกว่า อะวะหาระ เฉพาะ ๕ ประเภทคือ

๑. เถยอะวะหาระ ได้แก่การลักขโมยด้วยการตัดช่องย่องเบา ผู้ทำการลักขโมยทำด้วยอาการซ่อนเร้น หรือทำการโกงด้วยการซัง ตวง วัด และแปลงปลอม เช่น ปลอมเงิน ปลอมของ ลวง แลกหรือขายของเกี ของปลอมว่าเป็นของดี ขโมยความดีของผู้อื่น ขโมยและโกงสิทธิ์ในสิ่งประดิษฐ์ ศิลปะและหนังสือหรือวรรณกรรม

๒. ปะสัยอะวะหาระ ได้แก่การข่มขู่เอาข้าวของ ทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการขู่ขู่บังคับด้วยกำลังกาย เช่น แยม ชิง ฉกฉวย จี้ ปล้นสะดม หรือด้วยอุบาย เช่น ข้าราชการผู้มีหน้าที่เบิกจ่าย อำนาจความสะดวก แต่สร้างหน่วงเหนี่ยวจนกว่าจะได้สิ่งตอบแทนตามเรียกร้องหรือมิได้เรียกร้องก็ตาม

๓. ปะฏิจันนอะวะหาระ ได้แก่การลักขโมยด้วยปิดบัง ซ่อนเร้น เช่น เห็นทรัพย์ที่เจ้าของเขาวางไว้ หรือเจ้าของทำตกหรือลืมทิ้งไว้ ผู้จะขโมยแกล้งย้ายที่ หรือเอาของอื่นปกปิดบังไว้หรือเอาเท้าเหยียบไว้ จนเจ้าของทรัพย์ทอดธุระหรือมีทอดธุระก็ตามแล้วถือเอาเป็นของตน หรือมีเจตนาปิดบังยักเยื้อง ถ้ายกเท นำเอาสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตน หรือปกปิด บิดเบือนความดีของผู้อื่นแล้วแอบอ้างเสนอว่าเป็นของตน

๔. ปะริกัปปะอะวะหาระ ได้แก่การลักขโมยด้วยกำหนดสิ่งของและสถานที่ เช่นคิดจะขโมยห่อผ้า แต่เข้าไปขโมยของอื่นออกมา เช่นกล่องรองเท้าแล้วผู้ขโมยทิ้งไว้ไม่เอาไป หรือลักขโมยด้วยกำหนดสถานที่ว่าจะเข้าไปขโมยของในที่นั้นที่นี้ ถ้ามีคนเห็นก็ทำเป็นเดินชมสถานที่ ถ้าไม่มีใครเห็นก็ขโมยของออกมาหรือกำหนดคาดหมายไว้ แล้วใช้อุบายลวงนำเอาทรัพย์สินของนั้นๆไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เช่น สร้างอุบายขึ้นแล้วนำทรัพย์สมบัติส่วนกลางหรือศาสนสมบัติส่วนรวมไปเป็นสมบัติของตนเองดังนี้ เป็นต้น

๕. กุสาวะหาระ ได้แก่การลักขโมยด้วยการสับเปลี่ยนเช่น เปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนตรา เปลี่ยนเลขสลาก เปลี่ยนเครื่องหมาย และเปลี่ยนของ^{๓๙}

องค์ประกอบในการทำอทินนาทาน

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่า การลักขโมยนั้นๆ จะเป็นอณึ่งอทินนาทานสิกขาบทหรือไม่ หรือผิดศีล ๕ ข้อที่ ๒ หรือไม่ ควรประกอบด้วย องค์ หรือ สัมภาระ ๕ ประการคือ

๑. ประระปะริคคะหิตัง ของที่เจ้าของหวงแหน (ของนั้นมีเจ้าของครอบครอง)
๒. ประระปะริคคะหิตะสัณญิตา รู้รู้ว่าเป็นของที่เจ้าของหวงแหน
๓. เถยยะจิตตัง มีจิตคิดจะลัก

^{๓๘} มงค. (ไทย) ๒/๒๐๓/๔๘.

^{๓๙} ธนิต อุยโพร้, อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม, หน้า ๓๘-๔๐.

๔. อุปัฏกะโม กระทำความพยายามที่จะลัก

๕. เตนะ หระณัง นำเอามาได้ด้วยความพยายามนั้น^{๔๐}

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา ก็เพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เป็นเครื่องป้องกันทรัพย์สินของบุคคล ตลอดจนทรัพย์สินของประเทศชาติ โดยเว้นจากการประกอบ อาชีพทุจริต มิจฉาชีพ ให้แสวงหารายได้โดยสุจริต ควบคุมมิให้มีการลัก การปล้น การคอร์รัปชัน ไม่ เบียดเบียนผู้อื่นในการหาเลี้ยงชีพตน โดยมีคำอธิบายลักษณะดังนี้^{๔๑}

ลักษณะการกระทำ

การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มีขอบเขตลักษณะการกระทำดังนี้

ก. โจรกรรม

ข. อนุโลมโจรกรรม

ค. ฉายาโจรกรรม

ซึ่งทั้ง ๓ อย่างนี้สามารถจำแนกให้เห็นความแตกต่างกันดังนี้

ก. โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร มี ๑๔ อย่าง คือ

๑. ลัก คือ ถือเอาของผู้อื่นเมื่อเจ้าของไม่เห็น เรียกว่า ขโมยหรือตัดช่องย่องเบา

๒. ฉก คือ แย่งชิงทรัพย์สินต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า ฉกชิง วังราว

๓. กรรโชก คือ แย่งชิงเอาทรัพย์สินต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า จี้

๔. ปล้น คือ การรวมกันหลายคน มีศาสตราวุธเข้าแย่งทรัพย์สิน

๕. ตู่ คือ อ้างพยานเท็จ เพื่อหักล้างกรรมสิทธิ์ผู้อื่น ให้ตนได้มาครอบครอง

๖. ฉ้อ คือ โกงเอาทรัพย์สินผู้อื่นที่ตนเป็นผู้ดูแลอยู่ เช่น โกงที่ดินที่ตนอาศัยเขาอยู่

๗. หลอก คือ ปั้นเรื่องเท็จให้เขาเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน

๘. ลวง คือ ใช้เล่ห์เอาทรัพย์สินด้วยเครื่องมือ เช่น โกงตาชั่ง เป็นต้น

๙. ปลอม คือ ทำหรือใช้ของปลอม เช่น ยาปลอม สินค้าปลอม ธนบัตรปลอม

๑๐. ตระบัด คือ การยืมของคนอื่นมาใช้แล้วยึดเอาเสีย เช่น การกู้หนี้ยืมสินแล้วไม่ใช้คืนทั้ง

ต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น

๑๑. เบียดบัง คือ การกินเศษกินเลย เช่น เป็นคนเลี้ยงสัตว์ให้ผู้อื่นแล้วเอาเงิน ค่าอาหารสัตว์ไปใช้ประโยชน์ต่ออย่างอื่น เป็นต้น

๑๒. สับเปลี่ยน คือ การแอบสลับเอาของแบบเดียวกันของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยที่ ของเขามีคุณค่าสูงกว่า

๑๓. ลักลอบ คือ ซุ่มซ่อนเอาสิ่งของหลบหนีภาษีหรือลักลอบนำเข้าสิ่งของต้องห้าม เข้ามาในประเทศ

๑๔. ยักยอก คือ การถือเอาของหลวงซึ่งตนมีหน้าที่ดูแลมาเป็นของตนเอง

ข. อนุโลมโจรกรรม เป็นกิริยาที่ไม่อยู่ในข่ายโจรกรรมแต่มีลักษณะคล้ายกับโจรกรรมพอ อนุโลมเข้ากับโจรกรรมได้ มี ๓ ประการคือ

๑. สมโจร คือ สนับสนุนโจร เช่น ให้ที่พัก ให้อาหารหรือรับซื้อของโจร

^{๔๐} พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๔๙.

^{๔๑} ปิ่น มุทุกันต์, คำบรรยายพุทธศาสตร์, หน้า ๑๘๗.

๒. ปอกลอก คือ การคบกับผู้อื่น เพื่อปอกลอกเอาทรัพย์
- ค. ฉายาโจรกรรม เป็นการกระทำที่ไม่เข้าลักษณะอนุโลมโจรกรรม หรือโจรกรรม แต่ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายแล้วประโยชน์ตกแก่ตน เรียกว่า ฉายาโจรกรรม มี ๒ อย่าง คือ
๑. ผลาญ คือ ทำลายทรัพย์ผู้อื่นให้เสียหาย
 ๒. หยิบฉวย คือ ถูเป็นญาติมิตรหยิบฉวยเอาทรัพย์เกินขอบเขตที่เขาอนุญาต

เกณฑ์การพิจารณาโทษของอทินนาทาน^{๔๒} จะมีโทษมากหรือน้อย มีเกณฑ์ดังนี้

๑. กำหนดด้วยวัตถุ คือ ทรัพย์นั้นเป็นของเล็กหรือของใหญ่ มีค่ามากมีโทษมาก มีค่าน้อยมีโทษน้อย
 ๒. กำหนดด้วยคุณบุคคล คือ เจ้าของเป็นบุคคลมีคุณมากหรือน้อย
 ๓. กำหนดด้วยเจตนา คือ ความตั้งใจที่จะถือเอาทรัพย์ของเขา ที่เจ็ดด้วยกิเลสมากมีโทษมาก ที่เจ็ดด้วยกิเลสน้อยมีโทษน้อย
 ๔. กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามที่จะได้ทรัพย์นั้นมา ถ้ามีความพยายามมากมีโทษมาก มีความพยายามน้อยมีโทษน้อย
- กล่าวโดยสรุปสี่ข้อที่ ๒ ประสงค์ให้มนุษย์ประกอบอาชีพในทางสุจริตไม่เอารัดเอาเปรียบ ทั้งยังเคารพในทรัพย์สินของตนและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความสงบสุขเกิดความไว้วางใจกันในการอยู่ร่วมกัน

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณี : เจตนางดเว้นจากการประพฤติดิฉิดในกาม

ตามรูปศัพท์ภาษาบาลี “กาเมสุ มิฉฉาจาร” คือ “ความประพฤติดิฉิดในกามทั้งหลาย” เป็นคำแปลที่ฟังง่ายและเข้าใจดี แต่ในคัมภีร์มิ่งมงคลทิพินี^{๔๓} ขยายความไว้ว่า “เจตนา เป็นเหตุก้าวล่วงฐานะอันบุคคลไม่พึงถึง เป็นไปทางกายทวาร ด้วยประสงค์สัทธิธรรม ชื่อว่า กาเมสุมิฉฉาจาร”

ในพระสูตร สาลยยกสูตร, เรวัญขกสูตร^{๔๔} จำแนกหญิง (สตรี) เกี่ยวกับข้อห้ามตามศีล ๕ ข้อที่ ๓ไว้ ๑๑ จำพวก คือ

๑. มาตุรักขิตา	สตรีที่มารดาดูแลรักษา
๒. ปิตุรักขิตา	สตรีที่บิดาดูแลรักษา
๓. มาตাপิตุรักขิตา	สตรีที่มารดาบิดาดูแลรักษา
๔. ภาตุรักขิตา	สตรีที่พี่ชายน้องชายดูแลรักษา
๕. ภคินีรักขิตา	สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา
๖. ญาติรักขิตา	สตรีที่ญาติดูแลรักษา
๗. โคตตะรักขิตา	สตรีที่โคตรดูแลรักษา
๘. อัมมะรักขิตา	สตรีที่ประพฤติธรรม (ธรรมรักษา)
๙. สัสสามิกา	สตรีที่มีสามี

^{๔๒} มงคล. (ไทย) ๒/๒๐๓/๙๘.

^{๔๓} มงคล. (ไทย) ๒/๒๐๔/๙๙.

^{๔๔} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๔๐, ๔๔๕/๔๗๓, ๔๘๒.

๑๐. สปริทันทา สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้
 ๑๑. อันตมโส มาลาคุหะปะริกขิตตาปี สตรีที่มีผู้จองไว้แม้ด้วยการคล้องพวงมาลัย
 แต่ในพระวินัย และมังคลัตถทีปนี^{๔๕} จำแนกหญิงไว้ ๒๐ จำพวก คือ หญิงโสด ๑๐
 และหญิงมีสามี ๑๐ จำพวก ดังนี้

สตรีโสด ๑๐ จำพวก

๑. มาตุรักขิตา	สตรีที่มารดาดูแลรักษา
๒. ปีตุรักขิตา	สตรีที่บิดาดูแลรักษา
๓. มาตาปีตุรักขิตา	สตรีที่ทั้งมารดาและบิดาดูแลรักษา
๔. ภาตุรักขิตา	สตรีที่พี่ชายน้องชายดูแลรักษา
๕. ภาคินีรักขิตา	สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา
๖. ญาติรักขิตา	สตรีที่ญาติดูแลรักษา
๗. โคตตะรักขิตา	สตรีที่ผู้ร่วมโคตรร่วมสกุลดูแลรักษา(ตระกูลรักษา)
๘. ธรรมะรักขิตา	สตรีที่ผู้ปฏิบัติธรรมร่วมดูแลรักษา(ธรรมรักษา)
๙. สารักขา	สตรีที่มีคู่หมั้น (จำพวกเดียวกับ ๖ คือ สัสสามิกาใน

พระสูตร

๑๐. สะปะริทันทา	สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้ (กฎหมายรักษา
คัมครอง) |
|-----------------|---|

เมื่อพิจารณาในสถานการณ์ปัจจุบัน สตรีที่ขาดญาติปกครองดูแลและไม่มีสามี หรือ
 เด็กหญิงที่อยู่กับบิดา มารดา เป็นผู้ดูแลแต่กลับล่วงเกินเธอ หรือ หญิงที่สติไม่ดี เร่ร่อน เป็นหญิงจรจัด
 ไม่มีใครดูแล หรือหญิงยากจนที่อยู่ตามลำพัง ขาดการคุ้มครองความปลอดภัย หญิงเหล่านี้อาจถูกชาย
 ล่วงเกินได้โดยง่าย แม้ตนจะไม่พอใจยินยอม หญิงเหล่านี้มีกฎหมายรักษาคัมครอง ใครที่ล่วงเกินยอม
 ผิดศีล ผิดกฎหมาย

สตรีมีสามี ๑๐ จำพวก คือ

๑๑. ธนิกีกิตา	สตรีที่ซื้อมาเป็นภรรยาด้วยทรัพย์สิน
๑๒. ฉันทวาสินี	สตรีที่อยู่ร่วมเป็นภรรยาด้วยสมัครใจ
๑๓. โภควาสินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้โภคะทรัพย์สิน
๑๔. ปญวาสินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
๑๕. โอทปัตติกินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยแต่งงานรดน้ำ
๑๖. โอภตจุมภฏา	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยฝ่ายชายช่วยยกของหนักลงมาจาก
แบกหาม
๑๗. ทาสี จ ภริยา จ	สตรีที่เป็นทาสีด้วยเป็นภรรยาด้วย
๑๘. กัมมการี จ ภริยา จ	สตรีที่รับทำกร่างงานด้วยและเป็นภรรยาด้วย
๑๙. ธชาหญา	สตรีที่เป็นภรรยาโดยถูกจับมาเป็นเชลย
๒๐. มุหุตติกา	สตรีที่เป็นภรรยาชั่วคราว (เช่น เมียเช่า)

^{๔๕} วิ. มหา. (ไทย) ๑/๓๐๓/๓๔๕ , มงฺคล. (ไทย) ๒/ ๒๐๔-๒๐๕/๑๐๐-๑๐๑.

ในบรรดาสตรี ๒๐ จำพวกนี้ สตรี ๑๒ จำพวก ตั้งแต่หมายเลข ๙-๒๐ เป็นอภิมหานีละฐานของบุรุษอื่นที่มีไซ่สามี่ คือ มีควรรที่ชายอื่นผู้มีไซ่สามี่คบหาสังวาสเป็นเด็ดขาด เพราะสตรี ๑๒ จำพวกนั้น มีชายครอบครองหรือกล่าวหมั้นไว้เป็นภรรยาแล้ว ถ้าสตรี ๑๒ จำพวกนั้นคบหาชายอื่นตนเอง ก็เป็นกาเมสุมิฉฉาจาร คือล่วงศีลข้อ ๓ เพราะตนมีสามีแล้ว เท่ากับเธอเหล่านั้น ขโมยเอาผัสสะซึ่งเป็นสมบัติของสามีตนไปบำเรอแก่ชายอื่น จึงเป็นการประพฤติดิฉิดในกาม ล่วงละเมิดศีลข้อ ๓^{๔๖}

ส่วนสตรีอีก ๘ จำพวก คือ ตั้งแต่หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๘ (ในพระวินัย) ถึงจะคบหาสังวาสกับชายอื่น ตนเองหาเป็นกาเมสุมิฉฉาจารไม่ เพราะสตรีเหล่านั้นไม่มีสามี ส่วนมารดาบิดา เป็นต้น ที่เป็นผู้ดูแลคุ้มครอง ก็มีไซ่เจ้าของผัสสะของสตรีเหล่านั้น หากแต่พวกเธอเป็นเจ้าของผัสสะของเธอเอง จึงไม่เป็นกาเมสุมิฉฉาจาร ทั้งมารดาบิดา เป็นต้น ก็ได้ดูแลคุ้มครองพวกเธอด้วยมุ่งหมายเสวยผัสสะเสียเอง หากแต่คอยป้องกันความเสื่อมเสียจึงห้ามปรามมิให้คบหาชายอื่น

ส่วนบุรุษ เมื่อคบหาสังวาส (มีเพศสัมพันธ์) กับสตรีทั้ง ๒๐ จำพวกนั้น ผู้มิได้เป็นภรรยาของตน ถือเป็นการประพฤติดิฉิดในกาเมสุมิฉฉาจาร ไม่ว่าสตรีนั้นๆ จะยินยอมพร้อมใจกับตนหรือไม่ก็ตามเว้นเสียแต่ถูกบังคับข่มขืน^{๔๗}

ในอัฐฐสาลินี^{๔๘} ได้อธิบายถึง ขอบเขตของข้อห้ามตามสิกขาบทนี้ว่า ทั้งหญิงและชายย่อมประพฤติดิฉิดในกามได้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทได้ ดังนี้

ก. หญิงที่ต้องห้ามสำหรับชายมี ๓ จำพวก คือ

๑. หญิงมีสามี โดยที่สุดแม้แต่ภรรยาชั่วคราวเข้าชั่วคืนก็ถือว่าเป็นเจ้าของ

๒. หญิงที่มีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดามารดาหรือญาติ เป็นต้นรักษา

๓. หญิงที่มีจาริตห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย ทวด ลูก หลาน เหลน น้าบวช และหญิงที่เจ็บไซ่ไม่สมประกอบ พระสมณในรัชกาล เป็นต้น

หญิงทั้ง ๓ ประเภทนี้ เมื่อชายประพฤดิล่วงเกิน จะโดยเขายินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตามศีลย่อมขาด

ข. ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี ๒ จำพวก คือ

๑. ชายอื่นทุกคนนอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี

๒. ชายที่จาริตห้าม เช่น พ่อ ปู่ ตา ทวด ลูก หลาน เหลน น้าบวช เป็นต้น

ชาย ๒ ประเภทนี้ เป็นวัตถุแห่งกาเมสุมิฉฉาจารของหญิง คือผิดศีล เว้นไว้แต่ถูกข่มขืนไม่เต็มใจ ส่วนการเคล้าคลึงหรือพุดเกี้ยวแม้ศีลจะไม่ขาดย่อมทำให้ศีลต่างปรอยได้

องค์ประกอบของกาเมสุมิฉฉาจาร มี องค์ประกอบ ๔ คือ

๑. อะคมะนิยะวัตถุ วัตถุที่จะพึงล่วงเกิน (สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด)

๒. ตัตถะ เสวณะจิตตัง จิตคิดจะเสพในอภิมหานีละฐานนั้น

๓. เสวณูปปะโยโค กระทำความพยายามในการเสพ

^{๔๖} ธนิต อัญโฬี, **อานิสงส์ศีล ๕**, หน้า ๔๓-๔๔.

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

^{๔๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีล-เบญจธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๒๕.

๔. มัคเคนะ มัคคะปะฏิปัตติอะธิวาสะนังการยังมรรคให้ดำเนินไปทางมรรค หรือหยุดอยู่ (มรรค ในที่นี้หมายถึง อวัยวะเพศ ทวารหนัก ทวารเบา และปาก)^{๔๙}

กาเมสุมิจฉาจาร นี้เมื่อบุคคลกระทำครบทั้ง ๔ ขั้นตอนดังกล่าวนี้ ศีลจึงขาด แต่ถ้าไม่ครบ ศีลก็เพียงแต่ต่างพร้อย ส่วนจะมีโทษหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับคุณธรรมและความสมัครใจของผู้ล่วงละเมิด และผู้ถูกล่วงละเมิด ซึ่งต้องอาศัยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

เหตุที่ห้ามไม่ให้ประพฤติกล่วงละเมิดศีลข้อ ๓ นี้ ก็เพราะว่าการแสดงออกทางเพศไม่ควรเกิดขึ้นโดยปราศจากความรัก และความสัมพันธ์กันอย่างเคารพกันและกัน อย่างไม่เอาเปรียบกัน ให้คำนึงไว้เสมอว่า ถ้าทำผิดต่อกันในด้านการล่วงประเวณี จะมีผลให้อีกฝ่ายได้รับความทุกข์ ควรที่จะรักษาความสุขของตนและผู้อื่นด้วยการเคารพสิทธิ์และจริงใจต่อกันและกัน ผู้รักษาศีลข้อนี้จะต้องตระหนักถึงความทุกข์อันเกิดแต่การประพฤติดิฉันในกาม มีความรับผิดชอบและเรียนรู้วิถีทางที่จะปกป้องความปลอดภัยและความซื่อสัตย์มั่นคงของปัจเจกชน คู่สามีและภรรยา ครอบครัว และสังคม ไม่ข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันชั่วช้าโดยปราศจากความรัก และความผูกพันอันยาวนานเพื่อรักษาความสุขของตนเองและผู้อื่น พร้อมกันนั้นก็ควรกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในหน้าที่เพื่อปกป้องเด็กๆ จากการถูกรังแกทางเพศ และปกป้องคู่สมรสและครอบครัวมิให้แตกแยกจากการประพฤติดิฉันในกาม

เกณฑ์การพิจารณาโทษของกาเมสุมิจฉาจาร^{๕๐} จะมีโทษมากหรือโทษน้อย มีดังนี้

เมื่อพิจารณาในส่วนของกรรม โทษจากการล่วงละเมิดของศีลข้อนี้ มีความหนักเบา ลดหลั่นลงไปตามเกณฑ์ดังนี้

๑. กำหนดด้วยบุคคล หรือวัตถุ คือประพฤติดิฉันต่อผู้ต้องห้ามทั้งที่เป็นคู่ครองคนอื่น และด้วยจารีตห้าม หรือผู้มีคุณธรรม มีโทษมาก ประพฤติดิฉันต่อบุคคลทั่วไปมีโทษน้อยกว่า

๒. กำหนดด้วยเจตนา คือ มีเจตนาประกอบด้วยอำนาจระแวงกลัวมาก มีโทษมาก ถ้ากระทำไปโดยถูกยั่วยวน หรือด้วยความกลัว เช่น หญิงที่ไม่เต็มใจแต่ถูกบังคับจึงยอมร่วมสังวาสกับชายเพราะความกลัวจะถูกทำร้าย มีโทษน้อยกว่า

๓. กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามประกอบกามกิจ ถ้าข่มขืนไม่ยินยอมมีโทษมาก โดยรักใคร่สมยอมมีโทษน้อยกว่า

ในอังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต^{๕๑} พระพุทธเจ้าตรัสโทษของกาเมสุมิจฉาจาร ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย กาเมสุมิจฉาจารที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้วย่อมอำนาจผลให้ไปเกิดในนรกอำนาจผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนาจผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งกาเมสุมิจฉาจารอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนาจผลให้เป็นผู้มีศัตรูและเป็นผู้มีเวรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”

กล่าวโดยสรุปศีลข้อที่ ๓ ท่านห้ามไว้เพื่อป้องกันความวุ่นวาย เบียดเบียนกันเพราะเรื่องกาม ความสำส่อนทางเพศ ป้องกันเกียรติภูมิและจิตใจตลอดจนวงศ์ตระกูล

^{๔๙} พุ.อติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๐.

^{๕๐} มงค. (ไทย) ๒/๒๐๕/๑๐๑.

^{๕๑} อัง.สตุต. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า “มุสาวาท” แปลว่า “การพูดเท็จ” หรือ “การพูดมุสา” ในมังคลัตถทีปนี^{๕๒} ขยายความไว้แปลความว่า “เจตนาของเขา อันยังกายประโยคและวจีประโยค ซึ่งเป็นเครื่องกล่าวให้คลาดเคลื่อนชื่อว่า มุสาวาท” หรือ “เจตนา เรียกว่า มุสาวาท เพราะเป็นเหตุกล่าว คือ ให้บุคคลอื่นรู้ คือ ทำให้คำจริงด้วยความพยายามที่ควรกล่าวตามความจริงเป็นคำเท็จ” อีกนัยหนึ่ง “เจตนา คือความตั้งใจที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอย่างนั้น ของผู้ประสงค์ให้บุคคลอื่นรู้เรื่องไม่จริงว่าเป็นความจริงเรียกว่า มุสาวาท เพราะเป็นเหตุกล่าวเท็จ”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส^{๕๓} ได้อธิบาย มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการเว้นจากการพูดเท็จ จากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๔ เพื่อให้คนเรามีความจริงใจต่อกัน เพื่อป้องกันความผิดปกติกของคนไม่ให้พูดเท็จ เพราะเป็นการทำลายคุณค่าของตนเอง และเพื่อให้คนเราซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจอันดีข้อนี้มุ่งคุ้มครองป้องกันเกียรติและสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นขอบเขตข้อห้ามมีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องเว้นเพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ ดังนี้

ก. มุสาวาท มี ๗ วิธี เป็นการแสดงเท็จหรือลักษณะมุสาวาท ได้แก่

๑. ทนسابาน คือ การทนسابานเพื่อให้คนอื่นหลงว่าตนไม่ได้เป็นเช่นนั้น จะเป็นด้วยวิธีแข่งตัวเองหรือด้วยวิธีนิ่งนิ่งเมื่อถูกถาม ก็จัดว่าเป็นทนسابาน

๒. ทำเลห์ คือ การแสดงอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องใบหอย โดยไม่รู้เห็นจริง เป็นต้น

๓. มายา คือ การแสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก เป็นต้น

๔. ทำเลศ คือ พูดเล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น ขโมยวิ่งผ่านหน้าไป ไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าคุณเห็น จึงย้ายที่อื่นหรือที่นั่นไป เมื่อถูกถามก็พูดเล่น สำนวนว่าอยู่ที่นั่นไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่า ทำเลศ

๕. เสริมความ คือ เรื่องเล็กแต่พูดเสริมให้เห็น เป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟก้นบุนุรีไหม้ ฟางแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟไหม้ๆ เพื่อให้คนอื่นตื่นตกใจ เป็นต้น การโฆษณาสรรพคุณสินค้าเกินความจริงก็จัดอยู่ในข้อนี้

๖. อำความ คือ เรื่องใหญ่แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก หรือปิดอำพรางไว้ไม่พูดหมดไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

๗. ปด คือ การโกหก เช่น รู้แต่บอกไม่รู้ เห็นแต่บอกไม่เห็น เป็นต้น

การแสดงมุสา แปลว่า เท็จ หรือไม่จริง การกล่าวคำเท็จหรือคำไม่จริง เรียกว่า มุสาวาท หรือโกหก โดยส่วนมากใช้วาจา แต่การแสดงเท็จอาจแสดงได้ ๒ ทาง คือ

(๑) ทางวาจา คือ พูดคำเท็จออกมา

^{๕๒} มงคล. (ไทย) ๒/๒๐๙/๑๐๕.

^{๕๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีล - เบญจธรรม, หน้า ๓๑-๓๓.

(๒) ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกาย เช่น การเขียนจดหมายโกหก การรายงานเท็จ การทำหลักฐานปลอม การตีพิมพ์ข่าวเท็จ การทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อ ตลอดจนกิริยาท่าทางให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สันสรีระหรือโบกมือปฏิเสธในเรื่องที่ควรรับ หรือพยักหน้ารับในเรื่องที่ควรปฏิเสธ เป็นต้น ผู้ถือศีลแสดงมุสาหรือมุสาวาท ถือว่าศีลขาด

ข. อนุโลมมุสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง ๗ อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริงซึ่งไม่มีเจตนากล่าวเท็จ แต่เจตนาให้เขาเจ็บใจหรือแตกร้างกัน เช่น การพูดประชด พูดคำหยาบคาย พูดเสียดแทงกระทบกระแทก แดกดัน พูดสับปลั้วด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิด

ค. ปฏิสสวะ คือ การรับคำของคนอื่นด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้น โดยที่ตนพอที่จะทำตามรับคำนั้นได้อยู่มี ๓ อย่าง คือ

๑. ผิดสัญญา คือ สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง

๒. เสียสัตย์ คือ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม

๓. คินคำ คือ รับปากว่าจะไปแต่กลับใจไม่ไปการกระทำตามข้อ ๑ ศีลขาด การกระทำตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ศีลต่างพร้อย

องค์ประกอบของมุสาวาท ประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อะตะถัง วัตถุ	เรื่องไม่จริง
๒. วิสังวาทนจิตตัง	จิตคิดจะพูดให้ผิด
๓. ตัซโซ วายาโม	มีความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น
๔. ปัสสสตทัตถวิชานนัง	การให้คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น ^{๕๔}

เมื่อกระทำครบองค์ประกอบ ๔ ข้อนี้ ศีลขาดทันที ถ้าไม่ครบองค์ อาจจะทะเลาะหรือต่างพร้อย ไม่บริสุทธิ์ แม้นตนจะกระทำเอง ใช้ให้ผู้อื่นกระทำหรือร่วมมือกับผู้อื่นกระทำ เช่น มีความตั้งใจโกหกและกระทำได้อย่างแนบเนียน คือ พูดแล้วคนฟังเชื่อตามที่พูดด้วย ถือว่าศีลขาด หรือตั้งใจจะพูดเรื่องไม่จริงแต่ไม่ได้พูด ก็ไม่ครบองค์ประกอบ ๔ ศีลจึงไม่ขาด เป็นต้นนอกจากห้ามพูดเท็จแล้วยังรวมไปถึงวจีทุจริตอีก ๓ อย่างอีกด้วย คือ ห้ามการขยายข่าวลือ ซึ่งไม่แน่ใจว่าเป็นความจริง การติหรือกล่าวโทษในสิ่งที่ไม่เชื่อมั่นว่าผิด การกล่าวคำอันจะก่อให้เกิดความแตกร้างและโกรธเคือง อันจะทำให้ชีวิต ครอบครัวและชุมชน ต้องร้าวฉานหรือถูกทำลาย ควรใช้วาจาเพื่อประโยชน์ให้ทุกๆ ฝ่ายได้หันหน้าเข้าสมาคมมิตรต่อกัน ต้องตระหนักถึงความทุกข์อันเกิดแต่คำพูดที่ขาดสติ และการที่ไม่สามารถรับฟังผู้อื่นได้ หมั่นพูดคำอันเป็นปิยะวาจาและรับฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อจักได้นำความเข้มซึ้นบานและความสุขมาสู่ผู้อื่นและผ่อนคลายผู้อื่นจากความทุกข์

^{๕๔} พุ.อิติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๑.

หลักเกณฑ์การพิจารณาโทษของมูสาวาท^{๕๕} จะมีโทษมากหรือโทษน้อย ขึ้นอยู่กับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการมูสาวาท ได้รับความเสียหายมากมีโทษมาก ได้รับความเสียหายน้อยมีโทษน้อย เช่น ผู้ที่เป็นพยานเท็จทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับโทษ ประหารชีวิต จำคุก หรือได้รับความเสียหายในทรัพย์สิน มีโทษมาก หรือผู้ได้รับแจกเงินจำนวนมาก ถูกผู้อื่นถามถึงจำนวนเงินที่ได้รับแจก กลับตอบว่าได้รับมาจำนวนน้อย เช่นนี้จัดว่ามีโทษน้อย เป็นต้น

คำพูดนั้นมีความสำคัญมาก จากการพุดมูสา ทำให้ขาดศีลข้ออื่นๆด้วย เช่น เป็นพยานเท็จ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับโทษประหารชีวิตถือว่าผิดศีลข้อปาณาติบาตด้วย หรือการพุดของนักการเมืองบางคนที่เปลี่ยนคำพูดได้ทุกวัน ไม่มีความเป็นจริงสักวัน กลับลวงหลอกหลวงประชาชนไปวันๆ เพื่อหาผลประโยชน์เข้าตัวเองและพรรคพวก นำไปสู่การผิดศีลอื่นนาทาน ดังพุทธพจน์ตรัสไว้ บุคคลใดทำผิดศีลข้อมูसानี้แล้ว จะไม่ทำผิดศีลข้ออื่น ๆ นั้นไม่มี

กล่าวโดยสรุปศีลข้อที่ ๔ ประสงค์เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน เพื่อความสามัคคี ประารถนาดีต่อกันด้วยจริงใจ

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการดื่มน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา แปลว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะน้ำเมากล่าวคือ สุราและเมรัย” คือ แปลคำ “มัชชะ” ว่า น้ำเมา” แปลดังนี้เท่ากับยกเอาคำ “สุราเมรย” เป็นคำขยายความของ “มัชชะ” หมายถึง มัชชะ (คือของเมา) มี ๒ ประเภท คือ สุราและเมรัย และมีอธิบายขยายความซึ่งแปลได้ว่า “เจตนา คือ ความตั้งใจดื่มน้ำเมา กล่าวคือ สุราและเมรัย ดำเนินไปทางกายทวารด้วยความประสงค์ในการดื่ม เรียกว่า สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานะ”

คำว่า “สุรา” และ “วารุณี”

สุรา มีตำนานเชิงนิยายเล่าไว้ในชาดก ว่า วนจรกะ คือพรานป่า ผู้มีชื่อว่า สุระ เป็นผู้พบเห็นก่อน ณ ต้นไม้ในป่า น้ำเมาชนิดนี้จึงมีชื่อเรียกว่า สุรา ตามชื่อผู้พบ และในชาดกเล่าว่า ภายหลังที่พรานป่าชื่อสุระได้พบและดื่มน้ำเมานี้แล้ว ได้ไปชักชวนดาบสชื่อ วรุณ ร่วมดื่มด้วย แล้วต่อมาได้ร่วมกันปรุงและทำน้ำเมาชนิดนี้ขึ้น เพราะฉะนั้น ปานะชาติคือน้ำเมาชนิดนี้ จึงนำชื่อของพรานป่าและดาบสผู้นี้มาเรียกว่า “สุรา” และ “วารุณี” ตรากจนทุกวันนี้

คำว่า “เมรัย”

เมรัย มีที่มาของรูปศัพท์พยางค์แผลงน่าสังเกตเรียนรู้พอสมควร คือ ท่านอธิบายว่า “มทฺชเน ตี-ติ เมรัย” แปลว่า “ปานะ (เครื่องดื่ม ที่ทำให้เกิดความเมา เรียกว่า “เมรัย” และอธิบายว่า “มท” ที่แปลว่า ความเมา นั้นเอง ประกอบ “ณย” ปัจจัย ลบ “ณ” เหลือแต่ “ย” คือ “มทย” แล้วแปลง “อ” ที่ “ม” เป็น “เอ” กับแปลง “ท” เป็น “ร” ได้รูปสำเร็จเป็น “เมรัย” (มท+ณย = มทย, อ – เอ ท – ร = เมรัย) สะกดออกเสียงคำไทยๆ ว่า “เมรัย” ซึ่งมีคำแปลตามศัพท์ดังกล่าวแล้วและหมายถึง

^{๕๕} มงค. (ไทย) ๒/๒๑๐/๑๐๖-๑๐๗.

น้ำเมาที่หมักหรือแช่ ซึ่งยังมีได้กลิ่น ที่เรียกกันว่า “อุ” หรือ “กะแซ่” เช่น น้ำตาลเมา น้ำขาว หรือ สาโท เปียร์ และเหล้าองุ่น ก็รวมอยู่ในจำพวกเมรัย^{๕๖}

สุราและเมรัย หมายถึง สุรา ๕ อย่าง และเมรัย ๕ อย่าง คือ

สุรา ๕ อย่าง ได้แก่

๑. ปิณธุสุรา	สุราทำด้วยแป้ง
๒. ปูวสุรา	สุราทำด้วยขนม
๓. โอนสุรา	สุราทำด้วยข้าวสุก
๔. กิณณปุกขิตตา	สุราที่เติมด้วยสาเหล้า
๕. สมภารสังยุตตะ	สุราที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง

เมรัย ได้แก่ ของหมักดอง ๕ อย่าง คือ

๑. บุปผาสวะ	เครื่องดองด้วยดอกไม
๒. ผลาสวะ	เครื่องดองด้วยผลไม้
๓. มัธวาสวะ	เครื่องดองด้วยน้ำผึ้ง
๔. คุฬาสวะ	เครื่องดองด้วยน้ำอ้อยยบ
๕. สมภารสังยุตตะ	เครื่องดองที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง ^{๕๗}

ความมุ่งหมายเพื่อให้คนรู้จักรสชาติของตนเองให้สมบูรณ์ มุ่งคุ้มครองกายไม่ให้วิปริต คัมภีร์จติไม่ให้วิปลาส ขอบเขตและข้อห้ามของศีลข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้ โดยตรง คือ น้ำเมา ได้แก่

- สุราหรือเหล้า เป็นน้ำเมาที่กลั่นแล้ว
- เมรัย คือ น้ำเมาที่ยังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เปียร์ สาโท กระแซ่ น้ำตาลเมา

โดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น กัญชา ฝิ่น เฮโรอีน สารระเหย ยาบ้า ยาไอ เป็นต้น กิริยาที่แสดงว่าผิดศีล ไม่เฉพาะแต่การดื่มอย่างเดียวเท่านั้น แต่หมายถึงวิธีการเสพทุกชนิด เช่น การกลืน การดม การดูด การสูบ การฉีดยา ด้วย^{๕๘}

องค์ประกอบของสุราเมรัยมัชฌมาทฎฐาน มี ๔ ประการ คือ

๑. มัชฌภาโว ความเป็นของเมา
๒. ปาตุกัมยตาจิตตัง จิตคิดจะดื่ม
๓. ตัซโซ วายาโม ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น
๔. อัชฌิณห์ณัง กลืนให้ล่องลงในลำคอ^{๕๙}

เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการแล้ว ศีลขาด ถ้าไม่ครบองค์ถือว่าไม่ขาดแต่อาจต่างปร้อย และถ้าผู้ดื่ม ๆ จนเกิดความมึนเมาขาดสติก็จะสามารถกระทำทุจริตอื่น ๆ ได้การดื่มสุราเป็นข้อ

^{๕๖} ธนิต อยู่โพธิ์, *อานิสงส์ศีล ๕*, หน้า ๔๗ – ๔๙.

^{๕๗} พุ.อิติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๒.

^{๕๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *เบญจศีล-เบญจธรรม*, หน้า ๓๓-๓๓.

^{๕๙} พุ.อิติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๒.

ฟังละเว้นสำหรับบุคคลที่ต้องการรักษาศีล ๕ และเป็นข้อที่หลายคนพยายามหาข้อยกเว้น เพราะในปัจจุบัน เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่ำ มีจำนวนมาก มีจำหน่ายมากขึ้นและเป็นที่นิยมในสังคมดื่มเพราะการเชิญชวนให้ดื่มอวยพร บางคนบอกว่าดื่มเพื่อสังคม จิบนิดเดียว ยังไม่ทันเมายังครองสติได้ หรือดื่มเปียร์วันละกระป๋อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์ของศีลเพียงแค่ดื่มล่วงล้ำคอกก็ศีลขาดแล้ว

เกณฑ์การพิจารณาโทษของสุราเมรัยมีขะปะมาทัญฐาน

ในบรรดาศีล ๕ ข้อ บุคคลผู้หวังความเจริญและความดี ฟังงดเว้นเสียจากสุราเมรัยอันเป็นสิ่งที่เสียดแทงต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้ละเมิดศีลข้ออื่น ๆ ได้ เนื่องจากขาดสติ ดังพระพุทธพจน์ที่ตรัสถึงโทษแห่งการละเมิดศีลข้อนี้ว่า

ติละ ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยได้เห็น ไม่เคยได้ฟังมาอย่างนั้นเลยว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละเว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท พระราชาจับเขาแล้วประหาร จองจำ เนรเทศ หรือทำตามพระราชประสงค์ เพราะการงดเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทเป็นเหตุ แต่ถ้าบาปกรรมของเขานั้นเองปรากฏให้รู้ว่าเป็นคนผู้นี้หมกมุ่นการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทแล้วฆ่าหญิงหรือชาย คนผู้นี้หมกมุ่นการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทแล้วลักทรัพย์จากบ้านหรือป่า คนผู้นี้หมกมุ่นการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทแล้วประพฤติล่วงในหญิงหรือลูกสาว ของผู้อื่น คนผู้นี้หมกมุ่นการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทแล้วทำลายประโยชน์ของคหบดี หรือบุตรของคหบดีด้วยการพูดเท็จ พระราชาจับเขาแล้วประหาร จองจำ เนรเทศ หรือทำตามพระราชประสงค์ เพราะการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทเป็นเหตุ^{๖๐}

ในอังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสโทษของผู้ล่วงละเมิดศีลข้อนี้ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย การดื่มสุราและเมรัยที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการดื่มสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้เป็นผู้วิกลจริตแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๖๑}

นอกจากนี้การละเมิดศีลข้อนี้ยังเป็นเหตุให้ผู้ละเมิดต้องประสบกับสิ่งเลวร้ายคือ

- (๑) เสียทรัพย์ทันตาเห็น
- (๒) ก่อการทะเลาะวิวาท
- (๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
- (๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง
- (๕) เป็นเหตุให้ไม่รู้จักอาย
- (๖) เป็นเหตุให้ทอนกำลังปัญญา^{๖๒}

^{๖๐} อก.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๘/๒๙๘ – ๒๙๙.

^{๖๑} อก.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๒.

^{๖๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒ – ๒๐๓.

โดยสรุปศิลปข้อที่ ๕ ประสงค์ให้มนุษย์ตระหนักรู้ถึงความทุกข์อันเกิดแต่การบริโภคอย่างไม่มีสติ ดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อตัวเองและสังคม ด้วยการฝึกการกิน การดื่ม และการบริโภคอย่างมีสติ รับแต่สิ่งที่จะช่วยผดุงความสงบสุข ความเป็นอยู่ดี และความเบิกบานในร่างกาย และจิตใจของตน ครอบครัว และสังคม ป้องกันการทะเลาะวิวาท งตเว้นไม่ใช้แอลกอฮอล์หรือของมีเมาอย่างอื่น พิจารณาการบริโภคสื่อต่างๆ อันเป็นพิษ เช่นรายการที่วิวาทสาร หนังสือ ภาพยนตร์ และการพูดคุยที่มีการโฆษณาสิ่งมีเมาต่างๆ โดยตระหนักว่าการทำร้ายร่างกายหรือจิตใจด้วยพิษเหล่านี้ เป็นการทรยศต่อบรรพบุรุษ

ศีลขาด หมายถึง ศีลของผู้ที่สมาทานศีลแล้ว แต่ไม่รักษาศีลนั้นให้ดี ล่วงละเมิดเป็นประจำ ทำให้ขาดต้นขาดปลาย หาที่บริสุทธิ์จริงได้ยาก เหมือนผ้าที่ขาดขาดรอบทั้งผืน หรือขาดกลางผืนเลย

ศีลทะลุ หมายถึง ศีลของผู้ที่ขอบล่วงละเมิดสิกขาบทกลางๆ แต่สิกขาบทต้นและปลายยังดีอยู่ เหมือนผ้าที่ทะลุเป็นช่องตรงกลางผืนเลย

ศีลต่าง หมายถึง ศีลของผู้ที่ขอบล่วงละเมิดสิกขาบททีเดียว ๒ หรือ ๓ ข้อ เหมือนแม่โคต่าง ที่กระดากกระดากหายไปทั้งตัว ดำบ้าง ขาวบ้าง

ศีลพร้อย หมายถึง ศีลของผู้ที่ขอบล่วงละเมิดคราวละสิกขาบท หรือล่วงคราวละองค์สององค์ คือ มีศีลบริสุทธิ์บ้าง ไม่บริสุทธิ์บ้างสลับกันไป^{๖๓}

สรุป ศิล ๕ เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการปฏิบัติของมนุษย์ ที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน และมีความสัมพันธ์กับกฎหมายของบ้านเมืองที่ประชาชนในสังคมต้องปฏิบัติตาม บุคคลใดจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ เรียกว่าเป็นกฎหมายปิดปาก ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นเพราะ ปัจจุบันส่งเสริมค่านิยมทางวัตถุมากกว่าการส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ การศึกษาก็มุ่งเน้นพัฒนาการแข่งขันด้านสติปัญญา รวมทั้งวิชาการด้านต่าง ๆ มากกว่าการส่งเสริมสร้างด้านคุณธรรมและศีลธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดวิธีแก้ปัญหของสังคมนั้น ควรเน้นการบูรณาการทางสังคม ด้วยการขับเคลื่อนผ่านการกระบวนเรียนรู้และส่งเสริมแนวคิดทางศาสนาหรือศีลธรรม เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนให้มีการศึกษาที่ถูกต้อง คือ การศึกษาที่พัฒนาทั้งทางกายและทางความคิดจิตใจควบคู่กันไป ถือเป็นหลักการสำคัญในพัฒนาสังคมที่มุ่งให้ประชาชนมีความสมบูรณ์แบบในตนเอง และมีความสามารถในการประพฤติปฏิบัติในการทำหน้าที่ของตนทางสังคมได้เป็นอย่างดี สังคมก็จะสงบสุขเมื่อประชาชนไม่กระทำผิดศีลธรรมก็จะไม่กระทำผิดกฎหมายของภูมุนั้น ๆ ประเทศชาติก็จะมีความมั่นคงเจริญก้าวหน้าเพราะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในที่สุด

^{๖๓} กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, ๒๕๓๗), หน้า ๑๑๑-๑๑๒.

บทที่ ๓

สภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ในบทที่ ๓ นี้ ผู้วิจัยจะศึกษาสภาพปัญหาสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหาจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (IN-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน ๒๕ รูป/คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ บริบทของอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๓.๒ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓.๓ สภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหาจังหวัดหนองบัวลำภู

๓.๔ แนวทางการแก้ไขการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหาจังหวัดหนองบัวลำภู

๓.๕ สรุป

๓.๑ บริบทของอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

เดิมอำเภอสุวรรณคูหาเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอนากลาง แยกออกมาเป็น กิ่งอำเภอสุวรรณคูหา โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคมพ.ศ. ๒๕๑๖ ยกฐานะขึ้นเป็น อำเภอสุวรรณคูหา เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคมพ.ศ. ๒๕๒๒ โดยพระราชกฤษฎีกา ที่มาของชื่ออำเภอมาจากถ้ำสุวรรณคูหาหรือชื่อเดิมคือสุพรรณคูหา เป็นถ้ำซึ่งมีโบราณวัตถุสมัยล้านช้าง เช่น รูปพระไชยเชษฐา และศิลาจารึกโบราณราว พ.ศ. ๒๑๐๖

๓.๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสุวรรณคูหาตั้งอยู่ทางตอนบนของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง

ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอน้ำโสม (จังหวัดอุดรธานี)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอบ้านผือ และอำเภอกุดจับ (จังหวัดอุดรธานี)
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอนากลาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอนาดูน (จังหวัดเลย)

๓.๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอสุวรรณคูหาแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๘ ตำบล ๙๑ หมู่บ้าน ได้แก่

๑. นาสี	๑๔	หมู่บ้าน
๒. บ้านโคก	๑๕	หมู่บ้าน
๓. นาดี	๑๓	หมู่บ้าน
๔. นาด่าน	๑๑	หมู่บ้าน
๕. ดงมะไฟ	๑๓	หมู่บ้าน
๖. สุวรรณคูหา	๘	หมู่บ้าน
๗. บุญทัน	๙	หมู่บ้าน
๘. กุดผึ้ง	๘	หมู่บ้าน

๓.๑.๓ การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอสุวรรณคูหาประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๙ แห่ง ได้แก่^๑

เทศบาลตำบลบ้านโคก	ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านโคก
เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา	ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลนาสี บางส่วนของตำบลสุวรรณคูหา และบางส่วนของตำบลกุดผึ้ง
เทศบาลตำบลนาดี	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาดีทั้งตำบล
เทศบาลตำบลนาด่าน	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาด่านทั้งตำบล
เทศบาลตำบลบุญทัน	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบุญทันทั้งตำบล

^๑ วิกิพีเดีย, อำเภอสุวรรณคูหา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/> [๙ ส.ค.

องค์การบริหารส่วนตำบลนาสี	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาสี (นอกเขตเทศบาล ตำบลสุวรรณคูหา)
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านโคก (นอกเขตเทศบาล ตำบลบ้านโคก)องค์การบริหารส่วนตำบล ดงมะไฟครอบคลุมพื้นที่ตำบลดงมะไฟทั้งตำบล
องค์การบริหารส่วนตำบลกุดผึ้ง	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสุวรรณคูหาและตำบล กุดผึ้ง (นอกเขตเทศบาลตำบลสุวรรณคูหา)

๓.๒ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณโณ) กล่าวว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญ มนุษย์เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือประชาชน ย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕”^๒

ตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ๒๕๕๗อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มหาเถรสมาคม จึงได้ออกระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป^๓

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗และหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบล ปี ๒๕๕๒ และเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

^๒ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณโณ), บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ.๒๕๕๗, ส่วนการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.onab.go.th [๙ ก.พ.๒๕๖๑].

^๓ ประกาศแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่มที่ ๑๐๒ ตอนที่ ๖ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.onab.go.th [๙ ก.พ.๒๕๖๑].

รักษาศีล ๕ หมายถึง การควบคุมรักษากาย วาจา ของตนไว้ให้บริสุทธิ์หรือสงบ ควบคุม โทสะ ความโทดร้าย หยาดกายทางกาย วาจา รักษาตนไว้ไม่ให้เสียหาย โดยมีศีล ๕ เป็นหลักในการ ปฏิบัติ

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับประเทศ ระดับ จังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน

ข้อ ๔ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ (๑) เพื่อถวายเป็นพระ ราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องใน วโรกาสมหามงคลเจริญพระชนมพรรษา (๒) เพื่อความสามัคคีและประโยชน์ของประชาชน (๓) เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความร่มเย็นและสันติสุข

ข้อ ๕ แนวทางการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

(๑) ศึกษาสภาพสังคม วิเคราะห์ หาแนวทางในการดำเนินการโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” (๒) จัดทำโครงการ และรายละเอียดประกอบโครงการ (๓) เสนอมหาเถรสมาคม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานตามโครงการ (๔) แจ้งมติมหาเถรสมาคม เพื่อมอบหมาย ให้วัดทุกวัดร่วมดำเนินการ โดยเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัดทั้งสองฝ่าย เป็นที่ปรึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานในการขับเคลื่อน พร้อมด้วยคณะกรรมการจากส่วนราชการ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ในจังหวัดนั้น ๆ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ (๕) แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ โดยมีประธานกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นประธาน กรรมการ มีกรรมการประกอบด้วย กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค หัวหน้าส่วน ราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นกรรมการและ เลขานุการ และมีผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการมีหน้าที่ในการ อำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน เร่งรัดติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (๖) จัดประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจและ ความสำคัญของโครงการ แนวทางการดำเนินงาน และขั้นตอนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (๗) จัดกิจกรรมตามโครงการ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ครอบครัว และสถานศึกษา (๘) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ (๙) รายงาน มหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประกอบด้วย

(๑) ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย ก. เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน เป็นที่ปรึกษา ข. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธานกรรมการ ค. สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในหมู่บ้าน เป็นรองประธานกรรมการ ง. ตัวแทนประชาชนที่ได้รับการคัดเลือก จำนวน ไม่ต่ำกว่า ๓ คน แต่ไม่เกิน ๕ คน เป็นกรรมการ

จ. ให้ประธานกรรมการคัดเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งในหมู่บ้าน เป็นกรรมการ และเลขานุการ ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ ๑. ดำเนินงานตามแผนงานโครงการ ๒. จัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจ รวมถึงเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน ๓. ติดตามประเมินผลและรายงานการดำเนินงานโครงการ

(๒) ระดับตำบล ประกอบด้วย ก. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ทั้งสองฝ่าย เป็นที่ปรึกษา ข. กำนันในตำบล เป็นประธานกรรมการ ค. นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นรองประธานกรรมการ ง. ผู้แทนจากหน่วยงาน หรือผู้นำชุมชนในตำบล เป็นกรรมการ จ. ให้ประธานกรรมการคัดเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งในตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ ๑. ประสานงาน ดำเนินงานตามแผนงานโครงการและรายงานผลการดำเนินการ ๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการแก่คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน ๓. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจ รวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกเป้าหมาย ๔. พิจารณาดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

(๓) ระดับอำเภอ ประกอบด้วย ก. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ ทั้งสองฝ่ายเป็นที่ปรึกษา ข. นายอำเภอ เป็นประธานกรรมการ ค. ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอ และนายกเทศมนตรี เป็นรองประธานกรรมการ ง. ผู้แทนจากหน่วยงาน องค์กร สมาคม มูลนิธิ และผู้แทนภาคประชาสังคม เป็นกรรมการ จ. ปลัดอำเภอที่นายอำเภอมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ผู้อำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการแผนงานโครงการ และรายงานผลการดำเนินการโครงการ

๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการแก่คณะกรรมการระดับตำบล และหมู่บ้าน

๓. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจ รวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกเป้าหมาย

๔. พิจารณาดำเนินการอื่นๆ เห็นสมควร

(๔) ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ก. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัดทั้งสองฝ่าย เป็นที่ปรึกษา ข. ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ค. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ ง. หัวหน้าส่วนงานราชการ ผู้แทนหน่วยงานองค์กร สมาคม มูลนิธิ และผู้แทนภาค

ประชาสัมพันธ์จังหวัด เป็นกรรมการ จ. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นกรรมการ และเลขานุการ และให้เลขานุการเลือกบุคคลทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. อำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน เร่งรัดติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ๒. แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ๓. ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการคณะกรรมการระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ๔. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจ รวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ๕. กำหนดแนวทาง วิธีการให้ส่วนราชการต่างรัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ ๖. พิจารณาดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๗ ให้มีคณะกรรมการอำนวยการโครงการ ประกอบด้วย ก. ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นประธานกรรมการ ข. มีคณะกรรมการประกอบด้วย กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค หัวหน้าส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ ค. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (๑) อำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานเร่งรัดติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) กำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการทุกระดับดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ (๔) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการในแต่ละระดับ

ข้อ ๘ การสนับสนุนส่งเสริม (๑) กำหนดให้มีการประกาศ ยกย่อง บุคคล และพื้นที่ที่มีการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ โดยการจัดพิธีมอบใบประกาศเกียรติคุณ และมอบป้ายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ หรือกิจกรรมตามที่เห็นสมควร (๒) จัดทำวารสาร เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ ประกวดบทความ วิดีทัศน์ สิ่งประดิษฐ์ แผ่นป้ายโฆษณาเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของโครงการในแต่ละช่วงระยะเวลาที่สื่อแขนงต่างๆ ตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการความเหมาะสม

ข้อ ๙ ให้มีหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามระเบียบ ประกอบด้วย

หน่วยงานหลัก (๑) คณะสงฆ์ โดยมหาเถรสมาคม (๒) กระทรวงมหาดไทย (๓) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

หน่วยงานร่วมดำเนินการ (๑) กระทรวงกลาโหม (๒) กระทรวงศึกษาธิการ (๓) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๔) กระทรวงวัฒนธรรม (๕) กระทรวงสาธารณสุข (๖) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (๗) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (๘) กองทัพบก (๙) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (๑๐) กรมประชาสัมพันธ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (๑๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (๑๒) องค์การเอกชน (๑๓) องค์การเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา

ข้อ ๑๐ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๑ ในจังหวัดใดที่ได้จัดดำเนินการไปแล้ว ก่อนออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ดำเนินการต่อไป^๔

อำเภอสวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ๒๕๕๗ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ สรุปยอดจากใบสมัครโครงการ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ดังนี้^๕

จังหวัดหนองบัวลำภู			
อำเภอ	ยอดสมัคร	% เทียบประชากร	จำนวนประชากร
เมืองหนองบัวลำภู	๙๗,๗๑๕	๗๓%	๑๓๕,๔๖๕
ศรีบุญเรือง	๘๕,๑๔๘	๗๗%	๑๑๑,๐๑๙
นากลาง	๖๐,๑๔๘	๖๖%	๙๒,๕๓๔
สุวรรณคูหา	๔๘,๔๙๓	๗๑%	๖๘,๔๗๕
โนนสัง	๔๑,๓๑๗	๖๔%	๖๕,๑๖๙
นาวัง	๓๒,๗๒๘	๘๘%	๓๗,๔๒๒

จะเห็นได้ว่า จากยอดผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอสวรรณคูหา มาเป็นอันดับ ๔ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ประชาชนชาวอำเภอสวรรณคูหา จะสามารถนำศีล ๕ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด และจะมีสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร ปรากฏดังรายละเอียด ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังนี้

^๔ ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ๒๕๕๗, ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗.

^๕ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.sila5.com/report/index/getRank๖/var/v๒p๒๓๔s๒๑๔s๒๐๔y๒> [๙ ก.พ.๒๕๖๑].

๓.๓ สภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณ

คูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

การวิจัยเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา การใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพกสิกรรม เมื่อได้ทำการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แล้ว พบว่า การปฏิบัติตามกรอบข้อปฏิบัติศีล ๕ ของประชาชนชาวอำเภอสุวรรณคูหา อันเป็นการรักษาความปกติเรียบร้อยดีงามเว้นจากการละเมิดทางกายทางวาจา สรรวมกายวาจา ซึ่งจะเป็นฐานรองรับกุศลธรรมที่ยิ่งขึ้นไปศีล ๕ อาจเกิดจากอุปนิสัยที่ต่างกันเช่นการสมาทานศีล ๕ จากพระภิกษุหรือการสมาทานวิรติด้วยตนเองแล้ว จึงตั้งใจรักษาศีล ๕ หรือเจตนาวิรติเจตนาเว้นจากข้อห้ามด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีพิธีใด ๆ หรือสัปปัตตวิรติ ศีลเกิดด้วยธรรมโดยเหตุบังเอิญเป็นครั้งคราว หรือสมุจเฉทวิรติเป็นอริศัลอย่างสมบูรณ์ การรักษาศีล ๕ จะสมบูรณ์ต้องประกอบด้วยเจตนาในการรักษาข้อศีลของผู้รักษาศีลซึ่งผู้รักษาศีล ๕ อาจมีเจตนาในการรักษาศีล ๕ ที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยจำแนกการรักษาศีล ๕ เป็น ๒ ระดับ ดังนี้

ก. การรักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นวินัย เป็นการประพฤติตามข้อห้ามกฎระเบียบที่กำหนดไว้งดเว้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยความปรารถนาในลาภยศเป็นโลกียศีล

ข. การรักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นธรรม ทั้งการรักษาศีล ๕ ในแง่ความดีงามความสมบูรณ์มีความประพฤติดีงามใคร่ในผลบุญเพื่อเป็นฐานรองรับกุศลธรรมที่ยิ่งขึ้นไปเป็นโลกียศีลจนกระทั่งการรักษาศีล ๕ ในแง่ความประพฤติอย่างสูงเป็นการรักษาศีลด้วยความปกติเป็นอริศัลอย่างสมบูรณ์เป็นโลกุตตรศีล

เมื่อการรักษาศีล ๕ จำแนกเป็น ๒ ระดับ ฉะนั้นการพิจารณาความสัมพันธ์ของขั้นตึกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาผู้วิจัยจึงแยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี ดังนี้

ก. ขั้นตึกับการรักษาศีล ๕ ในแง่ที่ศีลเป็นวินัยเป็นหลักความประพฤติอย่างต่ำของชาวพุทธเป็นการประพฤติดนภายในกรอบข้อปฏิบัติและการฉะน้นการรักษาศีล ๕ จึงเป็นการประพฤติดนไม่ล่วงละเมิดศีล ๕ ซึ่งสามารถนำขั้นตึสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันมาทำหน้าที่เป็นคุณธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ด้วยความอดทนอดกลั้นรวมถึงสัดกันมิให้ประพฤติล่วงละเมิดข้อศีลเมื่อประสบเหตุอันอาจละเมิดศีลทั้ง ๕ ข้อ จากนั้นจึงนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนให้เว้นจากการล่วงละเมิดข้อศีลได้อย่างเด็ดขาด

ข. ขั้นตึกับการรักษาศีล ๕ ในแง่ที่ศีลเป็นธรรมเป็นการรักษาศีล ๕ เพื่อความประพฤติที่สงบเรียบร้อยสมบูรณ์ทั้งวินัย และธรรมต้องการผลบุญสำหรับเป็นฐานรองรับกุศลธรรมที่ยิ่งขึ้นไปจนกระทั่งเป็นการพัฒนาตนเองในระดับที่สูงยิ่งขึ้นซึ่งสามารถนำทั้งขั้นตึสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันและขั้นตึสำหรับการพัฒนาตนเองไปสู่ความดีงามมาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ จนกระทั่งเป็นการพัฒนาตนเองไปสู่ระดับที่สูงขึ้นขั้นตึจึงนับเป็นคุณธรรมสนับสนุนการรักษาศีล

ศีล ๕ ในทุกระดับ เพราะชั้นดีเยี่ยมเลื่อนระดับขึ้นจนกระทั่งเป็นชั้นที่มีความทนทานดังแสดงใน
ธรรมาภิธานพจนานุกรมคำสอนพระพุทธศาสนาดังนี้

ชั้นดีเยี่ยมเลื่อนระดับขึ้น จนกระทั่งเป็นชั้นที่มีความทนทานเปรียบดังต้นไม้เมื่อต้นไม้มัน
แข็งแรงย่อมต้านทานลมแรงได้แม้ใบและกิ่งอาจหวั่นไหว แต่ถ้าแข็งแรงไม่พอต้นไม้มันหักโค่น
ถ้าชั้นดีเข้มแข็งเพียงพอย่อมชนะกิเลสได้ แม้อาจเสียความเรียบร้อยทางกายทางวาจาและทางใจ
เดือดร้อนวุ่นวายถ้าชั้นดีมีความแข็งแรงเต็มที่ อย่างภูเขาหินย่อมไม่หวั่นไหวสามารถต้านทานกิเลสได้
เป็นชั้นดีขั้นสูงเรียกว่า ตีติกขาชั้นดี ชั้นดี คือ ความทนทาน ตีติกขาชั้นดีที่ประกอบด้วยเมตตาเป็น
ดั่งน้ำพรมกองไฟ คือ กิเลสให้สงบลงย่อมปรากฏความเข้มแข็งแจ่มใส อันเป็นการแห่งโสรจจะความ
ใจดีเข้มแข็งแจ่มใส ทำให้เกิดความสงบกายสงบวาจาสงบใจ หรือความเสถียรชั้นดีที่ประกอบด้วย
โสรจจะ จึงเป็นชั้นดีที่มีพลังสามารถที่จะทนทานได้ ซึ่งในการนำชั้นดีมาประพจน์เพื่อให้เกิดความสง่า
งามต้องนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุน^๖

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน
และประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน ๒๕ รูป/คน ตามประเด็นคำถาม ดังนี้

๑. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๑ ด้านการละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและ
ร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

๒. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เปียคบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้าย
ต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

๓. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพจน์ผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของ
รักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุ
มิถฉาจารา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

๔. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขา
หรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

๕. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้
เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรัยมัชฌมาทักฎฐานา
เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

๖. ข้อเสนอแนะทั่วไป

^๖ สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช (เจริญสุวฑฺฒโน), ธรรมาภิธานพจนานุกรมคำสอน
พระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม), (กรุงเทพมหานคร : สำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช,
๒๕๕๓), หน้า ๔๕-๔๖.

สรุปตามประเด็นคำถามได้ดังนี้

๑. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

โดยภาพรวม ได้เทศน์สอนการรักษาศีล ๕ เรื่องบุญและบาปที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ ให้แก่ญาติโยมที่มาถวายภัตตาหาร และมาปฏิบัติธรรมในวันพระ^๗ ไม่ฆ่าสัตว์ประกอบอาหารมานานแล้วไปซื้อเนื้อสัตว์ที่ตลาดหลักเลี่ยงการฆ่าสัตว์ที่บ้าน^๘ ต้องทำอาหารเองมีการฆ่าไก่เป็นบางครั้ง^๙ ไม่ฆ่าจะได้กินอย่างไรเพราะต้องหาเลี้ยงครอบครัว เลี้ยงเปิด ไก่ หมู เพื่อขายและเป็นอาหารในครอบครัว^{๑๐} ไม่เคยฆ่ามนุษย์แต่ในอดีตเคยออกล่าสัตว์ ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว^{๑๑} ไม่เคยฆ่าสัตว์ใหญ่เลย แต่เคยฆ่าสัตว์เล็ก เช่น มด ยุง แมลงอื่นๆ เป็นบางครั้งเพราะกลัวเป็นพาหะนำเชื้อโรคมาสู่ร่างกาย ไม่กล้าฆ่าสัตว์รู้สึกกลัว จะไปซื้อเนื้อสัตว์ประเภท เนื้อวัว เนื้อหมู ไก่ ปลา ที่ตายแล้วในตลาดมาประกอบอาหารเลี้ยงสัตว์ขาย เช่น ไก่ เป็ด และขายไข่ไก่ ไข่เป็ด มีเป็นบางครั้งที่มีการสังสรรค์ภายในบ้านก็ฆ่าไก่เพื่อมาต้มแช่บ ต้มยำ เป็นการประหยัดภายในครอบครัว ไม่ต้องไปซื้อ พร้อมทำสวนครัวภายในบ้านอยู่แบบพอเพียง^{๑๒} ฆ่าหนู แมลงสาป ตะขาบ ตะเข็บ หรืองู เป็นบางครั้ง เนื่องจากกลัวมันมาทำร้ายตัวเองและลูกหลานภายในบ้าน^{๑๓} ตบยุง บั้มด เพราะมันกัดเจ็บ และกลัวเป็นไข้เลือดออกสำหรับยุ้งลายฆ่าเป็นประจำ นอนตอนกลางวันก็ต้องกางมุ้งเพื่อป้องกันยุงกัด^{๑๔} ขายอาหารถุง ส่วนมากฆ่าปลาเป็นประจำ เพราะถ้าตายมานานมันจะไม่สด ประกอบอาหารจะไม่อร่อย ส่วนสัตว์อื่นซื้อที่ตลาด

^๗ สัมภาษณ์ พระครูโพธิจิตฺตโชติ, เจ้าอาวาสวัดป่าชัยมงคล, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ นางเฉลียง วรรณกุล, แม่บ้าน, บ้านภูวงศ์ ต.สุวรรณคูหา อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๙ สัมภาษณ์ นางสาว โสตา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายประดิษฐ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ น.ส.สุพิศ จันทร์บง, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ น.ส.นิตยา จันทร์แห้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สด^{๑๕} มีการล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมูเป็นบางโอกาส เมื่อมีงานบุญในหมู่บ้าน เพราะจะเป็นการประหยัคกว่าที่จะไปซื้อที่ละกิโล^{๑๖} ไม่ทำร้ายยุงและแมลงที่มารบกวนเมื่อถูกคนหรือสัตว์ทำร้าย-รังแก ไม่คิดทำลายหรือฆ่า เพราะปฏิบัติธรรมเข้าวัดฟังธรรมอยู่เสมอ^{๑๗} การไม่ทำร้ายยุงและแมลงที่มารบกวน การป้องกันยุง-แมลงด้วยกลิ่นสมุนไพรธรรมชาติการป้องกันพืชผลทางเกษตรจากสัตว์แมลงด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพการรณรงค์ชักชวนเพื่อนบ้านให้ใช้สารกันแมลงจากพืชสมุนไพร เป็นการสร้างกุศลต่อสัตว์โลกและแก่ตนเองด้วย^{๑๘} เมื่อเห็นผู้อื่นทำร้ายสัตว์ มักจะห้ามปรามมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วให้เกิดความโกรธห้ามปรามเมื่อเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นทะเลาะวิวาท^{๑๙} มีสติระลึกรู้ได้เสมอ เมื่อจะมีเหตุให้ละเมิดศีลข้อ ๑ ให้ความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ เห็นคุณค่าชีวิตร่างกายของสิ่งมีชีวิตอื่นเช่นเดียวกับตัวเองรับประทานเนื้อสัตว์ โดยมีได้เป็นผู้ฆ่าเองไม่รับประทานเนื้อสัตว์เพื่อส่งเสริมงดเว้นการฆ่าสัตว์และชักชวนผู้อื่นมิให้รับประทานเนื้อสัตว์เพื่องดเว้นการฆ่าสัตว์รับประทานอาหารมังสวิรัต^{๒๐}

สรุป โดยภาพรวม ประชาชนชาวสุวรรณคูหาส่วนมากจะไม่ค่อยฆ่าสัตว์ใหญ่ ซึ่งจะซื้อเนื้อสัตว์จากตลาดมาประกอบอาหาร มีการรักษาสภาพแวดล้อมโดยใช้สมุนไพรธรรมชาติ และปุ๋ยหมักชีวภาพ มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วให้ให้เกิดความรุนแรงในหมู่เพื่อน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

สภาพปัญหา มีเป็นส่วนน้อยในบางครั้งที่มีการฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น ล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมู รวมถึงเป็ดไก่ ในงานบุญ งานเลี้ยง และเป็นอาหารภายในครอบครัว และการสังสรรค์ภายในบ้าน แต่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ สัตว์ประเภทเป็นพาหนะนำเชื้อโรคมาสู่คน เช่น ยุง แมลงสาบ มด สัตว์เลื้อยคลานบางประเภทมีการฆ่าอยู่เสมอ เพราะกลัวสัตว์มากัดหรือทำร้ายตนเองและคนในครอบครัว

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางประสิทธิ์ ศิลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางจุ่ม เพียมัน, แม่บ้าน, บ้านหนองเลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ แก้วพล, แม่บ้าน, บ้านหนองเลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

๒. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เพียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้าย ต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

โดยภาพรวม ไม่เคยลักทรัพย์ของใคร หรือหยิบฉวยของใคร^{๒๑} รักษาศีล ๕ อยู่เสมอ ไม่เคยเอาของใคร^{๒๒} ไม่เคยเบียดบังทรัพย์หรือแย่งชิงของผู้อื่น^{๒๓} ไม่เคยทำลายหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของใคร^{๒๔} ไม่เอารัดเอาเปรียบไม่ละโมภ ในทรัพย์สินของผู้อื่น^{๒๕} ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต^{๒๖} ไม่ประกอบอาชีพเอารัดเอาเปรียบ แต่อาจจะมีบางครั้งที่หยิบจับของในบ้านไปใช้โดยไม่ได้ออกใคร เพราะเห็นวางอยู่ในบ้าน เช่น รองเท้า เสื้อผ้า แปรงหวีผม แป้ง เป็นต้น^{๒๗} มีส่วนในการช่วยปกป้องทรัพย์สินของชุมชนรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม^{๒๘} การห้ามปรามมิให้ผู้อื่นละเมิดศีลข้อ ๒^{๒๙} ประารถนาให้ชุมชนสงบสุขปราศจากลักขโมย ในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็กๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ก็ได้สั่งสอนตักเตือนว่าไม่ถูกต้อง ได้แนะนำชี้แจงในการไม่หยิบฉวยของผู้อื่นไป และไม่ให้อวด มีการยับยั้งชั่งใจและอาจจะมีบ้างที่ในชุมชนมีข่าวการลักเล็กขโมยน้อย แต่ก็ไม่ได้เป็นข่าวใหญ่ทางสื่อต่าง ๆ^{๓๐}

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางประสิทธิ์ ศิลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ น.ส.นิตยา จันทร์แห้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางบัวไข นามมะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ น.ส.วิไล เหตุเกษ, ค้าขาย, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางสาวสิดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางบุญสม เฌอแอม, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางจุฬารักษ์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สรุป โดยภาพรวมประชาชนชาวสุพรรณคูหา ยังคงรักษาศีลข้อ ๒ ไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังรักษาทรัพย์สิน และผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม

สภาพปัญหา อาจจะมีหยิบจับของภายในบ้านที่วางอยู่ไปใช้โดยไม่ได้ออกกล่าวใคร เพราะเห็นเป็นของใช้ที่อยู่ในบ้านของตนเอง และในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็กๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีการลักเล็กขโมยน้อยในชุมชน

๓. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

โดยภาพรวม ไม่ประพฤติก่อให้เกิดในคู่ครองของผู้อื่น^{๓๑} มีความมั่นคงในคู่ครองของตน การไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตน^{๓๒} การยกย่องให้เกียรติคู่ครองการไม่แสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น กอดกั๊วพาราสี คนอื่นที่ไม่ใช่คู่ครอง^{๓๓} การเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ เห็นคุณค่าเกียรติภูมิและจิตใจของคู่ครองการเห็นคุณค่าเกียรติภูมิ และจิตใจของผู้อื่น ในครอบครัวของตนไม่มีปัญหาด้านครอบครัวและคู่ครอง แต่ก็อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง ไม่ขอออกความคิดเห็น^{๓๔}

สรุป ประชาชนชาวสุพรรณคูหา โดยส่วนมากเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน

สภาพปัญหา อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง

๔. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพุดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางเฉลียง วรรณกุล, แม่บ้าน, บ้านภูวงศ์ ต.สุพรรณคูหา อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๒} สัมภาษณ์ น.ส.สุพิศ จันทร์บง, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

โดยภาพรวม การไม่พูดเท็จ โกหก หลอกลวง การไม่พูดส่อเสียด ยุ่งให้เกิดความแตกแยกกัน การไม่พูดคำหยาบ หรือเหน็บแนบให้เจ็บใจ การพูดด้วยความปรารถนาดี และจริงใจ การสอนให้สมาชิกในครอบครัว ไม่พูดเท็จ โกหก^{๓๕} การพูดด้วยความเมตตากรุณาด้วยใจจริง การไม่เคยผิดสัญญา หรือไร้สัจจะ^{๓๖} การชักชวนรณรงค์ให้ผู้อื่นเห็นโทษของการผิดศีลข้อ ๔^{๓๗} การช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนรณรงค์ไม่พูดหยาบสุภาพเรียบร้อย^{๓๘} อดกลั้นต่อการโต้เถียง^{๓๙} มีบางครั้งเป็นโกหกสีขาว เพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว^{๔๐}

สรุป โดยส่วนมากเคร่งครัดในศีลข้อ ๔

สภาพปัญหา มีบางครั้งโกหกเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว

๕. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องทองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทหมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรัยมีขบปมาทภูฐานาเวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

โดยภาพรวม โดยปกติไม่ดื่มสุรา แต่อาจจะสูบบุหรี่บ้าง^{๔๑} ไม่เสพสุราและของมีนเมาไม่สูบบุหรี่ไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด^{๔๒} ไม่สนับสนุนให้คนในครอบครัว มีการเสพสุราหรือยาเสพติดอื่น^{๔๓}

^{๓๕} สัมภาษณ์ น.ส.วิไล เหตุเกษ, คำชาย, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางบุญสม เหมอएम, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๙} สัมภาษณ์ น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางบุญสม เหมอएम, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

พยายามรณรงค์ให้ชุมชนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ยาเสพติด^{๔๔} รู้ถึงโทษของการผิดศีลข้อ ๕ ช่วยเหลือทางราชการรณรงค์ เมาไม่ขับ^{๔๕} อดทน อดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้ายที่จะทำให้ละเมิดศีลข้อ ๕^{๔๖} เห็นด้วยกับการส่งเสริมไม่ให้ดื่มสุราในงานบุญต่างๆเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๕^{๔๗} มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง^{๔๘}

สรุป โดยภาพรวมปฏิบัติตามศีลข้อ ๕

สภาพปัญหา มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง และการสูบบุหรี่เป็นบางครั้ง

๓.๔ แนวทางการแก้ไขการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๓.๔.๑ แนวทางการแก้ไข

๑. ปัญหาการนำศีล ข้อ ๑ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ชุมชนยังไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร แนวทางการแก้ไข คือ ส่งเสริมให้กินเจ หรือมังสวิวัติเพื่อสุขภาพ ต้องอดทนอดกลั้น รู้จักยับยั้งชั่งใจ

๒. ปัญหาการนำศีล ศีลข้อ ๒ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ความยากจน ต้องดิ้นรนเอาตัวรอด แนวทางการแก้ไข คือ ครอบครัวยังต้องดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก ๆ ใช้ธรรมะขัดเกลาจิตใจ

๓. ปัญหาการนำศีลข้อ ๓ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ การขาดจิตสำนึกไม่รู้จักพอ แนวทางการแก้ไข คือ ปลุกจิตสำนึกให้นึกถึงปัญหาที่จะตามมา และรณรงค์เรื่องการแต่งกายสุภาพแบบไทย รักนวลสงวนตัว

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายแก้ว กองสี, ทำนา, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นางสีดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ แก้วพล, แม่บ้าน, บ้านหนองเหือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๘} สัมภาษณ์ น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

๔. ปัญหาการนำศีลข้อ ๔ ไปใช้ในชีวิตประจำวันคือ พุดเทจเพื่อเอาตัวรอด พุดเทจจนเป็นนิสัย แนวทางการแก้ไข คือ เข้มงวด เรื่องวัฒนธรรมภาษา จัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม และต้องปลูกฝังให้เป็นคนซื่อสัตย์ มีความละเอียด ซึ่งต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เป็นต้น

๕. ปัญหาการนำศีลข้อ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ นิยมดื่มสุราในงานต่างๆ ทำให้ขาดสติ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ และมีวงจำหน่ายทั่วไปแนวทางการแก้ไข คือ รมวศให้ความรู้เรื่องพิษภัยของการดื่มสุรา ปิดโรงงานสุรา และลงโทษอย่างหนัก ควบคุมสังคม ทำบุญไม่มีเหล้า ไม่ควรดื่มสุราขณะขับรถ เอาจริงในกฎหมายมากขึ้น

๓.๔.๒ แนวทางการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. ในการพัฒนาตน ชุมชน เพื่อนำไปสู่รูปแบบสังคมที่มีการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้นำชุมชนต้องเป็นแบบอย่างที่ดี จัดให้มีการฟังธรรมะ นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ในโรงเรียนควรให้หยุดเรียนในวันพระและให้เด็กๆ เข้าวัดฟังธรรม

๒. ความคาดหวังในสังคมหรือชุมชนต่อการสืบต่อพระพุทธศาสนา และการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ต้องให้สังคมไทยให้ความสำคัญทางศาสนามากขึ้น ต้องการให้คนรุ่นใหม่ นำพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม และศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปลูกจิตสำนึกให้รู้จักพอเพียง ให้มีวิชาการศึกษากับศีลธรรม ให้เด็กไทยเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยจะต้องเป็นหลักในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม

๓. เห็นด้วยอย่างยิ่ง หากมีการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในวันหยุดหรือวันสำคัญ ให้กับสมาชิกในชุมชน ประชาชนจะได้เรียนรู้ธรรมะและรู้บาปบุญคุณโทษ จัดให้มีพระไปสอนในช่วงโมงเรียนของนักเรียนและต้องมีการประเมินผลตามสมควร เพื่อให้ศาสนายูอยู่ในจิตใจของคนไทย จัดโครงการในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ และควรปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก

๔. เห็นด้วยอย่างยิ่งหากมีการจัดให้มีการฝึกวิปัสสนากรรมฐานในชุมชน หรือในตำบล เพื่อฝึกให้คนมีสติ และมีความคิด เป็นการฝึกจิตใจให้สามารถต้านทานทางอบายมุขประชาชนจะได้รู้จักการปฏิบัติและฝึกใจให้อยู่ในความสงบ ชุมชนจะได้มีธรรมะมากขึ้น

๓.๕ สรุป

การรักษาศีล ๕ เป็นการประพฤติตนภายในกรอบข้อปฏิบัติทั้ง ๕ ประการ โดยเริ่มจากอุบายในการรักษาศีลเช่นสมาทานศีล ๕ จากพระภิกษุ หรือสมาทานด้วยตนเองแล้ว ตั้งใจรักษาศีล ๕ ที่สมาทานนั้นให้สมบูรณ์ พยายามไม่ประพฤติล่วงละเมิดศีล ๕ ทั้งในสภาวะปกติ และเมื่อต้องประสบเหตุอันอาจล่วงละเมิดศีล ๕ การนำขันติในแง่ที่เป็นคุณธรรมมาเป็นคุณธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ด้วยการอดทนอดกลั้น เพียรระวังไม่ให้โลภะโทสะโมหะเกิดขึ้นภายในจิตใจรวมถึง

เป็นคุณธรรมสักระกัณมิให้ล่งละเมิดศีลด้วยการอดทนอดกลัณต่อสิ่งเร้าที่เข้ามาระทบ เช่น อดทนต่อความหนาวร้อน อดทนต่อทุกขเวทนาในเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย อดทนต่อถ้อยคำจาบจ้วงล่งเกินเพราะความหนาวร้อนมื่ออยู่ตามธรรมชาติ แต่อดกลัณเอาไว และความโกรธเกิดขึ้นในใจแต่อดกลัณเอาไว ไม่ผลุนผลันแสดงความโกรธออกไปทางวาจาทางกาย อดทนเอาไวในใจดังในสัพพาสวสูตรแสดงเหตุแห่งการปิดกัณอัสวะทั้งปวงดังนี้ อัสวะที่ต้องละด้วยการอดกลัณคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาโดยแยบคายแล้ว เป็นผู้อดทนต่อความหนาวความร้อนความหิวความกระหายเหลือบยงลมแดด และสัมผัสแห่งสัตว์เลื้อยคลาน เป็นผู้อดกลัณต่อถ้อยคำหยาบคำส่อเสียด เป็นผู้อดกลัณต่อเวทนาทั้งหลาย อันมีในร่างกายเป็นทุกขกัณล้ำแข็งเผ็ดร้อนไม่น่ายินดีไม่น่าพอใจปราศชีวิตได้ ซึ่งเมื่อเธอไม่อดกลัณอยู่อาสวะและความเร้าร้อนที่ก่อความคับแค้นก็จะพึงเกิดขึ้น เมื่อเธออดกลัณอยู่อาสวะและความเร้าร้อนที่ก่อความคับแค้นย่อมไม่มีแก่เธอด้วยอาการอย่างนี้ภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ เรียกว่าอัสวะที่ต้องละด้วยการอดกลัณ สัพพาสวสูตรแสดงให้เห็นถึงวิธีการใช้ขันติ เพื่อเอาชนะอาสวะ ซึ่งสร้างความทุกข์ความลำบาก และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีพมื่ออยู่ ๒ ระดับด้วยกัน คือ

ระดับที่ ๑ ให้รู้จักใช้ความอดทนความอดกลัณต่อความหนาวความร้อนความหิวกระหาย ซึ่งเกิดจากกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ตลอดจนต้องอดทนต่อความรู้สึกรำคาญหงุดหงิด อันเกิดจากการรบกวนของสัตว์เลื้อยคลานนานาชนิด

ระดับที่ ๒ ให้รู้จักใช้ความอดทนต่อทุกขเวทนาทั้งหลาย สะกดข่มอารมณ์ และความรู้สึกที่ไม่ดีเอาไว้ เมื่อเกิดความกระทบกระทั่งทางวาจา เช่น ถ้อยคำเสียดแทงว่ากล่าวเหน็บแนมให้เจ็บใจ คำด่าว่าดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือวาจาที่พูดด้วยความไม่ปรารถนาดีจากบุคคลอื่น ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ชอบใจไม่พอใจ และไม่สร้างความแค้นขึ้นแห่งจิตใจ หากขาดความอดทนไม่มีความอดกลัณเพียงพอย่อมเป็นการเปิดช่องทางให้ความทุกข์เพิ่มพูน แต่เมื่ออดกลัณทนทานต่อแรงเสียดทานของอาสวะเหล่านี้ได้ความทุกข์ย่อมคลายลง^{๔๔} ในการพิจารณาความสัมพันธ์ของขันติกับการรักษาศีล ๕ แสดงให้เห็นทั้งการนำขันติในแง่ที่เป็นคุณธรรมมาเป็นคุณธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ด้วยการเพียรระวังไม่ให้โทษะโทสะโมหะเกิดขึ้นภายในจิตใจ และการนำขันติมาเป็นคุณธรรมสักระกัณมิให้ล่งละเมิดศีล เมื่อต้องประสบเหตุอันอาจล่งละเมิดได้ในที่สุด

^{๔๔} พระมหาขันทอง วชิรปัญญา, “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องขันติในพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๖-๓๗.

บทที่ ๔

การประยุกต์ใช้ศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แล้วนำข้อเท็จจริงมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ศิลปะ ๕ ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลเป็นบทสรุปการวิจัย และผลการวิจัยตามประเด็นต่อไปนี้

๔.๑ การประยุกต์ใช้ศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๔.๒ สรุปการประยุกต์ใช้ศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ การประยุกต์ใช้ศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ทัศนะของพระพุทธรศาสนามากล่าวถึง พระอรหันตศาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์อธิบายข้อความใน พระไตรปิฎกได้ประมวลหลักเกณฑ์บางอย่างไว้สำหรับกำหนดว่าการกระทำแค่ไหนเพียงใดจึงจะถือว่าเป็นการละเมิดศีลแต่ละข้อเป็นการให้ความสะดวกแก่ผู้รักษาศีลโดยจัดวางเป็นองค์ประกอบของการละเมิดเรียกว่าองค์บุคคลจะถือว่าละเมิดศีลต่อเมื่อกระทำครบองค์ทั้งหมดของการละเมิดดังนี้^๑

๑) ปาณาติบาตมีองค์ ๕ คือ (ก) สัตว์มีชีวิต (ข) รู้ยู่สัตว์มีชีวิต (ค) มีจิตคิดจะฆ่า (ง) มีความพยายามในการฆ่า (จ) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

๒) อทินนาทานมีองค์ ๕ คือ (ก) ของผู้อื่นหวงแหน (ข) รู้ยู่ว่าเขาหวงแหน (ค) มีจิตคิดจะลัก (ง) มีความพยายามลัก (จ) ลักของได้ด้วยความพยายามนั้น

๓) กาเมสุมิจฉาจารมีองค์ ๔ คือ (ก) สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมิด (ข) จิตคิดจะเสพ (ค) มีความพยายามในการเสพ (ง) ยังมรรคคืออวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกัน

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๗๒-๗๗๓.

๔) มุสาวาทเมืองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน(ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น

๕) สุราเมรมัชชปมาทัฏฐานเมืองค์ ๕ คือ (ก) สิ่งนั้นเป็นของเมา (ข) จิตใครจะดื่ม (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่ใครจะดื่ม (ง) กลืนให้ล่องล่ำคองไป

นอกจากแสดงเกณฑ์สำหรับตัดสินว่าผิดหรือไม่ผิดศีลแล้วยังได้แสดงเกณฑ์ตัดสินในแง่ของการผิดศีลที่มีโทษมากและโทษน้อยด้วยโดยวางเกณฑ์การตัดสินไว้ดังนี้

(๑) คุณ :ฆ่าสัตว์มีคุณมากก็มีโทษมากฆ่าสัตว์มีคุณน้อยหรือไม่มีคุณก็มีโทษน้อย เช่น ฆ่าพระอรหันต์มีโทษมากกว่าฆ่าปุถุชนฆ่าสัตว์ช่วยงานมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ร้าย

(๒) ขนาดกาย :สำหรับสัตว์จำพวกดิรัจฉานทั่วไปที่ไม่มีคุณเหมือนกันฆ่าสัตว์ใหญ่ก็มีโทษมากฆ่าสัตว์เล็กมีโทษน้อย

(๓) ความพยายาม :ถ้ามีความพยายามในการฆ่ามากก็มีโทษมากถ้ามีความพยายามในการฆ่าน้อยก็มีโทษน้อย

(๔) กิเลสหรือเจตนา : ถ้ากิเลสหรือเจตนาแรงก็มีโทษมากถ้ากิเลสหรือเจตนาอ่อนก็มีโทษน้อยเช่นฆ่าสัตว์ด้วยโทสะหรือจงใจเกลียดชังมีโทษมากกว่าฆ่าด้วยป้องกันตัวแม้ในศีลข้ออื่นๆก็กล่าวถึงการละเมิดที่มีโทษมากหรือโทษน้อยไว้แนวเดียวกันเช่นอทินนาทานมีโทษมากหรือน้อยตามคุณค่าของสิ่งของ คุณความดีของเจ้าของและความพยายามในการลักกาเมสุมิฉฉาจารมีโทษมากหรือน้อยตามคุณความดีของคนที่ถูกละเมิดความแรงของกิเลสและความเพียรพยายามมุสาวาทมีโทษมากหรือน้อยแล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกตัดรอนเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็กน้อยและแล้วแต่ผู้พูดเช่นคฤหัสถ์จะไม่ให้ของของตนพูดไปว่าไม่มีก็ยังมีโทษน้อยถ้าเป็นพยานเท็จมีโทษมากสำหรับบรรพชิตพูดเล่นมีโทษน้อยจงใจบอกของที่ไม่เคยเห็นว่าเห็นมีโทษมากสำหรับการดื่มของเมามีโทษมากน้อยตามอกุศลจิตหรือกิเลสในการที่จะดื่มตามปริมาณที่ดื่มและตามผลที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดพลาดชั่วร้าย

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฺฒิกโร มองว่าหลักศีล ๕ ที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้ค่อนข้างจะมีความยืดหยุ่นและมีความหมายกว้างกว่าการตีความของพระอรธกถาจารย์ โดยเฉพาะถ้ามองในแง่ของการสร้างจิตสำนึกหรือความรู้แบบเอาใจเขามาใส่ใจเราถือว่าเป็นจิตสำนึกที่ตระหนักรู้และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตั้งข้อความตอนท้ายของพุทธพจน์ว่า “ อริยสาวกนั้นพิจารณาเห็นอย่างนี้แล้วเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เองด้วยชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยกล่าวสรรเสริญการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย ” (ในศีลข้ออื่นๆก็มีข้อความอย่างเดียวกันนี้) ผู้เขียนมองว่าพุทธพจน์นี้ค่อนข้างจะสอดคล้องกับการตีความศีล ๕ แนวใหม่ของพระดิชันทันท์และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบสากล (universal responsibility) และจิตสำนึกที่หวังประโยชน์เพื่อผู้อื่น (altruistic mind) ขององค์ทะไลลามะด้วยอย่างไรก็ตามการตีความของพระอรธกถาจารย์ในยุคหลังพุทธกาลที่เน้นการสร้างกฎเกณฑ์ที่รอบคอบรัดกุมแม้จะมีประโยชน์ในแง่ที่ให้ความสะดวกใน

การวินิจฉัยหรือชี้ชัดลงไปว่าพฤติกรรมนั้นๆเข้าข่ายผิดศีลหรือไม่ผิดแต่ในขณะเดียวกันกฎเกณฑ์เหล่านี้ก็มีส่วนทำให้ศีลแต่ละข้อมีลักษณะหยุดนิ่งตายตัวและมีขอบเขตคับแคบลงจนกลายเป็นเรื่องของพฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล และเกณฑ์สำหรับวินิจฉัยการละเมิดศีลแต่ละข้อก็มุ่งการตัดสินพฤติกรรมทางศีลธรรมที่บุคคลหนึ่ง ๆ กระทำขึ้นเท่านั้น บางครั้งการรักษาศีลก็กลายเป็นเพียงการเฝ้าระวังพฤติกรรมของใครของมันไม่ให้เข้าข่ายการผิดศีลตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้เหมือนกับการระวังตนไม่ให้ผิดกฎหมายบ้านเมืองซึ่งการรักษาศีลแบบนี้ อาจจะได้มาจากจิตสำนึกที่มองกว้างออกไปถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับก็ได้ ในที่สุดจิตสำนึกหรือเจตนารมณ์อันกว้างขวางที่อยู่เบื้องหลังการรักษาศีล ๕ ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ก็หมดความสำคัญลง^๒

จะเห็นได้ว่า ทศนะของนักวิชาการมีแนวความคิดการเกี่ยวกับหลักศีล ๕ ในหลายประเด็นดังกล่าวแล้ว ส่วนงานวิจัยนี้ ได้วิเคราะห์สรุปการประยุกต์ใช้ศีล ๕ จากการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ศีลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี)

โดยภาพรวม การเทศน์สอนการรักษาศีล ๕ เรื่องบุญและบาปที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ ให้แก่ญาติโยมที่มาถวายภัตตาหาร และมาปฏิบัติธรรมในวันพระ^๓ ประชาชนในชุมชนไม่ฆ่าสัตว์ประกอบอาหารมานานแล้วไปซื้อเนื้อสัตว์ที่ตลาดหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์ที่บ้าน^๔ การประกอบอาหารมีการฆ่าไก่เป็นบางครั้ง^๕ ต้องหาเลี้ยงครอบครัว เลี้ยงเปิด ไก่ หมู เพื่อขายและเป็นอาหารในครอบครัว^๖ เคยออกล่าสัตว์ ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว^๗ ไม่เคยฆ่าสัตว์ใหญ่เลย แต่เคยฆ่าสัตว์เล็กเช่น มด ยุง แมลงอื่นๆ เป็นบางครั้งเพราะกลัวเป็นพาหะนำเชื้อโรคมาสู่ร่างกาย^๘ ไม่กล้าฆ่าสัตว์รู้สึกกลัวจะไปซื้อเนื้อสัตว์

^๒ พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.Learners.in.th./file/phannasom/ [๑๕ มิ.ย.๒๕๖๐].

^๓ สัมภาษณ์ พระครูโพธิจิตฺตโชติ, เจ้าอาวาสวัดป่าชัยมงคล, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๔ สัมภาษณ์ นางเฉลียง วรรณกุล, แม่บ้าน, บ้านนาไร่เดียว ต.สุวรรณคูหา อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ นางเสาร์ โสตา, แม่บ้าน, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ นายประดิษฐ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ นายแก้ว กองสี, ทำนา, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ประเภท เนื้อวัว เนื้อหมู ไก่ ปลา ที่ตายแล้วในตลาดมาประกอบอาหาร เลี้ยงสัตว์ขาย เช่น ไก่ เป็ด และขายไข่ไก่ ไข่เป็ด มีเป็นบางครั้งที่มีการสังสรรค์ภายในบ้านก็ฆ่าไก่เพื่อมาต้มแซ่บ ต้มยำ เป็นการประหยัดภายในครอบครัว ไม่ต้องไปซื้อ พร้อมทำสวนครัวภายในบ้านอยู่แบบพอเพียง^๙ ฆ่าหมู แผลงสาป ตะขบ ตะเข็บ หรืองู เป็นบางครั้ง เนื่องจากกลัวมันมาทำร้ายตัวเองและลูกหลานภายในบ้าน^{๑๐} ตบยุง บั้มด เพราะมันกัดเจ็บ และกลัวเป็นไข้เลือดออกสำหรับยุงลายฆ่าเป็นประจำ นอนตอนกลางวันก็ต้องกางมุ้งเพื่อป้องกันยุงกัด^{๑๑} ขายอาหารถุง ส่วนมากฆ่าปลาเป็นประจำ เพราะถ้าตายมานานมันจะไม่สด ประกอบอาหารจะไม่อร่อย ส่วนสัตว์อื่นซื้อที่ตลาดสด^{๑๒} มีการล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมูเป็นบางโอกาส เมื่อมีงานบุญในหมู่บ้าน เพราะจะเป็นการประหยัดกว่าที่จะไปซื้อที่ละกิโย^{๑๓} ไม่ทำร้ายยุงและแมลงที่มารบกวนเมื่อถูกคนหรือสัตว์ทำร้าย-รังแก ไม่คิดทำลายหรือฆ่า เพราะปฏิบัติธรรมเข้าวัดฟังธรรมอยู่เสมอ^{๑๔} การไม่ทำร้ายยุงและแมลงที่มารบกวนการป้องกันยุง-แมลงด้วยกลิ่นสมุนไพรธรรมชาติการป้องกันพืชผลทางเกษตรจากสัตว์แมลงด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพการณรงค์ชักชวนเพื่อนบ้านให้ใช้สารกันแมลงจากพืชสมุนไพร เป็นการสร้างกุศลต่อสัตว์โลกและแก่ตนเองด้วย^{๑๕} เมื่อเห็นผู้อื่นทำร้ายสัตว์ มักจะห้ามปรามมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้ายให้เกิดความโกรธห้ามปรามเมื่อเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นทะเลาะวิวาท^{๑๖} มีสติระลึกรู้ได้เสมอ เมื่อจะมีเหตุให้ละเมิดศีลข้อ ๑ ให้ความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ เห็นคุณค่าชีวิตร่างกายของสิ่งมีชีวิตอื่นเช่นเดียวกับตัวเองรับประทานเนื้อสัตว์โดยมิได้เป็นผู้ฆ่าเองไม่รับประทานเนื้อสัตว์เพื่อส่งเสริมงดเว้นการฆ่าสัตว์ และชักชวนผู้อื่นมิให้รับประทานเนื้อสัตว์เพื่องดเว้นการฆ่าสัตว์ รับประทานอาหารมังสวิรัต^{๑๗}

^๙ สัมภาษณ์ น.ส.สุพิศ จันทรัมย์, รับหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ น.ส.นิตยา จันทรัมย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลียง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางประสิทธิ์ ศิลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางจุ่มเพ็ญ, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลียง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ แก้วพล, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลียง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหลียง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สรุป โดยภาพรวม ประชาชนชาวสุวรรณคูหาล้วนมาก จะไม่ค่อยฆ่าสัตว์ใหญ่ ซึ่งจะซื้อเนื้อสัตว์จากตลาดมาประกอบอาหาร มีการรักษาสภาพแวดล้อมโดยใช้สมุนไพรธรรมชาติ และป่วยหมักชีวภาพ มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุมิให้เกิดความรุนแรงในหมู่เพื่อน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

สภาพปัญหา มีเป็นส่วนน้อยในบางครั้งที่มีการฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น ล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมูรวมถึงเป็ดไก่ ในงานบุญ งานเลี้ยง และเป็นอาหารภายในครอบครัว และการสังสรรค์ภายในบ้านแต่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ สัตว์ประเภทเป็นพาหะนำเชื้อโรคมารสู่คน เช่น ยุง แมลงสาบ มด สัตว์เลื้อยคลานบางประเภทมีการฆ่าอยู่เสมอ เพราะกลัวสัตว์มากัดหรือทำร้ายตนเองและคนในครอบครัว

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากประชาชนในชุมชนรักษาศีลข้อที่ ๑ โดยเคร่งครัด ชุมชนและบุคคลในชุมชนนั้น ๆ จะเกิดความเมตตาจิตใจอ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ต่างๆ จะไม่กล้าฆ่าหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะไม่ทำผิดกฎหมายบ้านเมืองด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี” มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ ผู้ใด ฆ่า ผู้อื่น เจตนา คำอธิบาย “ฆ่า” หมายความว่า การกระทำความผิดให้คนตายหรือการกระทำที่บุคคลที่มีชีวิตอยู่ถึงแก่ความตายกฎหมายไม่ได้จำกัดลักษณะของการกระทำในการฆ่าไว้ ผู้กระทำจะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้ เช่น ใช้ปืนยิง ใช้มีดแทง ขับรถยนต์ชน กดให้จมน้ำ หรือบังคับให้ดื่มยาพิษ เป็นต้น รวมทั้งการทำร้ายทางจิตใจ เช่น แกล้งบอกข่าวร้ายแก่คนป่วยจนจะตายให้ตกใจตาย การกระทำคือ การฆ่านั้น หมายความว่า การให้เกิดผลอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จะต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย ตาม มาตรา ๕๙ วรรคท้าย เช่น มารดาซึ่งมีหน้าที่ให้บุตรกินนม แต่งดเว้นไม่ให้นมบุตรกินโดยเจตนาให้บุตรถึงแก่ความตาย เป็นต้น การกระทำทำให้ผู้อื่นตาย ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นการฆ่านั้นความตายของผู้อื่นนั้นจะต้องเป็นผลโดยตรงจากการกระทำนั้นตามหลักแห่งความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลตามทฤษฎีเงื่อนไขการฆ่านั้นอาจกระทำโดยทางอ้อมก็ได้ เช่น แพทย์หลอกพยาบาลให้วางยาพิษคนไข้โดยบอกว่า เป็นยาบำรุงกำลัง เป็นต้น สรุปว่า การฆ่า คือ การทำด้วยประการใดๆ ให้คนตาย ผู้อื่นหมายความว่าบุคคลอื่นและบุคคลอื่นนั้นต้องมีชีวิตอยู่ ดังนั้น การพยายามฆ่าตนเอง จึงไม่มีความผิดและการยิงคนที่ตายแล้ว โดยเข้าใจว่ายังมีชีวิตอยู่ก็ไม่มีความผิดเช่นกันเพราะขาดองค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่น นอกจากนั้น ผู้อื่นนั้นต้องมีสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕ ดังนั้น การฆ่าทารกในครรภ์มารดา ยังไม่มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา ๒๘๘ เพราะทารกในครรภ์มารดา ยังไม่มีสภาพบุคคล เพราะมาตรา ๑๕ ดังกล่าวบัญญัติว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย” การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ ถึง ๓๐๕ แล้วแต่กรณี โดยเจตนา หมายถึง ผู้กระทำต้องมี

เจตนาตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง ที่จะทำให้ผู้ถูกฆ่าถึงแก่ความตาย โดยเหตุนี้ ในตำราจึงเรียกความผิดนี้ว่า ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ข้อควรจำประเด็นที่ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าหรือไม่โดยอาศัยพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ชนิดและความร้ายแรงของอาวุธที่ใช้ทำร้ายความรุนแรงในการทำร้ายลักษณะของบาดแผลที่ถูกทำร้าย ส่วนของร่างกายที่ถูกทำร้ายมีความมุ่งหมายที่จะทำร้ายให้ถูกที่สำคัญของร่างกายหรือไม่ รวมถึงพฤติการณ์อื่น ๆ เช่น การกระทำซ้ำเติมและคำพูดในขณะที่กระทำร้ายหรือใกล้ชิดกับการกระทำร้าย เป็นต้น^{๑๘}

ดังเช่นกรณี ขาวสาวเปรี้ยวฆ่าหั่นศพน้องแอม ซึ่งเป็นข่าวดังของประเทศไทยตามสื่อต่างๆ กรณีตัวอย่างข่าววันที่ ๒ มิ.ย. ๒๕๖๐ จากกรณีฆ่าหั่นศพน้องแอม ที่เป็นข่าวเกรียวกราวในขณะนี้ เพื่อดึงดูดใจได้นำคลิปในวันฆ่าหั่นศพน้องแอมมาโพสต์ในเพจ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการสอบสวนนายวศิน ได้เปิดเผย เหตุการณ์ในวันที่ เปรี้ยว หรือ น.ส.ปริยาณูช โนนวังชัย ลงมือฆ่าหั่นศพน้องแอมหรือ น.ส. วรศรา กลิ่นจ้อย โดยระบุว่า ให้เอิร์น หรือ น.ส.กวิตา ราชดาซึ่งเป็นเพื่อนที่สามารถติดต่อน้องแอมได้ หลอกน้องแอม ขึ้นรถยนต์ ฮอนด้า ซีอาร์วี สีเทา คันที่ จนท.ตำรวจตรวจยึดได้ ทั้งปรากฏ คราบเลือด เส้นผม เศษปูน จำนวนมากภายในรถนั้น โดยรับตัวผู้ตายมาจากคอนโดมิเนียมโดยนายวศิน นาม พรหม ให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า น.ส.เปรี้ยว ซ่อนตัวอยู่ท้ายรถ ทั้งนี้ภายในรถ มีนายวศินเป็นคนขับ เอิร์น นั่งเบาะหน้าข้างนายวศิน ส่วน แจ้ หรือ น.ส.อภิวันท์ นั่งเบาะหลังคนขับ โดยมี น.ส. เปรี้ยว หลบอยู่ภายในบริเวณที่ว่างของด้านหลังรถ และไม่ให้ผู้ตายเห็นก่อนขึ้นรถยนต์ และเมื่อผู้ตาย หลงกลขึ้นรถแล้วขับออกไปแล้ว น.ส.เปรี้ยวจึงปรากฏตัวออกมา และเรื่องราวก็เป็นไปตามที่ สื่อมวลชนเสนอ คือ เปรี้ยว มานั่งประกบน้องแอม และทำร้ายร่างกาย จนสุดท้ายเสียชีวิตก่อนนำไป หั่นศพเป็น ๒ ท่อนที่รีสอร์ทแห่งหนึ่ง และนำไป ยัดถังฝังดิน และสุดท้ายเรื่องอันน่าสยดสยองก็ถูกเปิดเผยขึ้นหลัง มีคนไปพบศพน้องแอมที่ขอนแก่น^{๑๙}

จะเห็นได้ว่า การกระทำตามกล่าวครบองค์ ๕ ตามศิลปข้อ ๑ ปาณาติบาต คือ (ก) สัตว์มีชีวิต (ข) รู้ยู่สัตว์มีชีวิต (ค) มีจิตคิดจะฆ่า(ง) มีความพยายามในการฆ่า (จ) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น หากบุคคลใดรักษาศิลปข้อที่ ๑ ได้ก็จะไม่ทำผิดประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘ ดังกล่าว

ศิลปข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เปียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)

^{๑๘} พรณรงค์ บวรชัยธรรม, ประเด็นขึ้นเทพ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://m.facebook.com/TiwKdhmayMhathephXaCarYPhrnngkhBwrChayThrrm/posts/๗๔๐๗๒๑๙๓๙๓๐๒๐๑๗> [๒ มิ.ย.๒๕๖๐].

^{๑๙} ไทยรัฐออนไลน์, สรุปรายข่าวเด่นรอบวัน, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๒๐ มิ.ย.๒๕๖๐].

โดยภาพรวม ไม่เคยลักทรัพย์ของใคร หรือหยิบฉวยของใคร^{๒๐} รักษาศีล ๕ อยู่เสมอ ไม่เคยเอาของใคร^{๒๑} ไม่เคยเบียดบังทรัพย์หรือแย่งชิงของผู้อื่น^{๒๒} ไม่เคยทำลายหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของใคร^{๒๓} ไม่เอารัดเอาเปรียบไม่ละโมภ ในทรัพย์สินของผู้อื่น^{๒๔} ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต^{๒๕} ไม่ประกอบอาชีพเอารัดเอาเปรียบ แต่อาจจะมีบางครั้งที่หยิบจับของในบ้านไปใช้โดยไม่ได้ออกใคร เพราะเห็นวางอยู่ในบ้าน เช่น รองเท้า เสื้อผ้า แปรงหวีผม แป้ง เป็นต้น^{๒๖} มีส่วนในการช่วยปกป้องทรัพย์สินของชุมชนรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม^{๒๗} การห้ามปรามมิให้ผู้อื่นละเมิดศีลข้อ ๒^{๒๘} ปราบปรามให้ชุมชนสงบสุขปราศจากลักขโมย^{๒๙} ในชุมชนอาจจะมีบ้างที่ได้ๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ก็ได้สั่งสอนตักเตือนว่าไม่ถูกต้อง ได้แนะนำชี้แจงในการไม่หยิบฉวยของผู้อื่นไป และไม่หึงหวง มีการยับยั้งชั่งใจ และอาจจะมีบ้างที่ในชุมชนมีข่าวการลักเล็กขโมยน้อย แต่ก็ไม่ได้เป็นข่าวใหญ่ทางสื่อต่างๆ^{๓๐}

สรุป โดยภาพรวมประชาชนชาวสุวรรณคูหา ยังคงรักษาศีลข้อ ๒ ไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางประสิทธิ์ ศีลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ น.ส.นิตยา จันทร์แห้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางบัวไข นามมะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ น.ส.วิไล เหตุเกษ, ค้าขาย, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสีดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางบุญสม เฉอเอม, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระบุญโฮม ผิวสว่าง, วัดโชคอำนวยวนาราม, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สภาพปัญหา อาจจะมีหยิบจับของภายในบ้านที่วางอยู่ไปใช้โดยไม่ได้บอกกล่าวใคร เพราะเห็นเป็นของใช้ที่อยู่ในบ้านของตนเอง และในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็กๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในชุมชนอำเภอสุวรรณคูหา หากไม่ละเมิดศีลข้อ ๒ ก็จะไม่ทำผิดกฎหมายเรื่องลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔

องค์ประกอบของความผิดฐานลักทรัพย์^{๓๑} ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๔ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาสองเจตนา คือ เจตนาธรรมดาและเจตนาพิเศษ จึงจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ประเด็นปัญหามีว่าเจตนาพิเศษมีหลักการอย่างไร พิจารณาศึกษาจากฎีกาที่ ๑๖๔๗/๒๕๕๕ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ เจตนา มาตรา ๓๓๔ ลักทรัพย์ โจทก์ร่วมลักลอบนำสินค้าไปฝากคนขับรถโดยสารปรับอากาศของ บริษัท ป. จำกัด โดยไม่ยอมเสียค่าระวางขนส่งตามระเบียบ โจทก์ร่วมคบคิดกับพนักงานขับรถหรือเด็กประจำรถให้ขนส่งสินค้าของโจทก์ร่วมจากอำเภอหาดใหญ่มาส่งที่สถานีบริการน้ำมันบางจาก จังหวัดสมุทรสาคร โดยโจทก์ร่วมยอมจ่ายเงินให้แก่พนักงานขับรถหรือเด็กประจำรถ ซึ่งถูกกว่าที่จะจ่ายให้แก่ บริษัท ป. จำกัด การกระทำความผิดเป็นการร่วมกับพนักงานขับรถกระทำการทุจริตต่อบริษัท ป. จำกัด เมื่อจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจทราบเรื่องจึงวางแผนจับผิดพนักงานขับรถและสั่งไม่ให้ส่งสินค้าให้แก่โจทก์ร่วมตามที่โจทก์ร่วมนัดแนะกับพนักงานขับรถไว้แล้วให้นำสินค้ามาเก็บรักษาไว้ที่บ้านของจำเลยที่ ๑ เพื่อเรียกค่าระวางขนส่งสินค้า การที่จำเลยที่ ๑ ไม่ยอมเจรจาหรือคืนสินค้าในตอนแรกก็เพราะรู้สึกโกรธและไม่พอใจที่โจทก์ร่วมกระทำการเช่นนั้นเมื่อโจทก์ร่วมยังไม่ยอมเสียค่าระวางขนส่งสินค้า จำเลยที่ ๑ ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ป. จำกัดผู้ขนส่งชอบที่จะยึดหน่วงเอาของไว้ก่อนได้ตามที่จำเป็นเพื่อประกันการใช้เงินค่าระวางพาหนะและอุปกรณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๓๐ ครั้นเมื่อโจทก์ร่วมชำระค่าระวางสินค้าแล้ว จำเลยที่ ๑ ก็สั่งให้คืนสินค้าแก่โจทก์ร่วม จากพฤติการณ์ดังกล่าวจำเลยที่ ๑ มิได้มีเจตนาทุจริตที่จะเอาสินค้าของโจทก์ร่วมไปเป็นประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นจึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

หมายเหตุ ๑. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริตผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์....” ๒. ความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ มีองค์ประกอบดังนี้ ๒.๑ ผู้ใด ๒.๒ เอาไป ๒.๓ ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ๒.๔ โดยทุจริต ๓. องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ต้องมีเจตนาทุจริตซึ่งเป็น

^{๓๑} องค์ประกอบความผิด มาตรา ๓๓๔, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://m.facebook.com/prayutlaw/posts/๗๓๘๘๔๑๘๗๖๐๔๗๗๙๑> [๑๕ มิ.ย.๒๕๖๐].

เจตนาพิเศษ ๓.๑ ป.อ.มาตรา ๑ (๑) บัญญัติว่า “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เช่น ตัวอย่างข่าว

ข่าว Sanook News^{๓๒} ดำรวจเมืองชลบุรีรวบอดีตแฟนหนุ่มขโมยรถแฟนสาวไปขายเติมเกม ROV หนีไม่รอดถูกจับกุมเจ้าของสุดดีใจได้รถคืน เมื่อเวลา ๑๗.๓๐ น. วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ผู้สื่อข่าวรายงานว่า พ.ต.ท.ธรรตพงศ์ อาทกรกิจวัฒน์ สว.สส.สภ.เมืองชลบุรี พร้อมด้วย ร.ต.อ.อนุเทพอุทุมพร รอง สว.สส.สภ.เมืองชลบุรี ได้ติดตามคนร้ายจากกล้องวงจรปิดจากเหตุเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น.ได้มีคนร้ายบุกเข้าไปในห้องพักแห่งหนึ่งในซอยทองกลาง ต.คลองตำหรุ อ.เมืองชลบุรี โดยได้ขโมยรถเก๋งยี่ห้อ โตโยต้า ยาริส สีดำ หมายเลขทะเบียน กต ๙๖๑๕ ฉะเชิงเทรา ออกจากห้องพักไปโดยรถยนต์คันดังกล่าวเป็นของ น.ส.พวงประภา อายุ ๓๑ ปี พนักงานโรงงานในนิคมอมตะนคร หลังจากนั้นได้ติดตามคนร้ายทราบชื่อคือ นายพิระพงษ์อายุ ๒๗ ปี ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง ซึ่งเป็นอดีตแฟนของผู้เสียหายเป็นคนลงมือขโมยรถคันดังกล่าวไป นานกว่า ๔ เดือนจนกระทั่งวันนี้ พบว่า นายพิระพงษ์ได้ขั้บรถยนต์คันดังกล่าวโดยไปตัดแปลงทะเบียนใหม่เป็น หมายเลขทะเบียน ขค ๓๐๑๒ ชลบุรีแล้วขับรถอยู่บนถนนสายสุขประยูร ต.นาป่า ดำรวจจึงได้เข้าควบคุมตัว นายพิระพงษ์ขณะกำลังไปหาแฟนสาวคนใหม่ที่เพิ่งคบกันได้ ๔ เดือน โดยที่แฟนสาวคนใหม่ไม่รู้เลยว่านายพิระพงษ์ ได้ไปขโมยรถยนต์คันดังกล่าวมาจนกระทั่งถูกตำรวจจับกุม จึงมาทราบเรื่องที่หลังว่า นายพิระพงษ์ เป็นมิฉฉาชีพโชคดีที่ตนนั้นยังไม่ได้ถูกหลอกเอาทรัพย์สินแต่อย่างใดน.ส.พวงประภา เจ้าของรถเผยว่า เดิมทีตนเป็นแฟนกับนายพิระพงษ์แต่แฟนของตนนั้นชอบเล่นเกมและติดเกมอย่างหนัก โดยแอบขโมยบัตรเครดิตเอทีเอ็ม จำนวน ๓ ใบรูตเงินไปใช้หมด สูญเงินนับแสนบาทและต่อมาได้ขโมยจักรยานยนต์ของตนไปโพสต์ขายผ่านเฟซบุ๊กในราคา ๑ หมื่นบาท แต่ตนสามารถติดตามกลับคืนมาได้อย่างไรก็ตาม นายพิระพงษ์ ก็ยังไม่หยุดแอบมาตอนกลางคืนเข้าไปในห้องพักและใช้กุญแจสำรองขโมยรถยนต์ของตนไปอีกโดยที่ทำไมทั้งหมคนั้น เพื่อหาเงินไปเติมเกม ROV

จะเห็นได้ว่า การกระทำตามข่าวเข้าองค์ประกอบ ข้อ ๒ อทินนาทานมีองค์ ๕ คือ (ก) ของผู้อื่นหวงแหน (ข) รู้ว่าเขาหวงแหน (ค) มีจิตคิดจะลัก (ง) มีความพยายามลัก (จ) ลักของได้ด้วยความสามารถนั้นและหากผู้ใดไม่ละเมิดศีลข้อ ๒ ก็จะไม่มีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว

^{๓๒} SanookNews, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://news.sanook.com/๒๙๗๓๐๗๘/\[๑๔ ส.ค. ๒๕๖๐\]](http://news.sanook.com/๒๙๗๓๐๗๘/[๑๔ ส.ค. ๒๕๖๐]).

ศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวง อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิฉาจาราเวรมณี)

โดยภาพรวม ไม่ประพฤดิล่วงละเมิดในคู่ครองของผู้อื่น^{๓๓} มีความมั่นคงในคู่ครองของตน การไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตน^{๓๔} การยกย่องให้เกียรติคู่ครองการไม่แสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น กอดก๊วยพาราสี คนอื่นที่ไม่ใช่คู่ครอง^{๓๕} การเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ เห็นคุณค่าเกียรติภูมิและจิตใจของคู่ครองการเห็นคุณค่าเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น ในครอบครัวของตนไม่มีปัญหาด้านครอบครัวและคู่ครอง แต่ก็อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง ไม่ขอออกความคิดเห็น^{๓๖}

สรุป ประชาชนชาวสุพรรณคูหา โดยส่วนมากเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน

สภาพปัญหา อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากประชาชนปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตนก็จะไม่เป็นการกระทำผิดในแง่ของศีล ส่วนในแง่ของกฎหมายก็จะไม่เป็นการกระทำผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางเฉลียง วรรณกุล, แม่บ้าน, บ้านภูวงศ์ ต.สุพรรณคูหา อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ น.ส.สุพิศ จันทร์บง, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุพรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรสและคู่สมรสนั้นยังประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติแทนการลงโทษก็ได้ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกและคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไปและประสงค์จะหย่าให้คู่สมรสฝ่ายนั้นแจ้งให้ศาลทราบและให้ศาลแจ้งพนักงานอัยการให้ดำเนินการฟ้องหย่าให้^{๓๓๗}

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา ๑๐๐๗/๒๕๕๗

ผู้เสียหายที่ ๑ ยอมให้จำเลยกระทำชำเราเพราะหลงเชื่อในอุบายของจำเลยที่ทำนายว่า ผู้เสียหายที่ ๑ ดวงชะตาไม่ดีจะต้องทำพิธีกรรมเพื่อสะเดาะเคราะห์ เพื่อที่บิดาผู้เสียหายทั้งสองที่ เลิกรากับมารดาผู้เสียหายทั้งสองจะส่งเงินให้แก่ผู้เสียหายที่ ๑ แสดงว่าผู้เสียหายที่ ๑ เยาววัยอ่อนต่อโลกมีความโง่เขลาเบาปัญญาหลงเชื่ออย่างมกมายว่า จำเลยสามารถทำพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อดวงชะตาจนส่งเสริมให้บิดาส่งเงินมาให้ได้ดังนั้น การที่ผู้เสียหายที่ ๑ ยอมให้จำเลยกระทำชำเราหลายครั้งมิได้เกิดจากความสมัครใจและอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้การที่จำเลยเลิกเลื้อยของผู้เสียหายที่ ๑ ขึ้น ใช้ปากกาเขียนที่หน้าอกที่ตัวและใช้น้ำมันทาตัวผู้เสียหายที่ ๑ ถอดกางเกงของผู้เสียหายที่ ๑ แล้ว จำเลยสอดใส่อวัยวะเพศของจำเลยเข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหายที่ ๑ ซักเข้าซักออกจนสำเร็จความใคร่ ถือได้ว่าเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายเป็นเหตุให้ผู้เสียหายที่ ๑ อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้^{๓๓๘}

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๔๐๖/๒๕๕๕

ผู้เสียหายร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาพยายามข่มขืนกระทำชำเราโดยใช้กำลังประทุษร้ายพฤติการณ์ของจำเลยที่ใช้กำลังทำร้ายร่างกายผู้เสียหายก็เพียงเพื่อให้ผู้เสียหายเกรงกลัวและยอมให้จำเลยข่มขืนกระทำชำเราอันเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราโดยใช้กำลังประทุษร้ายตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๘๐ ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในข้อหาพยายามข่มขืนกระทำชำเราโดยใช้กำลังประทุษร้ายจึงย่อมมีผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในข้อหาทำร้ายร่างกายระงับไปด้วย^{๓๓๙}

^{๓๓๗} กฎหมายไทย ดอทคอม, ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ แก้ไขใหม่, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kodmhai.com/m๒/m๒-๒/m๒-๒๗๖-๒๘๗.html>[๑๕ ก.ค. ๖๐].

^{๓๓๘} ความผิดเกี่ยวกับเพศ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http:// www. sappaneti. com/board / ๑๑๖๒/๑๔๘๕๔/](http://www.sappaneti.com/board/๑๑๖๒/๑๔๘๕๔/)[๑๕ ก.ค. ๖๐].

^{๓๓๙} ความผิดเกี่ยวกับเพศ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http:// www. sappaneti. com/board / ๑๑๖๒/๑๔๘๕๔/](http://www.sappaneti.com/board/๑๑๖๒/๑๔๘๕๔/)[๑๕ ก.ค. ๖๐].

มาตรา ๒๗๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐^{๔๐} ซึ่งเดิมประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๖ และมาตรา ๒๗๗ ว่าด้วยเรื่องความผิดฐานข่มขืน (ฉบับเก่า) นั้นถูกใช้มากกว่า ๕๐ ปีแล้ว ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์มาตลอดถึงช่องโหว่ของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิงโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศสมควรที่จะได้รับการแก้ไขในหลายประเด็น อาทิ เช่น การกระทำชำเราหญิงหมายถึง การเอาของลับของชายผ่านเข้าไปในช่องสรีรวิทยาของผู้หญิง

การตีความ: ความผิดนี้เจาะจงเฉพาะการใช้อวัยวะเพศชายสอดใส่เข้าไปในช่องคลอดของผู้หญิงเท่านั้นถ้าใช้อวัยวะอื่นหรืออุปกรณ์อื่นใดสอดใส่เข้าไปในช่องอื่นที่มีช่องคลอดของผู้หญิงเช่นช่องปากช่องทวารหนัก หรือแม้แต่ช่องคลอดเทียมของชายที่แปลงเพศเป็นหญิงแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายนี้การกระทำผิดฐานนี้ได้แก่การข่มขืนการกระทำชำเราหญิงที่มีภรรยาของตน

การตีความ: ความผิดนี้จะเกิดเมื่อข่มขืนกระทำชำเราผู้หญิงอื่นเท่านั้นถ้าสามีข่มขืนภรรยาของตนเองไม่ถือว่าเป็นความผิดดังนั้นถ้าผู้ชายจดทะเบียนสมรสกับผู้หญิงเป็นสามีภรรยากันแล้วสามีก็มีสิทธิ์ข่มขืนภรรยาของตนได้ทันทีและทำได้ไปตลอดชีวิตสมรส

“หญิง” หมายถึงเพศที่ถือกำเนิดมาเป็นเพศที่ออกลูกได้

การตีความ: การข่มขืนกระทำชำเราเป็นความผิดก็ต่อเมื่อเหยื่อเป็นผู้หญิงเท่านั้นถ้าไปกระทำต่อชายที่แปลงเพศเป็นหญิงเด็กชายหรือผู้ชาย ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดและการกระทำระหว่างชายต่อชายหรือหญิงต่อหญิงก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดอีกเช่นกัน

ข้อถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์

๑. ผู้หญิงผู้เป็นภรรยาที่ถูกสามีข่มขืนควรได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย
๒. บุคคลที่เป็นเหยื่อของข่มขืนกระทำชำเราไม่ได้มีแต่ผู้หญิงเท่านั้นยังรวมถึงเด็กชายและผู้ชายทั้งที่แปลงเพศและยังไม่ได้แปลงเพศ
๓. รูปแบบของการข่มขืนกระทำชำเราไม่ได้มีเพียงการใช้อวัยวะเพศชายกระทำต่ออวัยวะเพศหญิงเท่านั้นแต่ยังมีการใช้อวัยวะและอุปกรณ์อื่นด้วย อาทิเช่นการข่มขืนแก่เด็กชายเด็กหญิงหรือผู้ชายที่ผ่าตัดแปลงเพศเป็นหญิงแล้วโดยใช้องคชาติล้วงล้ำทางทวารหนักการบังคับให้เหยื่อสำเร็จความใคร่ให้ตนด้วยปากการข่มขืนโดยใช้นิ้วมือหรืออวัยวะส่วนอื่นการใช้อวัยวะเพศเทียมหรืออุปกรณ์อื่นใดทุกชนิดการเคลื่อนไหวต่อสู้อย่างรุนแรงเพื่อให้มีการแก้ไขจุดบกพร่องเหล่านี้ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานกว่า ๒๐ ปี เป็นการต่อสู้ด้วยความยากลำบากแต่ด้วยพลังจากกลุ่มบุคคลและ

^{๔๐} กฎหมายไทย ดอทคอม, ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ แก้ไขใหม่, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kodmhai.com/m๒/m๒-๒/m๒-๒๗๖-๒๘๗.html>[๑๕ ก.ค. ๖๐].

องค์กรเครือข่ายต่างๆทางด้านผู้หญิงเด็กและสิทธิมนุษยชนที่ร่วมกันกระตุ้นผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดความเป็นไปได้ตลอดจนส่งเสียงถึงรัฐสภาเพื่อให้รับรู้ถึงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของภาคประชาชนต่อความต้องการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้^{๔๑}

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของศีลข้อ ๓ กาเมสุมิจณาจารมืองค์ ๔ คือ (ก) สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมิด (ข) จิตคิดจะเสพ (ค) มีความพยายามในการเสพ (ง) ยังมรรคคือ อวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกันกับองค์ประกอบของกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ สามารถเทียบเคียงกันได้ และการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกับกฎหมายอาญา ก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ครอบครัวและสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขในที่สุด

ศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มฺสาวาทา เวรมณี)

โดยภาพรวม การไม่พูดเท็จ โกหก หลอกลวง การไม่พูดส่อเสียด ยุยงให้เกิดความแตกแยกกัน^{๔๒} การไม่พูดคำหยาบ หรือเหน็บแนบให้เจ็บใจ การพูดด้วยความปรารถนาดีและจริงใจ^{๔๓} การสอนให้สมาชิกในครอบครัวไม่พูดเท็จโกหก^{๔๔} การพูดด้วยความเมตตากรุณาด้วยใจจริง^{๔๕} การไม่เคยผิดสัญญาหรือไร้สัจจะ^{๔๖} การชักชวนรณรงค์ให้ผู้อื่นเห็นโทษของการผิดศีลข้อ ๔^{๔๗}

^{๔๑} จันทรวิภา ดิลกสัมพันธ์, “การแก้กฎหมายช่มขึ้นและการตรากฎหมายใหม่”, *ก้าวทันโลก วิทยาศาสตร์*, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๓): ๕-๖.

^{๔๒} สัมภาษณ์ น.ส.นิตยา จันทรแห้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางบัวไซ นามมะ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๔} สัมภาษณ์ น.ส.วิไล เหตุเกษ, ค้าขาย, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นางสาวสิดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นางบุญสม เหมอแอม, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

การช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนรณรงค์ไม่พุดหยาบ มีความสุภาพเรียบร้อย^{๔๘} อดกลั้นต่อการโต้เถียง^{๔๙} มีบางครั้งเป็นโกหกสีขาว เพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว^{๕๐}

สรุป โดยส่วนมากเคร่งครัดในศีลข้อ ๔

สภาพปัญหา มีบางครั้งโกหกเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มนุษย์ทุกคนเมื่อแรกเกิดก็ร้องเสียงดัง แล้วก็พัฒนาการมาเป็นการพูด การเริ่มสภาพบุคคลเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕ วรรค ๑ บัญญัติว่า "สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก..." จากมาตรานี้จะเห็นได้ว่า การเริ่มสภาพบุคคลต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการคือ

๑. การคลอด และ

๒. การอยู่รอดเป็นทารก

ดังนั้น เด็กที่ยังไม่ได้คลอดจึงไม่มีสภาพบุคคล การคลอดนั้นต้องเป็นการคลอดที่สำเร็จเรียบร้อยบริบูรณ์แล้ว เมื่อคลอดแล้วจะต้องอยู่รอดเป็นทารก โดยร่างกายต้องแยกต่างหากออกจากมารดา และมีการหายใจของทารก แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตามก็ถือว่าสภาพบุคคล ดังนั้นทารกที่ตายก่อนคลอดหรือแม้ขณะคลอด เมื่อไม่มีสภาพบุคคลแล้วก็ไม่มีความผิดและหน้าที่ตามกฎหมายกฎหมายได้ยอมรับสิทธิของทารกซึ่งอยู่ในครรภ์มารดา ยังมิได้คลอด โดยมาตรา ๑๕ วรรค ๒ ได้บัญญัติไว้ว่า "ทารกในครรภ์มารดาที่สามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้ หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก" เช่น บิดาของทารกได้ตายลงในระหว่างที่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา ทารกย่อมมีสิทธิได้รับมรดกของบิดา ถ้าหากว่าภายหลังได้เกิดมาและมีชีวิตรอดอยู่เป็นทารก สิทธิในการรับมรดกนี้ ย่อมย้อนหลังไปถึงเวลาที่ทารกยังอยู่ในครรภ์มารดา แต่มีเงื่อนไขว่าทารกที่เกิดมานั้นจะต้องมีชีวิตรอดอยู่

เมื่อยังเด็กก็เริ่มมีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถพูดได้อย่างชัดเจนและเข้าใจ และเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่แน่นอน ย่อมมีการสื่อสารกับคนในครอบครัวและสังคม ซึ่งถ้าพูดในทางสร้างสรรค์ พูดในสิ่งที่ดีย่อมไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าหากพูดโกหก พูดเพื่อเจ้า พูดเท็จ ย่อมเกิดปัญหาตามมาอย่างแน่นอน หากเข้าองค์ประกอบของศีลข้อ ๔ มีดังนี้

^{๔๘} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเลือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๙} สัมภาษณ์ น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเลือง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางประสิทธิ์ ศิลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

องค์ประกอบของศีลข้อ ๔ มุสาวาทมีองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น

จากการสัมภาษณ์ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี) ได้วิเคราะห์ถึง เรื่องการพูด ๆ แค่นั้นละเมิดศีลข้อนี้ ซึ่งแยกประเด็นได้ ดังนี้

๑. ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทาเวรมณี : เจตนางดเว้นจากการพูดปดพูดส่อเสียดพูดคำหยาบพูดเพื่อเจ้อ “มุสาวาท” แปลว่า “การพูดเท็จ” หรือ “การพูดมุสา” ในมังคลัตถปิณี^{๕๑} ขยายความไว้แปลความว่า “เจตนาของเขาอันยังกายประโยคและวจีประโยคซึ่งเป็นเครื่องกล่าวให้คลาดเคลื่อนชื่อว่ามุสาวาท” หรือ “เจตนาเรียกว่ามุสาวาทเพราะเป็นเหตุกล่าวคือให้บุคคลอื่นรู้คือทำให้คำจริงด้วยความพยายามที่ควรกล่าวตามความจริงเป็นคำเท็จ” อีกนัยหนึ่ง “เจตนาคือความตั้งใจที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอย่างนั้นของผู้ประสงค์ให้บุคคลอื่นรู้เรื่องไม่จริงว่าเป็นความจริงเรียกว่า มุสาวาทเพราะเป็นเหตุกล่าวเท็จ”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส^{๕๒} ได้อธิบาย มุสาวาทาเวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการเว้นจากการพูดเท็จจากการพูดปดพูดส่อเสียดพูดคำหยาบพูดเพื่อเจ้อความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๔ เพื่อให้คนเรามีความจริงใจต่อกันเพื่อป้องกันความผิดปกติของคนไม่ให้พูดเท็จเพราะเป็นการทำลายคุณค่าของตนเองและเพื่อให้คนเราซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจอันดีข้อนี้มุ่งคุ้มครองป้องกันเกียรติและสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นขอบเขตข้อห้ามมีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องเว้นเพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ดังนี้

ก. มุสาวาท มี ๗ วิธีเป็นการแสดงเท็จ หรือลักษณะมุสาวาท ได้แก่

๑. ทนسابาน คือ การسابานเพื่อให้คนอื่นหลงว่าตนไม่ได้เป็นเช่นนั้นจะเป็นด้วยวิธีแข่งตัวเองหรือด้วยวิธีนิ่งเมื่อถูกถามก็จัดว่าเป็นทนسابาน

๒. ทำเลห์ คือ การแสดงอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริงเช่นอวดวิเศษเรื่องใบหยวโดยไม่รู้เห็นจริงเป็นต้น

๓. มายา คือ การแสดงอาการหลอกคนอื่นเช่นไม่เจ็บเป็นเจ็บเจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมากเป็นต้น

๔. ทำเลศ คือ พูดเล่นสำนวนพูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเองเช่นขโมยวิ่งผ่านหน้าไปไม่ยอมบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าคุณเห็นจึงย้ายที่อื่นหรือที่นั้นไปเมื่อถูกถามก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นี้ไม่เห็นอย่างนี้เรียกว่าทำเลศ

^{๕๑} มงคล. (ไทย) ๒/๒๐๘/๑๐๕.

^{๕๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีล – เบญจธรรม, หน้า ๓๑-๓๓.

๕. เสริมความ คือ เรื่องเล็กแต่พูดเสริมให้เห็นเป็นเรื่องใหญ่เช่นเห็นไฟคันบูหรี่ไหม้ ฟางแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่าไฟไหม้ๆเพื่อให้คนอื่นตื่นตกใจเป็นต้นการโฆษณาสรรพคุณสินค้าเกินความจริงก็จัดอยู่ในข้อนี้

๖. อำความ คือ เรื่องใหญ่แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็กหรือปิดอำพรางไว้ไม่พูดหมดไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

๗. ปด คือ การโกหกเช่นรู้แต่บอกไม่รู้เห็นแต่บอกไม่เห็นเป็นต้น

การแสดงมุสาแปลว่าเท็จหรือไม่จริงการกล่าวคำเท็จหรือคำไม่จริงเรียกว่ามุสาวาท หรือโกหกโดยส่วนมากใช้วาจาแต่การแสดงเท็จอาจแสดงได้ ๒ ทาง คือ

๑) ทางวาจา คือ พูดคำเท็จออกมา

๒) ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกายเช่นการเขียนจดหมายโกหกการรายงานเท็จการทำหลักฐานปลอมการตีพิมพ์ข่าวเท็จการทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อตลอดจนกิริยาท่าทางให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สั่นศีรษะ หรือโบกมือปฏิเสธในเรื่องที่ควรรับ หรือพยักหน้ารับในเรื่องที่ควรปฏิเสธเป็นต้น ผู้ถือศีลแสดงมุสา หรือมุสาวาทถือว่าศีลขาด

ข. อนุโลมมุสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง ๗ อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริงซึ่งไม่มีเจตนากล่าวเท็จ แต่เจตนาให้เขาเจ็บใจหรือแตกร้างกัน เช่น การพูดประชดพูดคำหยาบคาย พูดเสียดแทงกระทบกระแทกแดกดัน พูดสลับปลับด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิด

ค. ปฏิสสวะ คือ การรับคำของคนอื่นด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้นโดยที่ตนพอที่จะทำตามรับคำนั้นได้อยู่มี ๓ อย่าง คือ

๑. ผิดสัญญา คือ สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจแต่กลับไม่ทำภายหลัง

๒. เสียสัตย์ คือ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้วแต่ไม่ปฏิบัติตาม

๓. คินคำ คือ รับปากว่าจะไปแต่กลับใจไม่ไป

การกระทำตามข้อ ๑ ศีลขาดการกระทำตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ศีลต่างพร้อย

องค์ประกอบของมุสาวาทประกอบด้วยองค์ ๔ คือ ๑. อะตธังวัตถุ เรื่องไม่จริง ๒. วิสังวาทนจิตตัง จิตคิดจะพูดให้ผิด ๓. ตัซโซวยาโม มีความพยายามอันเกิดแต่เจตนั้น ๔. ปรัสสตทตถิขานนัง การให้คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น^{๕๓}

เมื่อกระทำครบองค์ประกอบ ๔ ข้อนี้ ศีลขาดทันทีถ้าไม่ครบองค์อาจจะทะลุหรือต่างพร้อยไม่บริสุทธิ์แม้ตนจะกระทำเองใช้ให้ผู้อื่นกระทำหรือร่วมมือกับผู้อื่นกระทำเช่นมีความตั้งใจโกหกและกระทำได้อย่างแนบเนียนคือพูดแล้วคนฟังเชื่อตามที่พูดด้วยถือว่าศีลขาดหรือตั้งใจจะพูดเรื่องไม่จริงแต่ว่าไม่ได้พูดก็ไม่ครบองค์ประกอบ ๔ ศีลจึงไม่ขาดเป็นต้น

^{๕๓} พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๑.

ส่วนด้านกฎหมาย ความผิดของศีลข้อ ๔ หากจะนำไปเปรียบเทียบกับความผิดทางกฎหมาย สามารถแบ่งออกเป็น ความผิดทางกฎหมายอาญา และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

๑. กฎหมายอาญา

๑.๑ กระทำต่อบุคคลธรรมดา

ดูหมิ่น คือ แสดงกิริยาว่าจาดูถูกเหยียดหยาม เช่นด่าด้วยคำหยาบคาย หรือการถ่มน้ำลาย

หมิ่นประมาท คือ การใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม อันประการจะทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง^{๕๔} การหมิ่นประมาท (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖)

๑. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ระบุถึงการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๒. หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘) ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำการโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษรกระทำการโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

๓. ดูหมิ่นซึ่งหน้า (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๖) การหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาเป็นความผิดอันยอมความกันได้ ในทางกฎหมายได้นิยามคำว่าหมิ่นประมาทไว้ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท” ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากกระทำความผิดโดยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท ส่วนการหมิ่นซึ่งหน้านั้น อยู่ในหมวดลหุโทษของประมวลกฎหมายอาญา เป็น “การดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา” (มาตรานี้ไม่ได้มีกล่าวถึงความเกี่ยวข้องต่อบุคคลที่สามไว้) มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑.๒ กระทำต่อเจ้าหน้าที่รัฐ

๑. การหมิ่นประมาทเจ้าพนักงาน ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖

^{๕๔} วิกิพีเดีย, การหมิ่นประมาท, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/๑๕_ก.ค.๖๐].

๒. การหมิ่นประมาทศาล

ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดีหรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘)

๑.๓ การหมิ่นประมาทบุคคลสำคัญระดับชาติ

๑. หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ข้อหาที่เรียกกันว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้น เป็นความผิดที่กระทำต่อผู้ดำรงฐานะสี่อย่างของไทย ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒) ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และความผิดตามมาตรานี้มีได้เพียงกล่าวถึงการดูหมิ่นอย่างเดียว แต่รวมถึง "แสดงความอาฆาตมาดร้าย" ด้วยความผิดตามกรณีนี้ไม่ว่าจะกระทำภายในหรือภายนอกราชอาณาจักรไทยก็ต้องรับโทษในราชอาณาจักร เพราะเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗)

๒. การหมิ่นประมาทบุคคลสำคัญของรัฐต่างชาติ

ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๓)^{๕๕} ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทนรัฐต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๔)

กฎหมายหมิ่นประมาท และกฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐

ใครที่นั่งหน้าจอคอมพิวเตอร์โพสต์ข้อความบนอินเทอร์เน็ต ควรต้องรู้กฎหมายระดับตัวพอสมควร เพราะถ้ามีเรื่องขึ้นมาจะไปอ้างว่าไม่รู้กฎหมาย ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลท่านไม่รับฟัง ทั้งสิ้นการโพสต์ข้อความบนอินเทอร์เน็ตต้องระมัดระวังให้มาก และเตือนตัวเองเสมอว่า กำลังยืนอยู่หน้าประตูคุก เพราะถ้าไปโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทบุคคลอื่นเข้า ผู้เสียหายสามารถแจ้งความดำเนินคดี หรือฟ้องร้องต่อศาลดำเนินคดีอาญาได้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหมิ่นประมาทคนอื่นนั้นไม่ยาก เพราะนอกจากมีกฎหมายอาญามาตรา๓๒๘ ระบุความผิดแล้ว ก็ยังมีกฎหมายคอมพิวเตอร์ ปี ๒๕๕๐ สนับสนุนอีกแรง ทำให้สาวถึงตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างง่ายดาย คือ ข้อความหมิ่นประมาท รู้ตัวผู้กระทำความผิด รู้สถานที่ที่กระทำความผิด รู้หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ในการกระทำ

^{๕๕} วิกีพีเดีย, การหมิ่นประมาท, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/๑๕_ก.ค.๖๐].

ความผิด รู้เวลาและคาบเวลาที่กระทำความผิดฯ...ทุกอย่างชัดเจนหมด ดันไม่หลุดผู้กระทำ ความผิดหมิ่นประมาทบุคคลอื่น หรือกระทำความผิดอาญาอื่นๆบนอินเทอร์เน็ตสามารถถูกจับกุม หรือถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้อย่างง่ายดายที่สุดตรงนี้ กระทำผิดกฎหมาย โพสต์ข้อความหมิ่น ประมาทคนอื่นเข้าการหมิ่นประมาทผู้อื่นบนอินเทอร์เน็ต ไม่ต่างอะไรกับการหมิ่นประมาทผู้อื่นบน หน้าหนังสือพิมพ์ เพราะใช้ตัวบทกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๘ เดียวกัน แต่การหมิ่นประมาทบน อินเทอร์เน็ตจะมีกฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐ สมทบเข้ามา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสาวถึงผู้กระทำผิดได้ ถูกตัวถูกคนคดีหมิ่นประมาท เจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายสามารถดำเนินการได้สองทาง คือ แจ้งความ ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือดำเนินคดีเองด้วยการตั้งทนายฟ้องร้องต่อศาลในการแจ้งความ ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจจะมีหมายเรียกผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อรับทราบ ข้อกล่าวหา ถ้าไม่มาตำรวจก็จะออกหมายจับ ขั้นตอนตำรวจนี้อยู่ในชั้นสอบสวน เมื่อการสอบสวน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเสร็จ ก็จะส่งสำนวนไปอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องร้องจากอัยการคดีก็จะขึ้นสู่ ศาล ทุกขั้นตอนของคดี คือ ชั้นสอบสวน ชั้นอัยการ และชั้นศาล ผู้กระทำผิด หรือผู้ถูกกล่าวหา จะต้องประกันตัวทุกขั้นตอน แต่โดยมาก เจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายในการแจ้งความดำเนินคดีกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจจะมีหมายเรียกผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกกล่าวหามาพบ เพื่อรับทราบข้อ กล่าวหา ถ้าไม่มาตำรวจก็จะออกหมายจับขั้นตอนตำรวจนี้อยู่ในชั้นสอบสวน เมื่อการสอบสวนของ เจ้าหน้าที่ตำรวจเสร็จ ก็จะส่งสำนวนไปอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องร้องจากอัยการคดีก็จะขึ้น สู่ศาล ทุกขั้นตอนของคดี คือ ชั้นสอบสวน ชั้นอัยการ และชั้นศาล ผู้กระทำผิด หรือผู้ถูกกล่าวหา จะต้องประกันตัวทุกขั้นตอน แต่โดยมากเจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายในคดีหมิ่นประมาทมักจะให้ทนาย ดำเนินการฟ้องร้องเอง เพราะค่อนข้างยืดหยุ่น และมีลูกเล่นลูกชนมากกว่า หากเจ้าทุกข์ผู้เสียหาย จะแจ้งความ ก็มักเป็นการแจ้งความเพื่อยึดอายุคดี ผลของการแจ้งความ อายุความคดีหมิ่นประมาท จะยืดออกไป จาก ๓ เดือนกลายเป็น ๕ ปี นอกจากจะสามารถฟ้องร้องผู้กระทำผิดในทางอาญาแล้ว ก็ยังสามารถฟ้องร้องทางแพ่ง เรียกค่าเสียหายได้อีกด้วย การฟ้องแพ่งพ่วงเข้ามาบางคดีผู้เสียหายมี ต้นทุนทางชื่อเสียงและธุรกิจสูงก็จะฟ้องเรียกค่าเสียหายเป็นร้อยล้าน ในการดำเนินคดีหมิ่นประมาท บนหน้าหนังสือพิมพ์และบนอินเทอร์เน็ตในทางอาญาสามารถทำได้ทั่วประเทศ เพราะสื่อทั้งสองชนิด นี้แพร่ไปทั่วประเทศ การฟ้องร้องดำเนินคดีจึงสามารถทำได้ตั้งแต่เหนือสุดยันใต้สุดของประเทศไทย จะฟ้องที่เชียงราย ที่ปัตตานี หรือที่นราธิวาส.ย่อมได้ทั้งนั้น ถ้าเขียนข้อความหมิ่นประมาทหลายครั้ง หลายหน ก็ถือเป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระสามารถนำไปแยกฟ้องได้ อาจจะฟ้องเหนือ สุดที่เชียงรายแห่งหนึ่ง ใต้สุดที่ปัตตานีหรือนราธิวาสแห่งหนึ่ง และภาคอีสานที่อุบลฯอีกแห่ง หนึ่ง เรียกว่า ฟ้องครบทั่วทุกภาค

การโพสต์ข้อความบนอินเทอร์เน็ตต้องระมัดระวังให้มาก และเตือนตัวเองเสมอว่า กำลัง ยืนอยู่หน้าประตูคุก เพราะถ้าไปโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทบุคคลอื่นเข้าผู้เสียหายสามารถแจ้งความ

ดำเนินคดี หรือฟ้องร้องต่อศาลดำเนินคดีอาญาได้

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๘ วางหลักไว้ว่า ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา ด้วยเอกสาร ภาพวาดภาพพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพ หรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท ดังนั้น การเขียน หรือโพสต์ ข้อความหมิ่นประมาทบุคคลอื่นบนอินเทอร์เน็ตล้วนเข้าข่ายกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๘ นี้ทั้งนั้น นี่เป็นข้อแรกข้อต่อมาที่เราควรต้องรู้จักคือ อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่แพร่ไปทั่วโลก และทั่วประเทศไทย แต่เพราะผลของการบังคับใช้กฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐ ยังผลให้การโพสต์ ข้อความหมิ่นประมาทจากต้นทางถึงปลายทาง สามารถย้อนรอยสาวถึงตัวผู้กระทำความผิดได้ชนิดดั้นไม่หลุด กฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ วางหลักไว้ว่า... ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการผู้ใดเก็บรักษา ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวัน แต่ไม่เกินหนึ่งปี เป็นกรณีพิเศษ เฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้ ผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สามารถระบุตัวผู้ใช้บริการ นับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นับตั้งแต่การใช้บริการสิ้นสุดลงความในวรรคหนึ่งจะใช้กับผู้ให้บริการประเภทใด อย่างไร และเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา....กฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ บังคับให้"ผู้ให้บริการ"คอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นทางยันปลายทางจะต้องบันทึกและรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า traffic data ไว้ทั้งหมด และ traffic data นี้แหละครับ จะสาวถึงตัวผู้กระทำความผิด "ผู้ให้บริการ" ตามนิยามกฎหมายคอมพิวเตอร์ ครอบคลุมกว้างขวางมาก ได้แก่ บรรดา ISP ทั้งหมด หน่วยงานรัฐบาลหรือเอกชนทุกแห่งที่จัดตั้งและให้บริการเครือข่าย Internet ทั้งที่ใช้สายเคเบิล และไร้สาย หน่วยงานราชการ บริษัทห้างร้านเอกชน องค์กรต่างๆ ร้านอินเทอร์เน็ต คาเฟ่ สถานศึกษา ห้างสรรพสินค้า ภัตตาคาร ร้านคาเฟ่ สนามบิน ฯลฯ ที่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าข่าย "ผู้ให้บริการ"ทั้งสิ้น

สรุปง่ายๆก็คือ ที่ไหนมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กฎหมายคอมพิวเตอร์ถือเป็น "ผู้ให้บริการ" มีหน้าที่ต้องบันทึกและเก็บรักษา traffic data ไว้ทั้งหมด มิฉะนั้นจะมีความผิดตามกฎหมายกฎหมายคอมพิวเตอร์บังคับให้ "ผู้ให้บริการ" ต้องเก็บ traffic data อย่างน้อย ๓ เดือน หรือสามารถยืดออกไปเป็น ๑ ปี ถ้าหากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่มีคำสั่ง traffic data จะระบุต้นทางและปลายทางข้อมูลหมายเลขโทรศัพท์ IP address การเข้าออกของข้อมูล ปริมาณข้อมูล ระยะเวลาเริ่มต้น ระยะเวลาสิ้นสุด วันเวลาเข้าออกอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ดังนั้น คนเล่นอินเทอร์เน็ตถ้าไปกระทำความผิดโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทคนอื่น หรือกระทำความผิดอื่นๆเข้าก็สามารถจะถูกจับกุมดำเนินคดี หรือถูกฟ้องร้องได้

เสมอ เพราะสามารถย้อนรอยหาตัวผู้กระทำความผิด จากผลของกฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐ นั้นเอง^{๕๖}

๒. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด หมวด ๑ ความรับผิดเพื่อละเมิด มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดีทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา ๔๒๑ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้นท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๔๒๒ ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้นท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด

มาตรา ๔๒๓ ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืน ต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดีหรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดย ประการอื่นก็ดีท่านว่า ผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อ ความเสียหายอย่างใดอันเกิดแต่การนั้นแม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริงแต่หากควรจะได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้วท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่^{๕๗}

การหมิ่นประมาททางแพ่ง ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๓ นั้นต้องเข้าตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. มีการกล่าวหรือไขข่าวอย่างแพร่หลาย
๒. ข้อความที่กล่าวฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง
๓. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลอื่น เสียหายทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาท่านว่าหากเข้าตามหลักเกณฑ์นี้ ผู้กล่าวจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน^{๕๘}

สรุป หากประชาชนละเมิดข้อ ๔ การกระทำของบุคคลก็จะเข้าองค์ประกอบของข้อ ๔ มุสาวาทมืองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (ค) มีความพยายามเกิดจากจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น และเข้าองค์ประกอบ

^{๕๖} Skyhawk Web Press, กฎหมายหมิ่นประมาท และกฎหมายคอมพิวเตอร์ ๒๕๕๐, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://skyhawk.๑๒๕mb.com/law.html> [๑๕ ก.ค.๖๐].

^{๕๗} กฎหมายไทย ดอทคอม, ประมวลกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kodmhai.com/m๒/m๒-๒/m๒-๒๗๖-๒๘๗.html>[๑๕ ก.ค. ๖๐].

^{๕๘} ผู้พิพากษา: การไขข่าวแพร่หลาย, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: smf_n/index.php?topic=๕๙๒๓.๐;wap๒[๑๕ ก.ค. ๖๐].

ของกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง การหมั้นประมาททางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๒๓ นั้นคือ ๑. มีการกล่าวหรือไขข่าวอย่างแพร่หลาย ๒. ข้อความที่กล่าวผิดต่อความเป็นจริง ๓. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลอื่นเสียหายทางทำมาหาได้ และองค์ประกอบของกฎหมายอาญาหมวด ๓ ความผิดฐานหมั้นประมาทอีกทั้งอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ฉบับใหม่ล่าสุดได้ตั้งนั้น หากประชาชนสามารถนำกฎหมายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมทำให้สังคมมีชีวิตรอยู่อย่างปลอดภัยและมีความสุข

ศีลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทหมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรัยมีชขปมาทัญฐานา เวรมณี)

โดยภาพรวม โดยปกติไม่ดื่มสุรา แต่อาจจะสูบบุหรี่บ้าง^{๕๙} ไม่เสพสุราและของมีเมาไม่สูบบุหรี่ ไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด^{๖๐} ไม่สนับสนุนให้คนในครอบครัวมีการเสพสุราหรือยาเสพติดอื่น^{๖๑} พยายามรณรงค์ให้ชุมชน ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ยาเสพติด^{๖๒} รู้ถึงโทษของการผิดศีลข้อ ๕ ช่วยเหลือทางราชการรณรงค์ เมาไม่ขับ^{๖๓} อดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยักที่จะทำให้ละเมิดศีลข้อ ๕^{๖๔} เห็นด้วยกับการส่งเสริมไม่ให้ดื่มสุราในงานบุญต่างๆ เคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๕^{๖๕} มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง^{๖๖}

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นางบุญสม เฌอแอม, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๑} สัมภาษณ์ นางจุฬารัตน์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายแก้ว กองสี, ทำนา, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นางสาวสิดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ แก้วพล, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๖} สัมภาษณ์ น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สรุป โดยภาพรวมไม่ละเมิดศีลข้อ ๕

สภาพปัญหา มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง และการสูบบุหรี่เป็นบางครั้ง

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในสังคมไทยส่วนมากชอบความสนุกสนาน จะเห็นได้จากงานประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช และงานเลี้ยงต่างๆ ที่เป็นงานมงคล และงานอวมงคล ที่จะขาดไม่ได้เลย คือ สุรา น้ำเมา หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภททำอย่างไรเราจึงจะไม่ตกเป็นทาสน้ำเมาเหล่านี้ หากเราเคร่งครัดอยู่ในศีลข้อ ๕ ได้ ศีลข้อนี้เป็นข้อที่สำคัญมากในหมวดของศีล เพราะเหตุใด ซึ่งในทัศนะของพระพุทธศาสนาและนักวิชาการหลายๆ ท่าน มีดังนี้

สุราเมรัยมีชะปมาทฎฐาน แปลว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะน้ำเมากล่าวคือ สุราและเมรัย” คือ แปลคำ “มีชะ” ว่าน้ำเมา” แปล ดังนี้เท่าที่บอกเอาคำ “สุราเมรัย” เป็นคำขยายความของ “มีชะ” หมายถึง มีชะ (คือของเมา) มี ๒ ประเภทคือสุราและเมรัย และมีอธิบายขยายความซึ่งแปลได้ว่า “เจตนา คือ ความตั้งใจดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัยดำเนินไป ทางกายทวารด้วยความประสงค์ในการดื่มเรียกว่า สุราเมรัยมีชะปมาทฎฐานะ” ความมุ่งหมายเพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนเองให้สมบูรณ์ มุ่งคุ้มครองกายไม่ให้ปริตคุ้มครองจิตไม่ให้วิปลาสขอบเขตและข้อห้ามของศีลข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมดังนี้โดยตรงคือน้ำเมา ได้แก่

- สุรา หรือเหล้าเป็นน้ำเมาที่กลั่นแล้ว

- เมรัยคือ น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์สาโทกระแช่น้ำตาลเมาโดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น กัญชา ฝิ่น เฮโรอีน สารระเหย ยาบ้า ยาอี เป็นต้น กิริยาที่แสดงว่าผิดศีลไม่เฉพาะแต่การดื่มอย่างเดียวเท่านั้น แต่หมายถึงวิธีการเสพทุกชนิด เช่น การกลืนการดมการดูดการสูบการฉีดด้วย^{๖๗}

องค์ประกอบของสุราเมรัยมีชะปมาทฎฐาน มี ๔ ประการ คือ

๑. มีชะภาโว ความเป็นของเมา

๒. ปาตุกัมยตาจิตตัง จิตคิดจะดื่ม

๓. ตัซโซวยาโม ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น

๔. อัชโณหรณัง กลืนให้ล่องลงในลำคอ^{๖๘}

เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการแล้ว ศีลขาด ถ้าไม่ครบองค์ถือว่า ไม่ขาดแต่อาจต่าง

^{๖๗} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีล - เบญจธรรม, หน้า ๓๑-๓๓.

^{๖๘} พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๒.

พร้อม และถ้าผู้ดื่ม ๆ จนเกิดความมึนเมาขาดสติ ก็จะสามารถกระทำทุจริตอื่น ๆ ได้การดื่มสุราเป็นข้อพึงละเว้น สำหรับบุคคลที่ต้องการรักษาศีล ๕ และเป็นข้อที่หลายคนพยายามหาข้อยกเว้น เพราะในปัจจุบัน เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตำมีจำนวนมากมีจำหน่ายมากขึ้น และเป็นที่นิยมในสังคมดื่ม เพราะการเชิญชวนให้ดื่มอวยพร บางคนบอกว่าดื่มเพื่อสังคมจินตเดียวยังไม่ทันเมายังครองสติได้หรือดื่มเบียร์วันละกระป๋องซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์ของศีลเพียงแค่ดื่มล่วงล้ำคอกก็ศีลขาดแล้ว

ตัวอย่างข่าวจากสื่อต่าง ๆ เป็นอุทาหรณ์สำหรับผู้ละเมิดศีลข้อ ๕

หนุ่ม ๓๒ เมहनิก ขับรถกระบะเฉี่ยวชนรถคันอื่น ก่อนเสียหลักตกลงข้างทาง บนถนนเทพรัตน์ กม.๕๑ เจ้าหน้าที่กู้ภัยเข้าช่วยเหลือ โวยวายใส่ ก่อนมานอนหลับอยู่บนถนน ตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาล ตรวจแอลกอฮอล์เมื่อเวลา ๒๐.๓๐ น. วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ ร.ต.อ.สุริยันต์ แก้วพิบูลย์ รอง สว.(สอบสวน) สภ.บางปะกง พร้อมหน่วยกู้ภัยฉะเชิงเทรา ตรวจสอบเหตุรถตกข้างทางบนถนนเทพรัตน์ (บางนา-ตราด) กม. ๕๑ ช่องทางทางด่วน ขาเข้า กทม. หมู่ ๔ ต.ท่าข้าม อ.บางปะกงที่เกิดเหตุ พบรถกระบะ อีซูซุ ดีแม็ก สีบรอนซ์ ทะเบียน บย ๑๓๑๗ จันทบุรี เสียหลักตกข้างทาง ส่วนคนขับทราบชื่อ นายเชิดชาย ชาติวงศ์ อายุ ๓๒ ปี อยู่ในอาการมึนเมาอย่างหนัก นอนหลับอยู่บนถนน ก่อนที่ตำรวจจะให้กู้ภัยนำตัวส่งโรงพยาบาลจุฬารัตน์ ๑๑ นอกจากนี้ ในที่เกิดเหตุ ยังพบรถกระบะ โตโยต้า วิโก้ สีบรอนซ์ทอง ทะเบียน ผก ๗๕๓๕ นครปฐม จอดอยู่ข้างทาง มีรอยเฉี่ยวข้างขวาพังเสียหาย มีนายอดิพงษ์ บัวน้อย อายุ ๓๑ ปี เป็นคนขับ และรถจักรยานยนต์ ยามาฮ่า เอ็มสแลช สีเขียว-ดำ ทะเบียน ๒ กณ ๓๗๒๘ ชลบุรี ของนายกิตติชัย มาลัยทอง อายุ ๑๘ ปี โดยทั้งสองคันถูกรถของนายเชิดชายขับเฉี่ยวชนช่วง กม.๕๒ ช่องทางด่วนก่อนที่จะขับหลบหนีแล้ว เสียหลักตกข้างทาง โดยอาสาสมัครหน่วยกู้ภัยฉะเชิงเทรา หลังจากรถแจ้งเหตุก็ได้เข้าช่วยเหลือนายเชิดชายที่หมดสติอยู่ในรถ แต่พอตื่นขึ้นมาก็เอะอะโวยวาย ก่อนจะเดินออกมาบนถนนแล้วเสียหลักล้มลงไปข้างทาง ก่อนที่กู้ภัยจะช่วยเหลือขึ้นมา นายเชิดชายก็นอนหลับต่อ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาถึง จึงให้นำตัวส่งโรงพยาบาลตรวจแอลกอฮอล์ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป^{๖๔}

ความผิดทางกฎหมาย โทษของผู้ขับขณะเมาแล้วขับ(ตรวจพบแอลกอฮอล์เกิน ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์)

^{๖๔} ไทยรัฐออนไลน์, กระบะเมาขับ เฉี่ยวชนก่อนพุ่งลงข้างทาง, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://www.thairath.co.th/content/๑๐๕๑7๖๔\[๑๕ ก.ค. ๖๐\]](https://www.thairath.co.th/content/๑๐๕๑7๖๔[๑๕ ก.ค. ๖๐]).

เมาแล้วขับ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับ ๕,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ไม่น้อยกว่า ๖ เดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาต

เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จำคุกไม่เกิน ๑-๕ ปี หรือปรับ ๒๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ไม่น้อยกว่า ๑ ปี หรือเพิกถอนใบอนุญาต

เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส จำคุกไม่เกิน ๒-๖ ปี หรือ ปรับ ๔๐,๐๐๐-๑๒๐,๐๐๐ บาท พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ไม่น้อยกว่า ๒ ปี หรือเพิกถอนใบอนุญาต

เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จำคุกไม่เกิน ๓-๑๐ ปีหรือปรับ ๖๕,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ บาท พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ เพิกถอนใบอนุญาต

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ขับขี่รถยนต์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกิน ๕๐ มิลลิกรัมถือว่าเมาแล้วขับ ซึ่งมีความผิดต้องติดคุกถูกปรับ และบำเพ็ญประโยชน์แต่หากเป็นเรื่องความคุ้มครองของประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจ ทั้งประเภท ๑, ๒ และ ๓ กรณีเมาแล้วขับนั้น กฎหมายยังคงกำหนดให้ได้รับความคุ้มครองจาก บริษัทที่รับประกันภัย หากเกิดอุบัติเหตุแล้วตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ได้ไม่เกิน ๑๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ แต่หากเกินกว่านี้ ประกันภัยสามารถปฏิเสธความคุ้มครองได้^{๗๐}

สรุป จะเห็นได้ว่า ศิล ๕ ประการดังกล่าวจัดเป็นข้อปฏิบัติของชาวพุทธผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ต้องรักษาให้ได้อย่างหย่อนบ้างตามภูมิความสามารถของตนข้อที่สำคัญที่สุดคือข้อที่ ๕ การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันทำให้ประมาทส่วนศิลปอีก ๔ ข้อนั้นเป็นผลกระทบต่อการประพฤติผิดศิลปข้อที่ ๕ นั้น ซึ่งการจะงดเว้นจากการดื่มสุราได้นั้นพึงปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

๑. สมาทานวิรติตั้งใจว่าจะงดเว้นไม่ประพฤติก่อล่วงละเมิดศิลปทั้ง ๕ ข้อตลอดชีวิต
 ๒. ลงมือปฏิบัติตามด้วยความมีสติทุกลมหายใจเข้าออกว่าเราทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ตนและสังคม
 ๓. คิดถึงประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติตามศิลป ตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่ว่าศิลปทำให้สวศิลปทำให้รวยและศิลปช่วยให้รอด
 ๔. นึกถึงประโยชน์ที่แท้จริงของศิลปคือความสงบสุขแห่งใจของตน
- จะเห็นได้ว่า การประพฤติผิดศิลปข้อที่ ๕ เป็นเหตุทำให้ผิดให้ศิลปอีก ๔ ข้อรวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเกิดพฤติกรรมการเสพสุรานี้มีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เข้ามามี

^{๗๐} Tkalcohol, บทลงโทษคนเมาแล้วขับ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tkalcohol.com/content/117> [๑๕ ก.ค. ๖๐].

ส่วนเกี่ยวข้องอันเป็นเหตุทำให้เกิดการละเมิดศีลและก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม^{๗๑}

หากประชาชนไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ย่อมรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่นได้ อาจจะไม่เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และปัญหาทางสังคมในเรื่องยาเสพติด สังคมก็จะสงบสุขประเทศชาติก็จะพัฒนา ซึ่งมนุษย์เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ามากที่สุดของประเทศ

๔.๒ สรุปการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

การประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสามารถสรุปทั้ง ๕ ข้อ ได้ดังนี้ คือ

๑. การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๑ ด้านการละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี)

โดยภาพรวม ส่วนมากจะไม่ค่อยฆ่าสัตว์ใหญ่ ซึ่งจะซื้อเนื้อสัตว์จากตลาดมาประกอบอาหาร อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุมิให้เกิดความรุนแรงในหมู่เพื่อน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ สภาพปัญหาเป็นส่วนน้อยในบางครั้งที่มีการฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น ล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมู รวมถึงเบียดไก่ ในงานบุญ งานเลี้ยง และเป็นอาหารภายในครอบครัว และเมื่อมีการสังสรรค์ภายในบ้านหรือครอบครัว แต่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ สัตว์ประเภทเป็นพาหนะนำเชื้อโรคมาสู่คน เช่น ยุง แมลงสาบ มด สัตว์เลื้อยคลานบางประเภทมีการฆ่าอยู่เสมอ เพราะกลัวสัตว์มากัดหรือทำร้ายตนเองและคนในครอบครัว แต่ในชุมชนไม่มีการฆ่ามนุษย์ หรือคดีร้ายแรงแต่อย่างใด ซึ่งหากประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๑ โดยเคร่งครัด ก็จะไม่ละเมิดศีลข้อ ๑ ชุมชนและบุคคลในชุมชนนั้น ๆ จะเกิดความเมตตาจิตใจ อ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ จะไม่กล้าฆ่าหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะไม่กระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

^{๗๑} สิบเอกสุชาย ทะสุวรรณ, “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ ๕ กรณีศึกษากฎหมายสงฆ์รักษาพระองค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๔.

๒. การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)

โดยภาพรวม ยังคงรักษาศีลข้อ ๒ ไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม สภาพปัญหา อาจจะมีหยิบจับของภายในบ้านที่วางอยู่ไปใช้โดยไม่ได้ออกกล่าวใคร เพราะเห็นเป็นของใช้ที่อยู่ในบ้านของตนเอง และในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็กๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชนอำเภอสุวรรณคูหาไม่ละเมิดศีลข้อ ๒ ก็จะไม่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการลักทรัพย์

๓. การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี)

โดยภาพรวม ส่วนมากเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน สภาพปัญหา อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การที่ประชาชนเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตนก็จะไม่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น

๔. การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี)

โดยภาพรวม ส่วนมากเคร่งครัดในศีลข้อ ๔ สภาพปัญหา มีบางครั้งที่โกหกเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งหากเป็นการพูดที่เข้าองค์ประกอบความผิดของศีลข้อ ๔ มุสาวาทมองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้นการพูดนั้นอาจจะมีผลทางกฎหมายกฎหมายอาญา และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ด้วย

๕. การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรัยมัชฌมาทักฏฐานา เวรมณี)

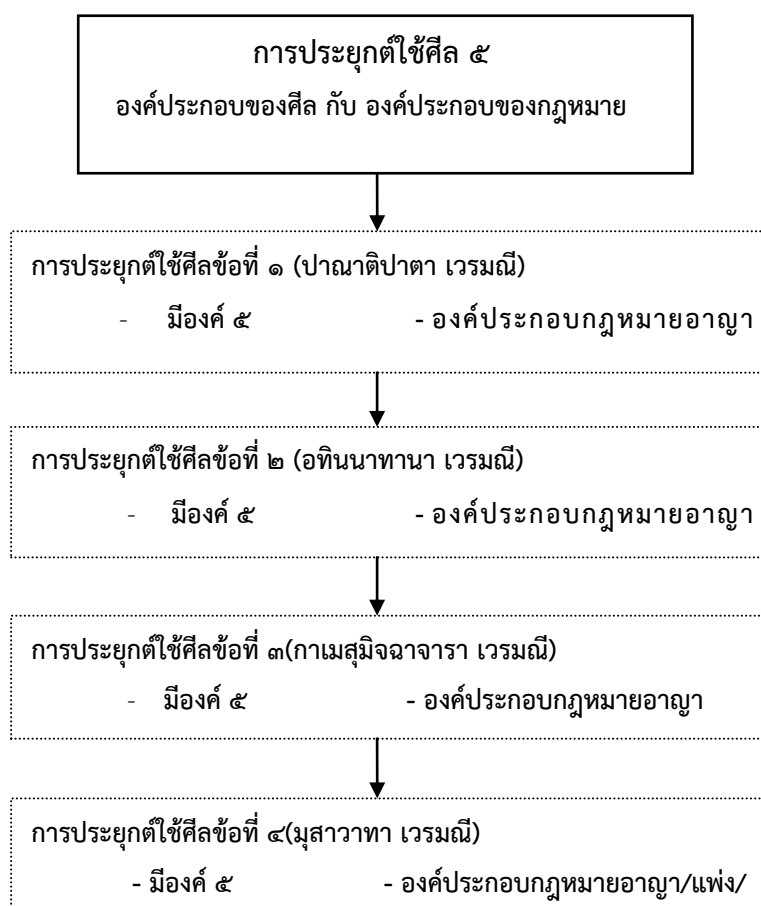
โดยภาพรวม ไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ สภาพปัญหา มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง และการสูบบุหรี่เป็นบางครั้งการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในสังคมไทยส่วนมากชอบความสนุกสนาน จะเห็นได้จากงานประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช และงานเลี้ยงต่างๆ ที่เป็นงานมงคล และงานอวมงคล ที่จะขาดไม่ได้เลย คือ สุรา น้ำเมา หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท หากเราเคร่งครัดอยู่ในศีลข้อ ๕ ได้ เราก็จะไม่เป็นทาสน้ำเมาการดื่มสุราเป็นข้อพึงละเว้นสำหรับบุคคลที่ต้องการรักษาศีล ๕ และเป็นข้อที่หลายคนพยายามหาข้อยกเว้นเพราะในปัจจุบันเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตำมีจำนวนมากมีจำหน่ายมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับในสังคมหากเราไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ก็จะไม่มีความผิดทางกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่

ร่างกายโดยได้รับบาดเจ็บ หรือบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ชีวิต หรือการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจร เป็นต้น

สรุป ประเทศไทยในปัจจุบันจะมุ่งเน้นความเจริญด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมมีการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในทางวัตถุ และสิ่งอำนวยความสะดวกเกือบทุก ๆ ด้าน ทำให้สังคมไทยเกิดค่านิยมทางวัตถุมากขึ้นสังคมปัจจุบันจึงมีกลุ่มคนที่มีค่านิยมเช่นนิยมความหรูหราฟุ่มเฟือยวัตถุนิยม ความเป็นอิสระไม่ยึดมั่นในประเพณี ชื่นชมวัฒนธรรมตะวันตก และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไหลเข้ามาสู่สังคมไทย โดยมีกระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยมที่มีสื่อเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นพฤติกรรมของคนในสังคมให้เห็นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดยเฉพาะ ปัญหาของอาชญากรรม ปัญหาการทำแท้ง ยาเสพติด เป็นต้น จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมเลียนแบบของมนุษย์ ซึ่งเลียนแบบตามสื่อตาราคะครโทรทัศน์และภาพยนตร์นักร้อง โดยไม่เป็นตัวของตัวเองไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควรอย่างไร นัยอาจเป็นเพราะสังคมไทยให้คุณค่าและความสำคัญกับกระแสวัตถุซึ่งบุคคลบางคนหรือบางกลุ่มยังขาดวิจารณญาณในการพิจารณาแยกแยะความถูกต้องเหมาะสมได้ด้วยตนเอง จึงอาจถูกสื่อล่อลวงทำให้เกิดพฤติกรรมการเสพบริโภคและเลียนแบบโดยมิได้คำนึงถึงโทษของสิ่งต่าง ๆ จึงนำไปสู่ปัญหาดังกล่าว

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู” ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๑. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ๓. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยได้แก่ พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จำนวน ๒๕ รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ อภิปรายผล

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิจัยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕ ศีล ๕ เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการปฏิบัติของมนุษย์ ที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันและมีความสัมพันธ์กับกฎหมายของบ้านเมืองที่ประชาชนในสังคมต้องปฏิบัติตาม บุคคลใดจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ เรียกว่าเป็นกฎหมายปิดปาก ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นเพราะ ปัจจุบันส่งเสริมค่านิยมทางวัตถุมากกว่าการส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ การศึกษาก็มุ่งเน้นพัฒนาการแข่งขันด้านสติปัญญารวมทั้งวิชาการด้านต่าง ๆ มากกว่าการส่งเสริมสร้างด้านคุณธรรมและศีลธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดวิธีแก้ปัญหของสังคมนั้น ควรเน้นการบูรณาการทางสังคม ด้วยการขับเคลื่อนผ่านการกระบวนเรียนรู้และส่งเสริมแนวคิดทางศาสนาหรือศีลธรรม เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนให้มีการศึกษาที่ถูกต้อง คือ การศึกษาที่พัฒนาทั้งทางกายและทางความคิดจิตใจควบคู่กันไป ถือเป็นหลักการสำคัญในพัฒนาสังคมที่มุ่งให้ประชาชนมีความสมบูรณ์แบบในตนเองและมีความสามารถในการประพฤติปฏิบัติในการทำหน้าที่ของตนทางสังคมได้เป็นอย่างดี สังคมก็จะสงบ

สุขเมื่อประชาชนไม่กระทำผิดศีลธรรมก็จะไม่กระทำผิดกฎหมายของรัฐนั้นๆ ประเทศชาติก็จะมี ความมั่นคงเจริญก้าวหน้าเพราะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในที่สุด ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ ศีล ๕ ของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ศีลทั้ง ๕ ข้อ สรุปได้ ดังนี้

๑. ศีลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี) โดยภาพรวม ประชาชนชาวสุวรรณคูหาส่วนมาก จะไม่ค่อยฆ่าสัตว์ใหญ่ ซึ่งจะซื้อเนื้อสัตว์จากตลาดมาประกอบอาหาร มีการรักษาสภาพแวดล้อมโดยใช้สมุนไพรธรรมชาติ และปฎิหมักชีวภาพ มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุมิให้เกิดความรุนแรงในหมู่เพื่อน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากประชาชนในชุมชนรักษาศีลข้อที่ ๑ โดยเคร่งครัด ชุมชนและบุคคลในชุมชนนั้น ๆ จะเกิดความเมตตาจิตใจอ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ จะไม่กล้าฆ่าหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะไม่ทำผิดกฎหมายบ้านเมืองด้วย

๒. ศีลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี) โดยภาพรวมประชาชนชาวสุวรรณคูหา ยังคงรักษาศีลข้อ ๒ ไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในชุมชนอำเภอสุวรรณคูหา หากไม่ละเมิดศีลข้อ ๒ ก็จะไม่ทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานลักทรัพย์

๓. ศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิจจา จารา เวรมณี) โดยภาพรวม ประชาชนชาวสุวรรณคูหา โดยส่วนมากเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การที่ประชาชนเคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน ก็จะไม่ทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหมวดความผิดเกี่ยวกับเพศ

๔. ศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี) โดยภาพรวม เคร่งครัดในศีลข้อ ๔ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากประชาชนละเมิดศีลข้อ ๔ การกระทำของบุคคลก็จะเข้าองค์ประกอบของศีลข้อ ๔ มุสาวาท มีองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้นและเข้าองค์ประกอบของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง การหมิ่นประมาททางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๒๓ นั้น คือ ๑. มีการกล่าวหรือไขข่าว อย่างแพร่หลาย ๒. ข้อความที่กล่าวผิดต่อความเป็นจริง ๓. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลอื่นเสียหายทางทำมาหาได้ และองค์ประกอบของกฎหมายอาญาหมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท อีกทั้งอาจจะมี ความผิดตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๖๐ ฉบับใหม่ล่าสุดได้ ดังนั้น หากประชาชน

สามารถนำกฎหมายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมทำให้สังคมมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยและมีความสุข

๕. ศิลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทหมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรัยมีชขปมาทัญฐานา เวมณี)

โดยภาพรวม โดยปกติไม่ดื่มสุรา แต่อาจจะสูบบุหรี่บ้าง ไม่เสพสุราและของมีนเมา ไม่สูบบุหรี่ ไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด ไม่สนับสนุนให้คนในครอบครัวมีการเสพยาหรือยาเสพติดอื่น พยายามรณรงค์ให้ชุมชนรู้ถึงโทษของการผิดศีลข้อ ๕ ช่วยเหลือทางราชการรณรงค์ เมาไม่ขับ อดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยักที่จะทำให้ละเมิดศีลข้อ ๕ เห็นด้วยกับการส่งเสริมไม่ให้ดื่มสุราในงานบุญต่างๆ เคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๕ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การประพฤติผิดศีลข้อที่ ๕ เป็นเหตุทำให้เกิดให้ศีลอีก ๔ ข้อรวมทั้งหมดก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเกิดพฤติกรรมการเสพยาในนั้นมีปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอันเป็นเหตุ ทำให้เกิดการละเมิดศีลและก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม หากประชาชนไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ย่อมรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่นได้ อาจจะไม่เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และปัญหาทางสังคมในเรื่องยาเสพติด สังคมก็จะสงบสุขประเทศชาติก็จะพัฒนา

๕.๑.๒ ผลการวิจัยสภาพปัญหาการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม สรุปตามประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. ศิลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวมณี) สภาพปัญหา มีเป็นส่วนน้อยในบางครั้งที่มีการฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น ล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมู รวมถึงเป็ดไก่ ในงานบุญ งานเลี้ยง และเป็นอาหารภายในครอบครัว และการสังสรรค์ภายในบ้าน แต่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ สัตว์ประเภทเป็นพาหนะนำเชื้อโรคมาสู่คน เช่น ยุง แมลงสาบ มด สัตว์เลื้อยคลานบางประเภทมีการฆ่าอยู่เสมอ เพราะกลัวสัตว์มากัดหรือทำร้ายตนเองและคนในครอบครัว

๒. ศิลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เปียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวมณี) สภาพปัญหา อาจจะมีหยิบจับของภายในบ้านที่วางอยู่ไปใช้โดยไม่ได้ออกกล่าวใคร เพราะเห็นเป็นของใช้ที่อยู่ในบ้านของตนเอง และในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็ก ๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต

๓. ศิลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดีกในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิจจา จารา เวมณี) สภาพปัญหา อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง

๔. ศิลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพฤติกรรมโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี) สภาพปัญหา มีบางครั้งที่โกหกเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว หรือเรียกว่า โกหกสีขาว

๕. ศิลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องทองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทหมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมрымัมชปมาทัญญานา เวรมณี)

สภาพปัญหา มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง หรือดื่มในงานเลี้ยง งานบุญตามประเพณีต่าง ๆ

๕.๑.๓ ผลการวิจัยแนวทางการแก้ไขการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู สรุบทิ้ง ๕ ข้อ มีดังนี้

ศีล ข้อ ๑ ชุมชนยังไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพ จึงเกิดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร แนวทางการแก้ไข คือ ส่งเสริมให้กินเจ หรือมังสวิวัติเพื่อสุขภาพ ต้องอดทนอดกลั้น รู้จักยับยั้งชั่งใจ ศิลข้อ ๒ ความยากจน ต้องดิ้นรนเอาตัวรอด หรืออาจจะกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจหรือมีเจตนาจะกระทำ แนวทางการแก้ไข คือ ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก ๆ ใช้ธรรมมะขัดเกลาจิตใจ ศิลข้อ ๓ คือ การขาดจิตสำนึกไม่รู้จักพอในกาม แนวทางการแก้ไข คือ ปลุกจิตสำนึกให้นึกถึงปัญหาที่จะตามมา และรณรงค์เรื่องการแต่งกายสุภาพแบบไทย รักนวลสงวน ศิลข้อ ๔ การพูดเท็จเพื่อเอาตัวรอด พูดเท็จจนเป็นนิสัย หรือเพื่อความสบายใจของบุคคลอื่นก็ถือว่าละเมิดศีลข้อ ๔ แนวทางการแก้ไข คือ เข้มงวด เรื่องวัฒนธรรมภาษา จัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม และต้องปลูกฝังให้เป็นคนซื่อสัตย์ มีความละเอียด ซึ่งต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เป็นต้น ศิลข้อ ๕ สังคมไทยเป็นสังคมสังสร นิยมดื่มสุราในงานต่าง ๆ ทำให้ขาดสติ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ และมีวงจำหน่ายทั่วไป แนวทางการแก้ไข คือ รณรงค์ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของการดื่มสุรา ปิดโรงงานสุรา และลงโทษอย่างหนัก ควบคุมสังคม ทำบุญไม่มีเหล้า ไม่ควรดื่มสุราขณะขับรถ การปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามกฎหมายบ้านเมืองอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๕.๑.๔ ผลการวิจัยการประยุกต์ใช้ศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน สรุไปได้ดังนี้

การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๑ หากประชาชนในชุมชนรักษาศีลข้อที่ ๑ โดยเคร่งครัด การกระทำตามกล่าวไม่ครบองค์ ๕ ตามศีลข้อ ๑ ปาณาติบาต คือ (ก) สัตว์มีชีวิต (ข) รู้ยู่สัตว์มีชีวิต (ค) มีจิตคิดจะฆ่า (ง) มีความพยายามในการฆ่า (จ) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น หากบุคคลใดรักษาศีลข้อที่ ๑ ได้ก็จะไม่ทำผิดประมวลกฎหมายอาญาความผิดเกี่ยวกับชีวิตบุคคลในชุมชนนั้น ๆ จะเกิดความเมตตาจิตใจอ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ จะไม่กล้าฆ่าหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะไม่ทำผิดกฎหมายบ้านเมืองดังกล่าว

การประยุกต์ใช้ศีลข้อที่ ๒ ในชุมชนอำเภอสุวรรณคูหา ในแง่ของศีลหากผู้ใดละเมิดศีลข้อ ๒ การกระทำเข้าองค์ประกอบศีล ข้อ ๒ อทินนาทาน ซึ่งมีองค์ ๕ คือ (ก) ของผู้อื่นหวงแหน

(ข) รู้ว่าเขาหลงแทน (ค) มีจิตคิดจะลัก (ง) มีความพยายามลัก (จ) ลักของได้ด้วยความพยายาม นั้น ก็จะเป็นการละเมิดศีลข้อ ๒ ในแง่กฎหมายก็จะเป็นการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท” ผู้นั้นก็มีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว

การประยุตต์ใช้ศีลข้อ ๓ หากประชาชนปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติดนนอกใจคู่ครองของตน ก็จะไม่เป็นการกระทำผิดในแง่ของศีล และในแง่กฎหมาย ก็จะไม่เป็นการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหมวดความผิดเกี่ยวกับเพศ

การประยุตต์ใช้ศีลข้อ ๔ การพูดในทางสร้างสรรค์ พูดในสิ่งที่ดีย่อมไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าหากพูดโกหก พูดเพ้อเจ้อ พูดเท็จ ย่อมเกิดปัญหาตามมาอย่างแน่นอน หากเข้าองค์ประกอบของศีลข้อ ๔ มุสาวาท มiongค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น ส่วนด้านกฎหมาย ความผิดของศีลข้อ ๔ หากจะนำไปเปรียบเทียบกับความผิดทางกฎหมาย สามารถแบ่งออกเป็น ความผิดทางกฎหมายอาญาเรื่องการดูหมิ่น หมิ่นประมาท และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องละเมิด การไขข่าวแพร่หลาย เป็นต้น

การประพฤติดศีลข้อที่ ๕ เป็นเหตุทำให้เกิดให้ศีลอีก ๔ ข้อรวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ซึ่งการเกิดพฤติกรรมการเสพสุรานัน มีปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอันเป็นเหตุ ทำให้เกิดการละเมิดศีลและก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม หากประชาชนไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ย่อมรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่นได้ อาจจะไม่เกิดความสูญเสียต่อชีวิตทรัพย์สิน และปัญหาทางสังคมในเรื่องยาเสพติด หากเราไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ก็จะไม่มีความผิดกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกายโดยได้รับบาดเจ็บ หรือบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ชีวิต หรือการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจร เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ จากการวิจัยเรื่อง “การประยุตต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู” โดยภาพรวมจากการวิจัย ทำให้ทราบว่า มีปัญหาและอุปสรรคเล็กน้อย ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ประสบผลสำเร็จได้ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

(๑) ศิลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี) โดยภาพรวม ประชาชนชาวสุพรรณคูหาส่วนมาก จะไม่ค่อยฆ่าสัตว์ใหญ่ ซึ่งจะซื้อเนื้อสัตว์จากตลาดมาประกอบอาหาร มีการรักษาสภาพแวดล้อมโดยใช้สมุนไพรธรรมชาติ และปลูกหมักชีวภาพ มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุมิให้เกิดความรุนแรงในหมู่เพื่อน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ สภาพปัญหา มีเป็นส่วนน้อยในบางครั้งที่มีการฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น ล้มวัว ล้มควาย ฆ่าหมู รวมถึงเปิดไก่ ในงานบุญ งานเลี้ยง และเป็นอาหารภายในครอบครัว และการสังสรรค์ภายในบ้าน แต่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ สัตว์ประเภทเป็นพาหนะนำเชื้อโรคมารูคน เช่น ยุง แมลงสาป มด สัตว์เลื้อยคลานบางประเภทมีการฆ่าอยู่เสมอ เพราะกลัวสัตว์มากัดหรือทำร้ายตนเองและคนในครอบครัว การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากประชาชนในชุมชนรักษาศิลข้อที่ ๑ โดยเคร่งครัด ชุมชนและบุคคลในชุมชนนั้น ๆ จะเกิดความเมตตาจิตใจอ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ จะไม่กล้าฆ่าหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะไม่ทำผิดกฎหมายบ้านเมืองด้วย บ้านเมืองก็จะสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับ **พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ** ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ผลการวิจัยพบว่า การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์มีความสำคัญเพราะเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความสงบสุข ป้องกันการเบียดเบียนชีวิตและความหวาดระแวงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสัตว์ และในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจหลักศีลข้อนี้ถูกต้องแต่ไม่สามารถจะปฏิบัติให้สมบูรณ์ได้ เพราะความจำเป็นในการดำรงชีวิต และเชื่อว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาปมีผลทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ผู้ที่ปฏิบัติที่ขาดความเข้าใจอย่างถูกต้องในการรักษาศีลจะเข้าใจว่าการรักษาศีลยากเกินไปจึงไม่รักษาศีล

(๒) ศิลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี) โดยภาพรวมประชาชนชาวสุพรรณคูหา ยังคงรักษาศีลข้อ ๒ ไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม สภาพปัญหา อาจจะมีหยิบจับของภายในบ้านที่วางอยู่ไปใช้โดยไม่ได้ออกกล่าวใคร เพราะเห็นเป็นของใช้ที่อยู่ในบ้านของตนเอง และในชุมชนอาจจะมีบ้างที่เด็ก ๆ บางคนหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในชุมชนอำเภอสุพรรณคูหา หากไม่ละเมิดศีลข้อ ๒ ก็จะไม่ทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับ **อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล** ได้ศึกษาปัญหาพิเศษเรื่อง “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ ๓ เว้นจากการประพฤติดินในกาม และศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยในระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ ๔ เว้นจากการพูดปดอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นอกนั้นคือ อายุสถานภาพ สมรส อาชีพ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้า

(๓) ศิลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุมิจนาจาร่า เวมณิ) โดยภาพรวม ประชาชนชาวสุวรรณคูหา โดยส่วนมากเคร่งครัดปฏิบัติตามศิลปข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน สภาพปัญหา อาจจะมีบางครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซง การประยุกตใช้ในชีวิตประจำวัน การที่ประชาชนเคร่งครัดปฏิบัติตามศิลปข้อ ๓ ไม่ประพฤติดินนอกใจคู่ครองของตน ก็จะไม่ทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหมวดความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาเถรียงศักดิ์ กิตติโชย (ไชยสมศรี) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม” จากการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบพรรณนา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า หลักคำสอนศีล ๕ เป็นหลักคุณธรรมเชิงห้ามปรามอันเป็นเครื่องมือที่เกื้อกูลให้ผู้ปฏิบัติตามสามารถเข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิตที่ตั้งตาม กระบวนการควบคุมทางสังคมทั้งหมดล้วนมีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานต่างๆ ของสังคม เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและจารีตประเพณี หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมปรากฏออกมาโดยการใช้มาตรการต่างๆ ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล การใช้มาตรการควบคุมทางสังคมดังกล่าว มุ่งก่อให้เกิดการควบคุมบุคคลสองประเภทคือ (๑) การควบคุมภายใน ซึ่งหมายถึงการปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคลให้มีhiriโอดตปะหรือมโนธรรมต้องการทำความดี ละเว้นการทำชั่วด้วยความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีของตนเองซึ่งเป็นหลักของความจริง และ (๒) การควบคุมภายนอก ซึ่งย้ำการให้รางวัลจิตใจให้คนทำความดีและการลงโทษเพื่อขู่ให้บุคคลละเว้นการทำความผิด ตามหลักเกณฑ์ความถูกต้องและเป็นธรรม ก่อให้เกิดความมีระเบียบวินัยในสังคม

(๔) ศิลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวมณิ) โดยภาพรวม เคร่งครัดในศิลปข้อ ๔ สภาพปัญหามีบางครั้งโกหกเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัว หรือเรียกว่า โกหกสีขาว การประยุกตใช้ในชีวิตประจำวัน หากประชาชนละเมิดศิลปข้อ ๔ การกระทำของบุคคลก็จะเข้าองค์ประกอบของศิลปข้อ ๔ มุสาวาท มีองค์ ๔ คือ (ก) เรื่องไม่จริง (ข) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (ค) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (ง) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้นและเข้าองค์ประกอบของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง การหมิ่นประมาททางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๒๓ นั้น คือ ๑. มีการกล่าวหรือไขข่าว อย่างแพร่หลาย ๒. ข้อความที่กล่าวผิดต่อความเป็นจริง ๓. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลอื่นเสียหายทางทำมาหาได้ และองค์ประกอบของกฎหมายอาญาหมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท อีกทั้งอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๖๐ ฉบับใหม่ล่าสุดได้ ดังนั้น หากประชาชนสามารถนำกฎหมายดังกล่าว ไปประยุกตใช้ในชีวิตประจำวันก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมทำให้สังคมมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ นันทนา อังสุรังสี ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบทที่อยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๓ จากการวิจัยภาคเอกสารสรุปผลการวิจัยว่า พระไตรปิฎกได้กล่าวถึง

ความสำคัญของศิลปะเป็นองค์แห่งความประเสริฐเบื้องต้นของการบรรลุนิพพานทางพระพุทธศาสนาและกล่าวถึง ปฐมเหตุแห่งการปรากฏของเบญจศิลป์ สืบเนื่องมาจากความละโมภและเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นการเบียดเบียนผู้อื่น นอกจากนี้ได้แสดงคุณและโทษของการปฏิบัติเบญจศิลป์ และละเมิดต่อเบญจศิลป์ทั้งชีวิตนี้และชีวิตหน้า ส่วนอรรถกถา ได้อธิบายเพิ่มเติมพร้อมทั้งแจกแจงรายละเอียดต่างๆ เช่น อธิบายความหมายของคำว่า ศิล คือ ความสงบ และแสดงประเภทและลักษณะของการรักษาศีลนอกจากนั้นกล่าวถึงองค์ประกอบหลักเกณฑ์การพิจารณาโทษ และประมวลวิธีการต่างๆ ที่นับว่าเป็นความพยายามในการละเมิดต่อเบญจศิลป์ จากการวิจัยภาคสนามพบว่า “ประชากรส่วนใหญ่ใน ๓ พื้นที่ ยังคงมีค่านิยมและปฏิบัติต่อเบญจศิลป์สอดคล้องตามหลักทฤษฎี คือ มีความเห็นว่าเบญจศิลป์มีความสำคัญมาก และบัญญัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคม และเห็นว่าการถือศีลนำไปสู่สุคติ พรุ่งพร้อมด้วยทรัพย์ และถึงความทุกข์ได้ ทั้งยังเห็นว่าเบญจศิลป์ไม่ขัดกับสภาพสังคมปัจจุบันการประกอบอาชีพและการพัฒนาความเจริญของชาติ แต่ยังมีประชากรบางส่วนในพื้นที่ที่ทำการวิจัย มีค่านิยมและการปฏิบัติต่อเบญจศิลป์เบี่ยงเบน และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัย ๓ ประการคือ อาชีพ, ความเจริญทางวัตถุ, ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเขตเมือง ดังนั้นหมู่บ้านชนบทจะยังคงรักษาค่านิยม และการปฏิบัติต่อเบญจศิลป์ได้ถูกต้องมากกว่าหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองซึ่งมีความใกล้ชิดกับเขตเมืองมากกว่า”

(๕) ศิลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องทองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทหมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรัยมัชฌิมาทฏฐานา เวรมณี)

โดยภาพรวม โดยปกติไม่ดื่มสุรา แต่อาจจะสูบบุหรี่บ้าง ไม่เสพสุราและของมีเมา ไม่สูบบุหรี่ ไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด ไม่สนับสนุนให้คนในครอบครัวมีการเสพสุราหรือยาเสพติดอื่น พยายามธรรมาจริยให้ชุมชนรู้ถึงโทษของการผิดศีลข้อ ๕ ช่วยเหลือทางราชการธรรมาจริย เมาไม่ขับ อดทน อดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้ายที่จะทำให้ละเมิดศีลข้อ ๕ เห็นด้วยกับการส่งเสริมไม่ให้ดื่มสุราในงานบุญต่างๆ เคร่งครัดปฏิบัติตามศีลข้อ ๕ สภาพปัญหา มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นบางครั้ง หรือดื่มในงานเลี้ยง งานบุญตามประเพณีต่าง ๆ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การประพฤติผิดศีลข้อที่ ๕ เป็นเหตุทำให้เกิดให้ศีลอีก ๔ ข้อรวมทั้งหมดให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเกิดพฤติกรรมการเสพสุรานี้ มีปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอันเป็นเหตุ ทำให้เกิดการละเมิดศีลและก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม หากประชาชนไม่ละเมิดศีลข้อ ๕ ย่อมรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่นได้ อาจจะไม่เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และปัญหาทางสังคม ในเรื่องยาเสพติด สังคมก็จะสงบสุขประเทศชาติก็จะพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการลวงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” ได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น ๔ ประเด็น ดังนี้ คือ

๑. ความหมายของสุราเมรัยและของเมา คือของเมาทุกชนิด หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด หมายถึงสิ่งเสพติดนั้นเอง ที่มีปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน

๒. แรงจูงใจ ให้เกิดการเสพของเมาเกิดขึ้นจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ (ก) องค์ประกอบภายใน คือตัวเราเองมีอำนาจกิเลส คือโลภ โกรธ และหลง โดยมีความพอใจชอบใจ

เป็นพื้นฐาน มีอวิชชามูลเหตุแห่งปัญหาทั้งสิ้น อันเป็นปัจจัยภายใน (ข) องค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น ค่านิยมของสังคมสื่ออันเป็นสิ่งยั่วยวนหรือจูงใจให้อยากมีอยากเป็นเรียกว่าตัณหาเป็นปัจจัยภายนอก

๓. ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย ปัญหาที่มีผลกระทบมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือ ปัญหาเรื่องสิ่งเสพติดในสังคมไทย พระพุทธศาสนาสอนว่าสุราเมรัยและของเมานั้นเป็นสิ่งต้องห้าม โดยเห็นโทษว่าสุราเมรัยเป็นพิษร้ายแก่สังคมทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ (๑) ด้านตัวเอง ก. สติปัญญาเสื่อมถอย ทำให้เสียสุขภาพกาย และจิต เสียทรัพย์ เกิดโรคและเสียชื่อเสียงที่สำคัญที่สุดทำให้หมดความละเอียด หมดความเกรงกลัว ต่อการทำความชั่วทั้งปวง ข. ผู้เสพของเมาเป็นนิตย์ เมื่อตายไป ย่อมมีนรกภูมิ เปตภูมิ และ เดรัจฉานภูมิเป็นที่หวังได้ โทษอย่างเบาที่สุด แม้เมื่อได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกก็กลายเป็นคนบ้า (๒) ด้านทางสังคม นั้นเกิดขึ้นเป็นผลกระทบทางสังคม คือ เป็นโลกวิฆะ ขาวโลก ตีเตียนเพราะผู้เสพ ของเมา ย่อมกระทำความทุกอย่างได้โดยไม่รู้สึกลำบาก

๔. พุทธวิธีการแก้ไขปัญหตามหลักพุทธธรรม คือ แก้ไขปัญหาส่วนภายใน คือปรับที่ โยนิโสมนสิการ แก่ที่กิเลส ๓ กอง ความพอใจชอบใจเป็นพื้นฐาน มีอวิชชามูลเหตุแห่งปัญหาทั้งสิ้น แล้วสร้างภูมิคุ้มกันจิตด้วยอุบายสงบใจ และอุบายเรื่องปัญญา แก่ที่สิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่แวดล้อมตัว เราอยู่ โดยมีเราเป็นศูนย์กลางมีกัลยาณมิตรเป็นเครื่องนำทางและเป็นเครื่องชี้หนทางสามารถดำเนิน ชีวิตอยู่ได้

ดังนั้น ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน จึงทำให้ทราบ วัตถุประสงค์ศีลข้อนี้ว่า ความไม่ประมาท คือ การไม่อยู่ปราศจากสติ บรรดาคุณธรรมทั้งหลาย มีความไม่ประมาทเป็นมูล เรียกว่า เป็นยอดของคุณธรรมทั้งหลาย ฉะนั้น ความไม่ประมาทจึงเป็น แนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีทางสังคมและเศรษฐกิจตามหลักพุทธธรรมที่ว่าละชั่วทางกาย วาจา และ ใจ ตลอดถึงละความเห็นผิดแล้วปฏิบัติดีทางกาย วาจา และใจ ตลอดถึงทำความเห็นให้ถูก เพราะ บรรดาคุณความดีทั้งหลาย ย่อมเกิดขึ้นเพราะมีความไม่ประมาทเป็นมูล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสวรรคต จ.พิจิตร” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของศีล ๕ สำหรับการพัฒนา ตนเองและชุมชน

๒. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศีล ๕ กับกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและ พาณิश्य และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันใน สังคมปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ควรศึกษาวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของประชาชนของพระเถระในองค์กรพระพุทธศาสนาของสังคมไทยที่มีแนวคิดต่อการพัฒนาศีลธรรมต่อสังคมในปัจจุบัน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

๑. ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดกิจกรรม และการเรียนรู้ศีล ๕ ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีอานิสงส์

๒. ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสื่อหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อเข้าถึงมวลชนทุกช่องทางไม่ว่าจะเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ วารสาร สื่อสารมวลชน สื่อออนไลน์ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เสียงตามสายของหมู่บ้านชุมชน หรือสื่ออื่น ๆ

๓. ควรมีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่มจากหลายๆ องค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีทัศนคติต่างกัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

- . การพัฒนาจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘.
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นตรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
การศาสนา กรมการศาสนา, ๒๕๓๗.
- คณะกรรมการแผนกตำรา. มังคลัตถทีปนี แปล. คณะกรรมการแผนกตำรา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัยใน
พระบรมราชูปถัมภ์ ตรวจชำระ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- . โครงการรวมพลังก่อสร้างกระแสนุธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๔๘.
- ชัยวัฒน์ อุตพัฒน์. หลักพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓.
- . ทาน ศีล ภาวนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ. ๒๕๓๙.
- . พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด,
๒๕๕๒.
- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ. ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต. กรุงเทพ
มหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, ๒๕๑๓.
- . พระพุทธศาสนายุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๑.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). สามไตร. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย
จำกัด, ๒๕๕๐.

_____ **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๐.

_____ **ภูมิธรรมชาวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

พระพุทธโฆสเถระ. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖.

พระยาอนุমানราชธน. **ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๑๙.

พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระอุปัชฌายะ. **วิมุตติมรรค**. แปลโดย คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมะบันทึกรำลึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอ็ดมันเพรสโปรดักส์, ๒๕๔๙.

_____ **ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. **จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองหริภุญไชย**. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บรรณกิจเทรดดิ้ง, ๒๕๑๖.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. **วิธีสร้างบุญบารมี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

นันทนา อังสุรังสี. “การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบทที่อยู่นอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านในอำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๓.

พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี). “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระมหาพิชิตชัย ยมपालไฟ. “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒.

พระมหาสำรวย ญาณส่วโร (พินดอน). “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระสุวัฒน์มั่งงา. ทศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของชาวพุทธ”. **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระอุบล กตปุญโญ (แก้ววงษ์ล้อม). “ การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย ” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พลศักดิ์ จิไรศิริ. **การเมืองกับพุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สยามบรรณาการพิมพ์. ๒๕๒๙.

ราศี ทองสวัสดิ์. “การอบรมศีลธรรม และพระพุทธรูปในโรงเรียนมัธยมต้นในทัศนคติของครู”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สมหวังสาวิสิทธิ์. “พุทธจริยธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

สร้อยสุริรัตน์ พลพรพิสิฐ. “ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

สรุศักดิ์ ม่วงทอง. “พระพุทธรูปกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

(๓) รายงานวิจัย:

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. “การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย”. **รายงานวิจัย**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.

บุญน้อย มุ่งงาม. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน”. **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

อชิฐฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร.” **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ไทยรัฐออนไลน์. **สรุปข่าวเด่นรอบวัน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๐].

ประกาศแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่มที่ ๑๐๒ ตอนที่ ๖ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.onab.go.th [๙ ก.พ.๒๕๖๑].

พรณรงค์ บวรชัยธรรม. **ประเด็นขึ้นเทพ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://m.facebook.com/TiwKdhmayMhathephXaCarYPhrnngkhBwrChayThrrm/posts/๗๔๐๗๒๑๙๓๙๓๐๒๐๑๗> [๒ มิ.ย.๒๕๖๐].

พระมหาทวี มหาปัญญา. ศิล ๕: ปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของสังคม. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา :www.Learners.inth/blog [๒๐ มิ.ย ๒๕๕๙].

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร. “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.
Learners.in.th./file/phannasom/ [๒๐ มิ.ย ๒๕๕๙]

มูลนิธิพัฒนาคนพิการ. กรณีศึกษาผู้พิการจากอุบัติเหตุ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :www.tddf.
or.th/tddf/research/article. [๒๐ มิ.ย ๒๕๕๙].

สมเด็จพระมหาธีรราชังคลาจารย์ (ช่วง วรปัญญา). บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบระเบียบมหา
เถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ.๒๕๕๗, ส่วน
การศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.onab.go.th [๙ ก.พ. ๒๕๖๑].

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. ประมวลคำสอนจากคติธรรมคำสอนขององค์ท่านพระ
อาจารย์มั่น ภูริทัตโต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :www.onab.go.th/index.php?option
[๒๐ มิ.ย ๒๕๕๙].

(๔) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระครูโพธิ์จันทโชติ, เจ้าอาวาสวัดป่าชัยมงคล, ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระบุญโฮม ผิวสว่าง, วัดโชคอำนวยวาราม, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา
จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายกองมี สุวรรณพงษ์, อดีตผู้ใหญ่บ้านนาไก่อ, ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายแก้ว กองสี, ทำนา, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน
๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางจุ่ม เพี้ยมัน, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางจุฬารักษ์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางจันทม แสงดา, แม่บ้าน, บ้านนาค้ำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาค้ำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางเฉลียง วรรณกุล, แม่บ้าน, บ้านภูวงส์ ต.สุวรรณคูหา อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ แก้วพล, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายดาวเรือง พรหมศรี, อบต.กุดผึ้ง, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางทิพย์ กองพล, ทำนา, บ้านพนมพัฒนา ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางทุม เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา
จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ น.ส.นิตยา จันทรแห้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางบุญสม เฉลิม, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางบัวไข นามมะ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายประดิษฐ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา
จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางประสิทธิ์ ศีลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ น.ส.วิไล เหตุเกษ, ค้าขาย, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางสีดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู,
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ น.ส.สุพิศ จันทร์บง, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา
จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา
จ.หนองบัวลำภู, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางเสาร์ โสตา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู, ๑๑
มิถุนายน ๒๕๖๐.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

๑๑๕

ที่ ศธ ๖๑๑๘/๒๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตหนองคาย

๒๙๓ หมู่ ๓ ตำบลค้ายบกหวาน

อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๒-๔๕๕๓๓๓

โทรสาร ๐๔๒-๔๕๕๒๒๒ www.mcunk.ac.th

๙ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระชาญวิทย์ ธมฺมทีโป รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๒๔๐๕๐๐๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
หนองคาย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้สืบทอดดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

(พระราชรัตนาลงกรณ์, ดร.)

รองอธิการบดีวิทยาเขตหนองคาย

ประธานบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

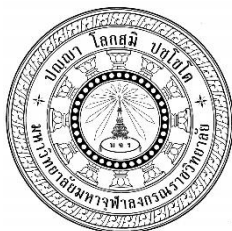
บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตหนองคาย

เจ้าหน้าที่บัณฑิต ดร.อริย์รัช เลิศรวมโชค ๐๘๗-๒๓๒-๙๙๙๘

E-mail: kengkeng@gmail.com

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้า เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู”

ผู้วิจัย จึงขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อตามความคิดเห็นของท่าน และขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

พระชาญวิทย์ ธมฺมทีโป (พลชัย)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

คณะพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ “การประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู”

คำถาม

๑. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๑ การละเว้นจากการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (ปาณาติปาตา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๒ ด้านการละเว้นจากการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน(อทินนาทานา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๓ ด้านการละเว้นจากการประพฤติดนินทาคบ ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๔ ด้านการละเว้นจากพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือ
ประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา (มุสาวาทา เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕. ท่านจะนำศีลข้อที่ ๕ ด้านการละเว้นจากเครื่องทองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้
เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหาย ผิดพลาดเพราะขาดสติ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา
เวรมณี) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

๖. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ขอขอบพระขอบคุณที่ให้การอนุเคราะห์

พระชาญวิทย์ ธมมทีโป (พลชัย)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

คณะพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ภาคผนวก ค

ภาพสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

พระบุญโฮม ผิวสว่าง, วัดโชคอำนวยวนาราม, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา
จ.หนองบัวลำภู

สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

นางเฉลียง วรรณกุล, แม่บ้าน, บ้านภูวงค์ ต.สุวรรณคูหา อ.สุวรรณคูหา

สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

นายแก้ว กองสี, ทำนา, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

นางทิพย์ กองพล, ทำนา, บ้านพนมพัฒนา ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

จากขวาไปซ้าย สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

๑. นายดาวเรือง พรหมศรี, อบต.กุดผึ้ง, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

๒. นายกองมี สุวรรณพงษ์, อดีตผู้ใหญ่บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

๓. นางวันทอง พรหมศรี, ทำนา, บ้านนาไก่อ ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

จากขวาไปซ้าย สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

๑. นางจันทม แสงดา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

๒. นางเสาร์ โสตา, แม่บ้าน, บ้านนาคำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

จากซ้ายไปขวา สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

๑. นางประสิทธิ์ ศีลสมบัติ, แม่บ้าน, บ้านนาค้ำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

๒. นางจอมมณี ศรีมุกดา, แม่บ้าน, บ้านนาค้ำน้อย ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

พระครูโพธิจันทโชติ, เจ้าอาวาสวัดป่าชัยมงคล, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

จากซ้ายไปขวา สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

๑. นายประดิษฐ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๒. นางทุม เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๓. น.ส.สุพิศ จันทรัมย์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๔. นายสุรศักดิ์ เจริญทัศน์, รับเหมาก่อสร้าง, บ้านนาไร่เดียว ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

จากซ้ายไปขวา สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

๑. น.ส.นิตยา จันท์แห้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๒. นางบัวไข นามมะ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๓. น.ส.วิไล เหตุเกษ, ค้าขาย, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๔. นางสาวสิดา นามสุวรรณ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๕. นางบุญสม เฉอเอม, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๖. นางรัตติยา ดวงแก้ว, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๗. นางจุฬารักษ์ คำชนะ, ทำนา, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๘. น.ส.ศศิวิมล โคติเวทย์, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๙. นางดวงจันทร์ แก้วพล, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู
๑๐. นางจุ่ม เพี้ยมัน, แม่บ้าน, บ้านหนองเหลื่อง ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	: พระชาญวิทย์ ธมมทีโป (พลชัย)
ว/ ด/ป เกิด	: วันที่ ๒๘ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๖
สถานที่เกิด	: บ้านกกโพธิ์ ตำบลนากลาง อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
การศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๕๕ สอบได้นักธรรมชั้นเอกสำนักเรียนวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. ๒๕๓๔ มัธยมศึกษาปลาย (ม.๖) โรงเรียนคำแสนวิทยาสรรค์ จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. ๒๕๓๘ ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย
อุปสมบท	: วัดทรงธรรมบรรพต ตำบลวังทอง อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู วันที่ ๘ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓
ปีที่เข้าศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๕๗
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดโชคอำนวยวนาราม ตำบลกุดผึ้ง อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู